

UCHWAŁA NR XXXI/193/2017
RADY POWIATU CHODZIESKIEGO

z dnia 26 kwietnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia informacji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego
w Chodzieży o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu chodzieskiego za rok 2016**

Na podstawie art. 12 a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1412 ze zm.) Rada Powiatu Chodzieskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć informację Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu chodzieskiego za rok 2016 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Chodzieskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do Uchwały Nr XXXI/193/2017
Rady Powiatu Chodzieskiego
z dnia 26 kwietnia 2017 r.

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA

POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA

W CHODZIEŻY

**Informacja
o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu chodzieskiego w 2016r.**

Chodzież, luty 2017r.

	SPIS TREŚCI	Strona
	Wstęp	3
I	Sytuacja demograficzna powiatu	5
II	Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza Stacji	6
III	Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	7
IV	Urządzenia do zaopatrywania w wodę oraz ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	13
V	Kąpieliska naturalne i baseny oraz jakość wody do kąpielii	15
VI	Obiekty użyteczności publicznej	16
VII	Obiekty żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku	22
VIII	Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy	32
IX	Obiekty nauczania i wychowania oraz całodobowego pobytu dzieci i młodzieży	40
X	Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	46
XI	Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia	49

Wstęp

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS) powiatu chodzieskiego było promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz bezpieczeństwem zdrowotnym wody, przeciwdziałanie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych, niezakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego z zakresu zdrowia publicznego oraz działalności przeciwepidemicznej.

Sprawowanie nadzoru epidemiologicznego jest podstawowym zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zadanie to realizowali pracownicy epidemiologii (Ep), którzy jak co roku, prowadzili nadzór nad chorobami zakaźnymi i ich rejestrację oraz koordynowali działania związane z zapobieganiem i zwalczaniem chorób zakaźnych, zakażeń i zatruc pokarmowych u ludzi. Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektoratu Sanitarnego (GIS) prowadzono nadzór nad zachorowaniami na grypę m.in. poprzez stały monitoring zgłaszalności przypadków podejrzanych lub zachorowań. Ważnym przedsięwzięciem było wdrażanie zaleceń dotyczących postępowania w przypadku zachorowań i ognisk epidemicznych wywołanych przez szczepy bakteryjne z rodziny Enterobacteriaceae typu KPC wytwarzające karbapenemazy. Pracownicy epidemiologii prowadzili również nadzór nad wykonywaniem szczepień ochronnych, które są skuteczną formą zapobiegania chorobom zakaźnym oraz sprawowali merytoryczny nadzór nad egzekucją administracyjną obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym przez osoby zobowiązane. W 2016 roku, w celu usprawnienia i poprawy jakości nadzoru epidemiologicznego nad wybranymi chorobami zakaźnymi rozpoczęto w oparciu o współpracę z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego-Państwowym Zakładem Higieny wdrażanie elektronicznego Systemu Rejestracji Wywiadów Epidemiologicznych (SRWE).

Higiena Komunalna (HK) systematycznie kontrolowała jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w miejscach wykorzystywanych do kąpieli oraz basenach kąpielowych a także stan sanitarno-techniczny urządzeń wodnych. Informacje o jakości wody pobieranej przez inspekcję sanitarną w ramach nadzoru sanitarnego oraz pobieranej przez producentów wody w ramach monitoringu wewnętrznego przesyłane były do władz samorządowych.

W 2016 roku utrzymano zwiększoną ilość kontroli w obiektach żywności i żywienia, które wykazywały zły stan sanitarny oraz w tych, które produkowały lub świadczyły usługi dla dużej liczby konsumentów. Działania w ramach urzędowej kontroli żywności dokonywane przez pracowników Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku (HŻŻiPU) spowodowały zdecydowaną poprawę stanu sanitarno-technicznego w zakładach żywnościowo-żywieniowych. Na poprawę stanu sanitarnego wpłynęło systematyczne instruowanie przedsiębiorców w zakresie zasad Dobrej Praktyki Higienicznej/ Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GHP/GMP), a przede wszystkim konsekwentne egzekwowanie aktualnie obowiązujących przepisów prawa żywnościowego. Oceniano również zagrożenia zdrowotne ze strony środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej w ramach systemu RASFF (Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt) w celu wyeliminowania ich z obrotu. Wypracowane przez ostatnie lata działania w ramach systemu RASFF pozwalały na właściwe identyfikowanie i szacowanie zagrożeń ze strony żywności oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, które nie spełniały obowiązujących przepisów prawa żywnościowego.

Higiena Pracy (HP) prowadziła w roku sprawozdawczym nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy m.in. zakładów, w których występowało narażenie na hałas oraz charakteryzujących się szczególnie szkodliwymi warunkami pracy. Pod szczególnym nadzorem były również substancje chemiczne i ich mieszaniny, produkty biobójcze i prekursorzy narkotyków kategorii 2 i 3. W ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy prowadzonej przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) nt. „Bezpiecznych warunków pracy” zostały przeprowadzone szkolenia dla pracodawców, kadry kierowniczej, służb bhp i pracowników na temat „Czynniki szkodliwe w miejscu pracy - hałas”, w których uczestniczyło 136 osób z 6 zakładów.

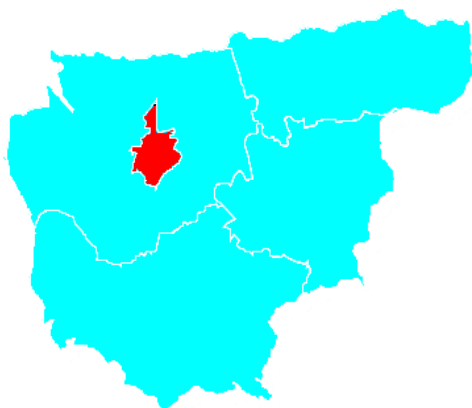
Głównymi kierunkami działania w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży (HDiM) w 2016r. było prowadzenie nadzoru nad warunkami nauczania, wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży oraz warunkami higieniczno-sanitarnymi w żłobkach i klubikach dziecięcych. W 2016r. w ramach profilaktyki wad postawy u dzieci przeprowadzono pomiary obciążenia dzieci tornistrami i plecakami.

Ogół przedsięwzięć prozdrowotnych w powiecie chodzieskim realizowano na podstawie wytycznych Głównego Inspektoratu Sanitarnego (GIS) i Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej (WSSE) w Poznaniu. W związku z tym realizowano głównie programy ogólnopolskie i wojewódzkie. Wzorem lat ubiegłych, w 2016 roku najwięcej działań w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia skupiało się wokół *Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu*. Poza tym, ze względu na nasilenie używania zwłaszcza wśród młodych ludzi tzw. dopalaczy i wzrostu zatrueń spowodowanych tymi substancjami, realizowano w szerszym niż zazwyczaj zakresie działania profilaktyczne mające przeciwdziałać temu niebezpiecznemu zjawisku. W dalszej kolejności realizowano programy lokalne i akcje profilaktyczne organizowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną (PSSE) w Chodzieży lub współorganizowane z innymi instytucjami z terenu powiatu, w oparciu o potrzeby środowiska lokalnego.

I Sytuacja demograficzna powiatu

Powiat chodzieski zajmuje powierzchnię 680,6 km². Wg danych statystycznych na dzień 30.06.2016r. ludność powiatu liczyła 47 444 osoby, tj. 178 osób mniej niż w dniu 30.12.2015r. Gęstość zaludnienia wynosiła prawie 70 osób na 1 km² powierzchni. Na wsiach mieszkało 21 017 osób (44,3%), w miastach 26 427 (55,7%). Na wsiach przybyło 58 mieszkańców, w miastach ubyło 235. Kobiet było 24 195 (50,9%), a mężczyzn 23 427 (49,1%), czyli tyle samo, co 31.12.2015r. Dzieci do lat dwóch było 1366, tj. o 24 mniej.

Liczba mieszkańców powiatu chodzieskiego dane z dnia 30.06.2016r.

Gmina miejska Chodzież - 19 100

Gmina wiejska Chodzież - 5 972

Gmina miejsko-wiejska Szamocin - 7 542

Gmina miejsko-wiejska Margonin - 6 407

Gmina wiejska Budzyń - 8 423

Rys. nr 1. Powiat chodzieski - obszar działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży oraz liczba ludności w poszczególnych gminach powiatu

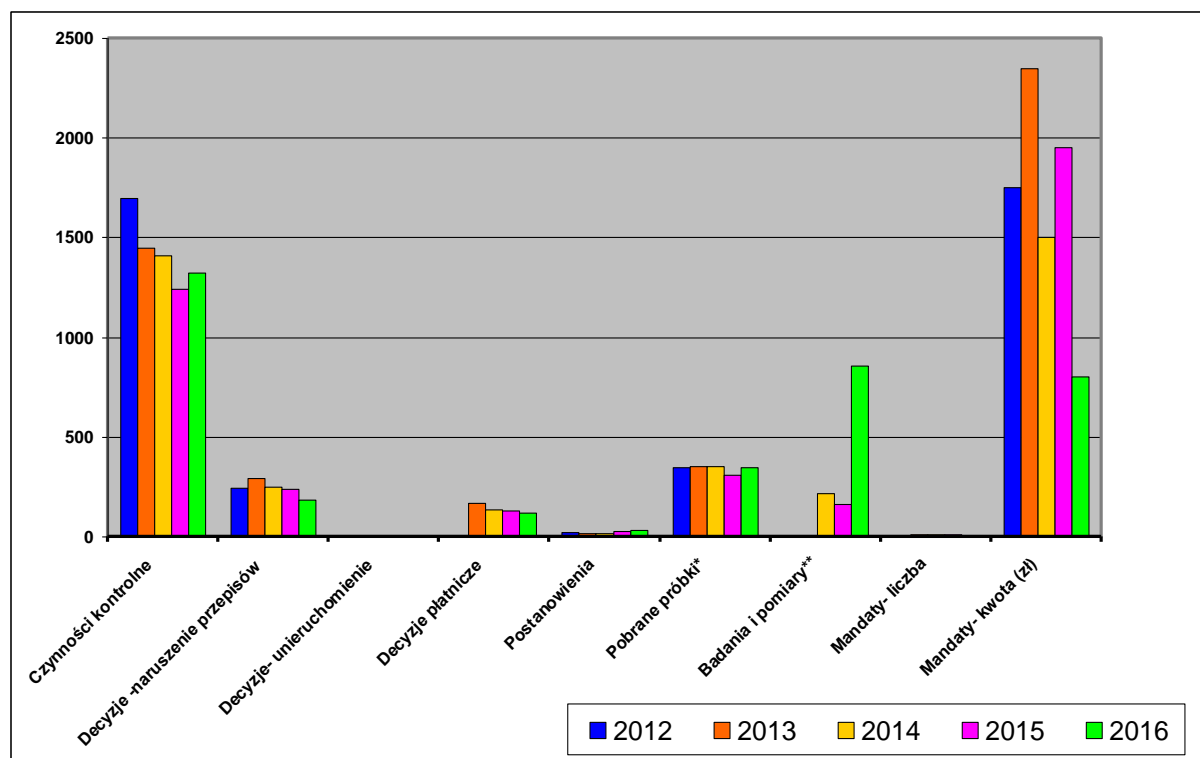
II Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza Stacji

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK				
	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba czynności kontrolnych	1698	1448	1408	1242	1324
Liczba decyzji wydanych w wyniku naruszania przepisów sanitarnych	242	291	249	236	185
Liczba decyzji o nieruchomości obiektu/wstrzymaniu działalności	0	1	0	0	0
Liczba decyzji płatniczych	0	168	138	128	119
Liczba postanowień	22	14	18	26	35
Liczba pobranych próbek *	349	355	351	311	345
Liczba pomiarów** i badań laboratoryjnych	0	0	217	162	857
Liczba mandatów	5	13	13	12	6
Kwota mandatów (w zł)	1750	2350	1500	1950	800

* Dotyczy próbek wody, żywności i kału pobranych przez PSSE w Chodzieży a zbadanych przez inne laboratoria PIS

** Dotyczy pomiarów mebli szkolnych (w 2016r. na 857 badań ogółem składało się 1859 oznaczeń fizycznych)

Tabela nr 1. Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza PSSE w Chodzieży w okresie 2012-2016r.

Wykres nr 1. Działalność kontrolno-represyjna i opiniodawcza PSSE w Chodzieży w okresie 2012 - 2016r.

III Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

Podstawą oceny sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w powiecie chodzieskim w 2016 roku były dane liczbowe o zachorowaniach na choroby zakaźne pochodzące z indywidualnych zgłoszeń zachorowań (łącznie 1251) dokonywanych przez lekarzy podejrzewających lub rozpoznających choroby zakaźne.

Choroby, szerzące się drogą pokarmową

Wystąpiło 10 przypadków zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch (w 2015 roku – 22). Badania wirusologiczne wykonano u 10 dzieci - czynnikiem patogennym były rotawirusy. Wszystkie chore dzieci hospitalizowano.

W 2016 roku stwierdzono 5 przypadków pojedynczych zatruc pokarmowych (w 2015 roku – 3). Osoby chore, to 3 chłopców w wieku 6, 10 i 17 lat, dwóch zamieszkałych na wsi, a jeden w mieście. Chłopców hospitalizowano. Pozostałe 2 osoby chore to mieszkańcy wsi - kobieta w wieku 56 lat, hospitalizowana, oraz mężczyzna w wieku 19 lat, leczony ambulatoryjnie. Zatrucia wywołane były czynnikiem bakteryjnym – pałeczką *Salmonella Enteritidis* u 4 osób, a u 1 osoby pałeczką *Salmonella Infantis*.

Ogniska zachorowań

Podobnie jak w 2015 roku, w roku sprawozdawczym 2016 nie zarejestrowano zbiorowych ognisk zatruc pokarmowych.

Zgłoszono 1 ognisko zachorowania na krztusiec zakwalifikowane jako „inne niż chorób przenoszonych drogą pokarmową”, to o 1 ognisko mniej niż w roku 2015. 5 osób chorych, byli to mieszkańcy środowiska miejskiego. Chorobę rozpoznano na podstawie badań serologicznych krwi i objawów klinicznych. Choroba zakończyła się wyzdrowieniem.

Choroby w zakresie, których prowadzi się szczepienie ochronne, w tym objęte programami eliminacji

Zarejestrowano 4 przypadki przewlekłego zapalenia wątroby typu B, tyle samo co w roku 2015. Zachorowały 3 osoby (2 mężczyźni i 1 kobieta) – mężczyźni byli to mieszkańcy miasta, kobieta mieszkała w środowisku wiejskim. U wszystkich chorych wykonano badania serologiczne krwi i stwierdzono HBs(+) a u 1 osoby wykonano dodatkowo badania w kierunku HBV-DNA, wynik był dodatni. 3 osoby chore hospitalizowano, 1 leczono ambulatoryjnie. Wszystkie te osoby wpisano do rejestru chorób zakaźnych PSSE w Chodzieży.

W roku 2016, podobnie jak w roku poprzednim, odnotowano 1 zachorowanie na nagminne zapalenie przyusznicy. Zachorował 10-letni chłopiec, zamieszkujący wieś. Chłopca zaszczepiono zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych 2 dawkami szczepionki skojarzonej przeciw odrze, śwince, różyczce. Chorobę stwierdzono na podstawie objawów klinicznych. Dziecko leczono ambulatoryjnie.

Zarejestrowano 2 przypadki zachorowań na różyczkę. Byli to chłopcy w wieku 3 i 4 lat, jeden to mieszkaniec wsi, a drugi miasta. Obaj byli leczeni ambulatoryjnie. Chłopcy byli zaszczepieni zgodnie z kalendarzem szczepień I dawką szczepionki skojarzonej przeciwko odrze, śwince i różyczce. Chorobę rozpoznano na podstawie objawów klinicznych.

W roku sprawozdawczym nastąpił prawie 2-krotny spadek zachorowań na grypę sezonową – z 1226 przypadków w 2015 roku do 646 w roku 2016 (w tym 414 dzieci do lat 14, tj. 64%). Chorobę rozpoznano na podstawie objawów klinicznych.

Grupa wiekowa	2015		2016	
	Liczba	%	Liczba	%
0-4 lat	170	36%	133	64%
5-14 lat	277		281	
15-64	669	55%	215	33%
65 i >	110	9%	17	3%
Ogółem	1226	100%	646	100%

Tabela nr 2. Zachorowania na grypę sezonową w 2015 i 2016r.

2 przypadki grypy potwierdzone były badaniami wykonanymi metodą REAL-TIME PCR. Wyniki były dodatnie, wykryto RNA wirusa grypy typu A u 4-letniej dziewczynki i 62 mężczyzny, pochodzących z miasta. Mężczyzna był wcześniej zaszczepiony szczepionką przeciw grypie sezonowej. Obie osoby były hospitalizowane. W przypadku dziewczynki choroba zakończyła się wyzdrowieniem. Mężczyzna zmarł z powodu współistniejących chorób i powikłań pogrypowych.

W 2016 roku odnotowano dalszy, prawie 2-krotny wzrost zachorowań na krztusiec (z 11 przypadków w 2015 roku do 20 przypadków w roku 2016). Zachorowało 14 kobiet i 6 mężczyzn. 10 osób chorych byli to mieszkańcy środowiska wiejskiego, a pozostałe 10 to mieszkańcy miasta. Większość zachorowań (60%) wystąpiła w grupie wiekowej do lat 19. Pozostałe przypadki, to osoby z grupy wiekowej od 30 do 60 lat. Hospitalizowano 12 osób (z tego 9 dzieci do lat 14), pozostałych 8 chorych leczono ambulatoryjnie. Chorobę rozpoznano na podstawie objawów klinicznych i badań serologicznych krwi. 12 osób było wcześniej zaszczepionych przeciw krztuścowi. Brak było informacji o szczepieniu 8 osób dorosłych.

Neuroinfekcje oraz choroby: meningokokowa, pneumokokowa i wywołana przez *Haemophilus influenzae*

W roku sprawozdawczym nie zarejestrowano inwazyjnej choroby wywołanej przez *Neisseria meningitidis* oraz *Haemophilus influenzae*.

W 2016 roku zarejestrowano 1 przypadek wirusowego zapalenia opon mózgowo-dzeniowych sklasyfikowany jako „inne i nieokreślone”. W roku poprzednim takiego zachorowania nie było. Zachorował 8-letni chłopiec ze wsi. Dziecko hospitalizowano i wykonano ogólne badanie płynu mózgowo-rdzeniowego. Choroba zakończyła się wyzdrowieniem.

Zarejestrowano 1 przypadek zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych sklasyfikowany jako „inne i nieokreślone”. W roku poprzednim takiego zachorowania nie było.

Zgłoszono 1 przypadek inwazyjnej choroby sklasyfikowany jako „choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae*”. Zachorował 53-letni mężczyzna ze wsi. Chory był hospitalizowany. Choroba zakończyła się wyzdrowieniem. W 2015 roku takiego przypadku nie zarejestrowano.

Choroby odzwierzęce

W 2016 roku zarejestrowano 1 przypadek toksoplazmozy wrodzonej u dziecka urodzonego w 2015 roku. Ostatnie takie zachorowanie miało miejsce w 2012 roku. Dziecko hospitalizowano. U matki dziecka stwierdzono toksoplazmozę w okresie okołoporodowym. Wykonano ilościowe badania serologiczne w kierunku Toksoplazmozy i uzyskano wynik dodatni w klasie IgG, po czym wykonano analizę porównawczą profilu immunologicznego swoistych przeciwciał IgA, IgM, IgG matki i dziecka metodą Western-blot w kierunku toksoplazmozy wrodzonej, który jednoznacznie potwierdził u dziecka wrodzoną toksoplazmozę wywołaną *Toxoplasma gondii*.

Inne choroby zakaźne

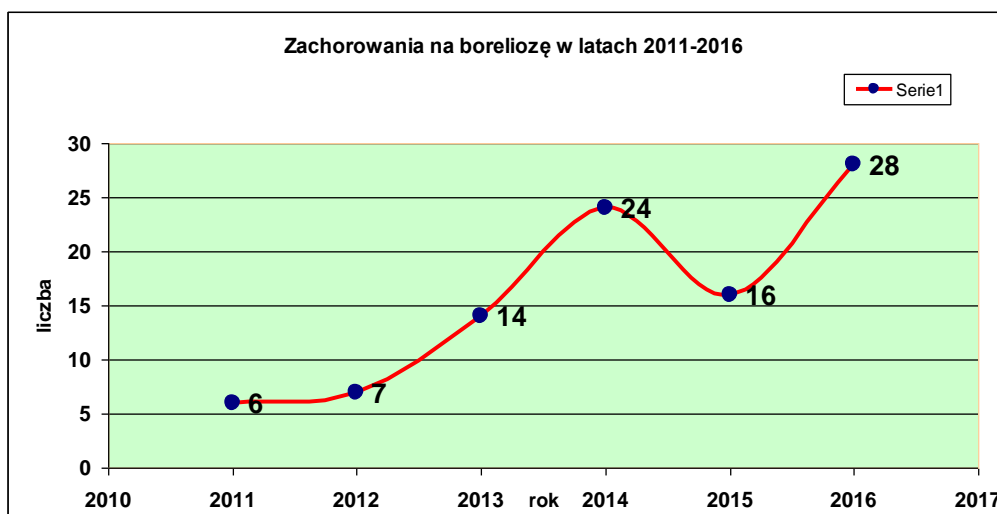
W roku sprawozdawczym nastąpił 6-krotny wzrost zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C. Zgłoszono 6 przypadków, natomiast w roku poprzednim nie było żadnego zachorowania. Zachorowały 3 kobiety w wieku 45, 64 i 77 lat oraz 3 mężczyzn w wieku 34, 51 i 61 lat, wszyscy byli mieszkańcami miast. U wszystkich chorych, chorobę stwierdzono na podstawie badań laboratoryjnych na obecność przeciwciał anty HCV oraz wykonano testy potwierdzające replikacje wirusa HCV-RNA – wyniki były dodatnie. 1 osobę leczono ambulatoryjnie, a pozostałych 5 osób hospitalizowano. Wśród chorych nie było osób zawodowo narażonych na zakażenie. Wszystkie osoby chore nie figurowały wcześniej w rejestrze nosicieli PSSE w Chodzieży.

Nastąpił ponad 3-krotny spadek zachorowań na ospę wietrzną (z 527 w 2015 roku do 157 w 2016 roku). Wszystkie osoby chore nie były wcześniej zaszczepione przeciw ospie wietrznej. Hospitalizowano 3-letniego chłopca ze wsi. Najwięcej zachorowań wystąpiło w grupie wiekowej do lat 4. Zachorowania występowały w ciągu całego roku z tendencją wzrostową w miesiącach zimowych i letnich.

Nastąpił prawie 1,5-krotny spadek zachorowań na płonicę (z 25 w 2015 roku do 17 w 2016 roku).

Odnotowano prawie 2-krotny spadek zachorowań na gruźlicę (z 9 w 2015 roku do 5 w 2016 roku). Zachorowało 4 mężczyzn i 1 kobieta, 1 osoba ze wsi i 4 z miasta. Wszystkie osoby chore hospitalizowano. Wszystkie przypadki potwierdzono badaniami bakteriologicznymi płuczyn oskrzelowych oraz płwociny na obecność prątków gruźlicy. Osoby z wysokiego ryzyka będące w bliskim kontakcie z chorymi objęto nadzorem.

W roku sprawozdawczym nastąpił prawie 2-krotny wzrost zachorowań na boreliozę (z 16 w 2015 roku do 28 w 2016 roku). Zachorowało 13 mężczyzn i 15 kobiet, 16 osób, to mieszkańcy miast, a 12 osób, to mieszkańcy wsi. Hospitalizowano 12 osób, pozostałe leczono ambulatoryjnie. Wszyscy chorzy wcześniej byli ukąszeni przez kleszcze. Wśród osób chorych 22 przypadki narażenia na kleszcze wystąpiły w powiecie chodzieskim (13 osób było pokąsanych w lasach, 3 osoby nad jeziorami, 6 osób w ogródkach przydomowych). U pozostałych chorych do narażenia doszło poza powiatem chodzieskim: 1 osoba pogryziona została przez kleszcza w lasach powiatu jeleniogórskiego, 1 osoba w lasach powiatu koszalińskiego, 1 osoba na łące powiatu przemyskiego, 1 osoba w okolicy dworca PKP w Pile. Natomiast 2 osoby nie pamiętały miejsca narażenia. Wśród chorych nie było osób narażonych zawodowo (głównie leśników).

Wykres nr 2 . Zachorowania na boreliozę w latach 2011-2016 na terenie powiatu chodzieskiego

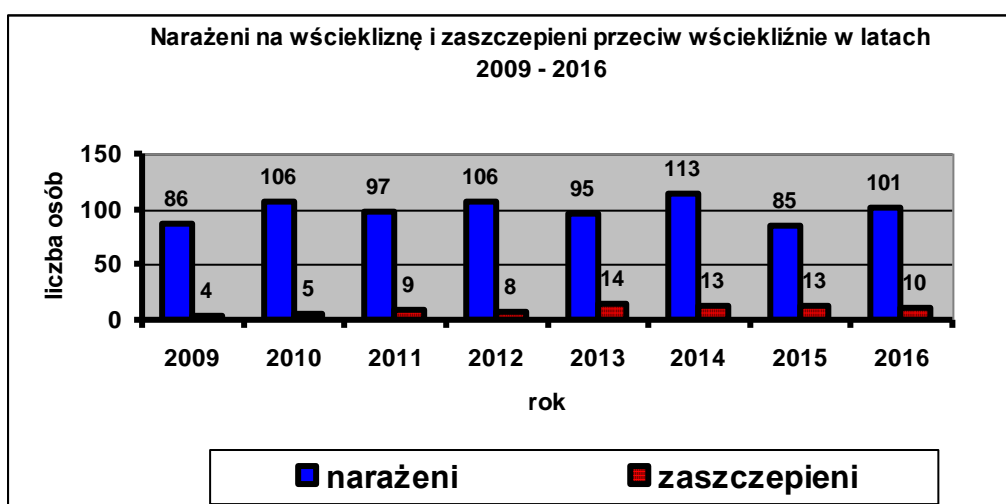
Zapobieganie wściekliznie

W dalszym ciągu, tak jak w latach poprzednich, utrzymywała się duża liczba zgłoszeń dotyczących osób pokąsanych przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę. W 2016 roku zarejestrowano 101 przypadków, to o 16 przypadków więcej niż w roku 2015.

W roku sprawozdawczym do szczepień przeciw wściekliznie zakwalifikowano 10 osób, a w roku poprzednim – 13 osób. Zaszczepiono wszystkie 10 osób, 7 osób zaszczepionych pochodziło z miasta i 3 osoby ze wsi.

	Zwierzę		
	pies	kot	kucyk
Liczba osób	4	5	1

Tabela nr 3. Kontakt ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę w 2016r.

Wykres nr 3 . Liczba osób narażonych na wściekliznę i zaszczepionych w latach 2011 - 2016 na terenie powiatu chodzieskiego

Choroby przenoszone drogą płciową (wywołane przez *Chlamydia trachomatis*, ziarnica weneryczna, rzeżączka, kila i jej postaci).

W roku 2106 podobnie, jak w roku poprzednim zgłoszono 1 przypadek chlamydiozy wywołanej przez *Chlamydia trachomatis*.

Zakażenia szpitalne

Szpital w Chodzieży przy ul. Strzeleckiej 32, należący do Wielkopolskiego Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów, Samodzielnego Publicznego ZOZ ul. Szamarzewskiego 62 w Poznaniu, w 2016 roku w obowiązującym terminie opracował i przesłał do PSSE w Chodzieży raport roczny o zakażeniach zakładowych i drobnoustrojach alarmowych za 2015 rok.

W roku 2016 wystąpiły w szpitalu 2 ogniska zakażeń szpitalnych. Biologiczne czynniki chorobotwórcze, które wywołały zakażenie to *Clostridium difficile* i świerzbowiec. Zakażenie *Clostridium difficile* miało miejsce na Oddziale Opieki Paliatywnej i wystąpiło u 2 pacjentek w wieku 64 i 80 lat. Natomiast zakażenie świerzbowcem wystąpiło wśród personelu z Oddziału Opieki Paliatywnej, Zakładu Rehabilitacji Leczniczej i Działu Utrzymania Czystości, łącznie u 15 osób. W 2014 i 2015r. ognisk epidemicznych w szpitalu nie było.

W 2015 roku Wielkopolski Specjalistyczny Szpital Chorób Płuc i Gruźlicy wykonał 2624 badania mikrobiologiczne u 4957 osób hospitalizowanych. W szpitalu największy odsetek badań wykonano na dwóch oddziałach: Oddziale Chorób Płuc I i Oddziale Chorób Płuc II z Pododdziałem Bronchologii Diagnostycznej (na 3734 hospitalizacje - 2590 badań, co stanowi 69,4%). Na Oddziale Rehabilitacji Pulmonologicznej, Oddziale Rehabilitacyjnym II oraz Oddziale Opieki Paliatywnej wykonano 34 badania na 85 hospitalizowanych, co stanowi 40 %. Wykryto 44 czynniki alarmowe. Były to: *Clostridium difficile*, *Klebsiella pneumoniae* ESBL(+), *Pseudomonas aeruginosa*, *Streptococcus pneumoniae*, *Enterobacter* ESBL(+), *Escherichia coli* (ESBL+), *Staphylococcus aureus* MRSA, *Aspergillus*, *Proteus mirabilis* ESBL (+), *Morganella morganii* ESBL (+).

Najwyższy współczynnik zapadalności wystąpił na Oddziale Opieki Paliatywnej, Oddziale Chorób Płuc I, Oddziale Chorób Płuc II z Pododdziałem Bronchologii Diagnostycznej i Oddziale Rehabilitacji Płucnej. Wysoki współczynnik zapadalności spowodowany był wykonywaniem dużej ilości badań diagnostycznych u osób chorych na tych oddziałach (na jednego pacjenta przypadało więcej niż jedno badanie). W porównaniu z latami poprzednimi szpital wykonał więcej badań diagnostycznych u osób hospitalizowanych. Na jednego pacjenta w 2015 roku przypadało średnio 1, 8 badania/osobę, w 2014 roku przypadało średnio 1, 3 badania/osobę, a w 2016 - 1, 9 badania/osobę.

Szczepienia ochronne

Szczepienia ochronne na terenie miasta Chodzieży i powiatu chodzieskiego prowadzone były zgodnie z programem szczepień ochronnych przez 12 placówek medycznych. Szczepienia zalecane, między innymi przeciwko kleszczowemu zapaleniu opon mózgowych, grypie, ospie wietrznej, biegunce rotawirusowej, WZW typu A, zakażeniom wywołanym przez wirusa brodawczaka ludzkiego, *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae*, były szeroko propagowane przez lekarzy rodzinnych, pediatrów oraz pielęgniarki wykonujące szczepienia. Szczepienia zalecane nie były finansowane z budżetu Ministra Zdrowia. Od kilku lat odnotowywana jest coraz większa liczba osób nie poddających dzieci szczepieniom obowiązkowym, co jest wynikiem szerzących się ruchów antyszczepionkowych. W stosunku do osób zobowiązanych do szczepienia dzieci (rodziców i opiekunów prawnych) prowadzone są postępowania administracyjne.

	Rok		
	2014	2015	2016
Liczba dzieci, które nie zostały poddane szczepieniom obowiązkowym w ramach kalendarza szczepień (PSO)	2	8	12

Tabela nr 4. Liczba dzieci nie szczepionych w ramach PSO w latach 2014 – 2016

Wszystkie punkty szczepień posiadały urządzenia chłodnicze do przechowywania szczepionek, które były zabezpieczone zamknięciem przed dostępem osób postronnych i wyposażone były w termometry lub monitoring temperatury. Wyznaczony personel w dni robocze i w dni wolne od pracy odnotowywał w prowadzonych rejestrach (zeszytach) temperaturę w urządzeniach chłodniczych. Szczepionki przechowywane były w urządzeniach chłodniczych prawidłowo, miały aktualne daty ważności - nie stwierdzono szczepionek przeterminowanych. Transport szczepionek z PSSE do punktów szczepień odbywał się samochodami placówek medycznych, w termotorbach z wkładem lodowym i termometrami monitorującymi temperaturę.

Magazyn szczepionek w PSSE w Chodzieży wyposażony był w 2 urządzenia chłodnicze. Urządzenia te podłączone były do elektronicznego systemu monitoringu temperatur.

W roku sprawozdawczym wystąpiły trudności spowodowane brakiem lub zbyt małymi ilościami szczepionek z WSSE w Poznaniu, w szczególności dla dzieci w 6, 10 i 14 roku życia. W pozostałych rocznikach wykonawstwo szczepień, podobnie jak w latach poprzednich, było wysokie, choć utrzymuje się na naszym terenie i stopniowo wzrasta wpływ ruchów antyszczepionkowych.

W 2016r. zgłoszono 2 przypadki niepożądanego odczynu poszczepiennego (NOP) (w 2015 roku wystąpił 1 taki przypadek). Niepożądane odczyny poszczepienne wystąpiły u dwóch 17-miesięcznych chłopców po zaszczepieniu ich szczepionkami Hexacima i Prevenar. NOP zakwalifikowano jako łagodne. Objawy NOP ustąpiły u dzieci po 1 dobie.

W 2016 roku w PSSE w Chodzieży kontynuowano prowadzenie „Elektronicznego Systemu Nadzoru nad Magazynami i Dystrybucją Szczepionek e-szczepionka”.

Pracownicy epidemiologii przeprowadzili w 2016r. łącznie 207 dochodzeń epidemiologicznych w ramach nadzoru nad chorobami zakaźnymi oraz 63 kontrole podmiotów leczniczych, w tym 14 w zakresie wykonawstwa szczepień ochronnych. Przekierowano do innych PSSE lub WSSE 172 formularze zgłoszeń zachorowań i dodatnich wyników badań laboratoryjnych.

Pracownicy epidemiologii przygotowali materiały informacyjne, które umieszczano na stronie internetowej PSSE w Chodzieży. Były to:

- kalendarz szczepień na rok 2016 i 2017
- informacje dotyczące profilaktyki grypy sezonowej
- aktualne wytyczne dotyczące boreliozy wydane przez Polskie Towarzystwo Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych
- informacje na temat profilaktyki zatruc pokarmowych
- Program Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach
- akcję informacyjną GIS pod hasłem „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”
- informacje na temat zapobiegania ukąszeniom przez kleszcze
- informacje dotyczące zapobiegania gruźlicy
- informacje dotyczące gorączki wirusowej EBOLA
- informacja dla osób podróżujących w region Pacyfiku, do Afryki oraz Indonezji, w związku z wystąpieniem wirusa ZIKA
- wytyczne i dane statystyczne na temat odrzy
- artykuł pt. „Bezpieczna podróż” informujący o szczepieniach ochronnych dla osób podróżujących po świecie
- kampania edukacyjna dotycząca profilaktyki zakażeń pneumokokami
- kampania edukacyjna dotycząca zapobiegania kleszczowemu zapaleniu mózgu
- zalecenia dotyczące postępowania w przypadku zachorowań i ognisk epidemicznych wywołanych przez szczepy bakteryjne z rodziny Enterobacteriaceae typu KPC wytwarzające karbapenemazy.

WNIOSKI

1. Sytuacja epidemiologiczna na terenie powiatu chodzieskiego w 2016r. była stabilna i korzystna.
2. Nastąpił wzrost zachorowań na boreliozę. Od kilku lat liczba zachorowań wykazuje tendencję wzrostową. Do pokąsań przez kleszcze dochodziło najczęściej w lasach powiatu chodzieskiego.
3. Od kilku lat utrzymuje się znaczna liczba pokąsań przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę, w tym większość pokąsań spowodowały psy. Z uwagi na wysokie koszty takich zdarzeń (obserwacje weterynaryjne zwierząt, szczepienia ludzi) należałoby wzmoczyć działania w celu wyeliminowania zjawiska wałęsających się bez nadzoru zwierząt, zwłaszcza

psów i kotów oraz niewłaściwego wyprowadzania psów przez właścicieli tj. bez smyczy i kagańca.

4. Od kilku lat obserwuje się na naszym terenie wpływ ruchów antyszczepionkowych. W celu utrzymania korzystnej sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych należy skutecznie przeciwstawiać się narastaniu tego zjawiska.

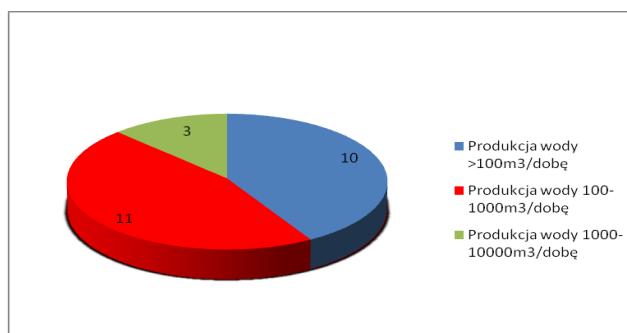
IV Urządzenia do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

W 2016r. w zakresie działalności higieny komunalnej (HK) prowadzono intensywny nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w kąpieliskach i basenach.

Nadzorem objęto 24 urządzenia wodne:

- 10 wodociągów o wydajności $< 100 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- 11 wodociągów o wydajności $100-1000 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- 3 wodociągi o wydajności $1000-10000 \text{ m}^3/\text{dobę}$

Liczbę wodociągów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Chodzieży w zależności od ilości produkowanej wody w $\text{m}^3/\text{dobę}$ w 2016 roku obrazuje poniższy wykres.

Wykres nr 4 . Liczba wodociągów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Chodzieży w zależności od ilości produkowanej wody w $\text{m}^3/\text{dobę}$ w 2016 roku

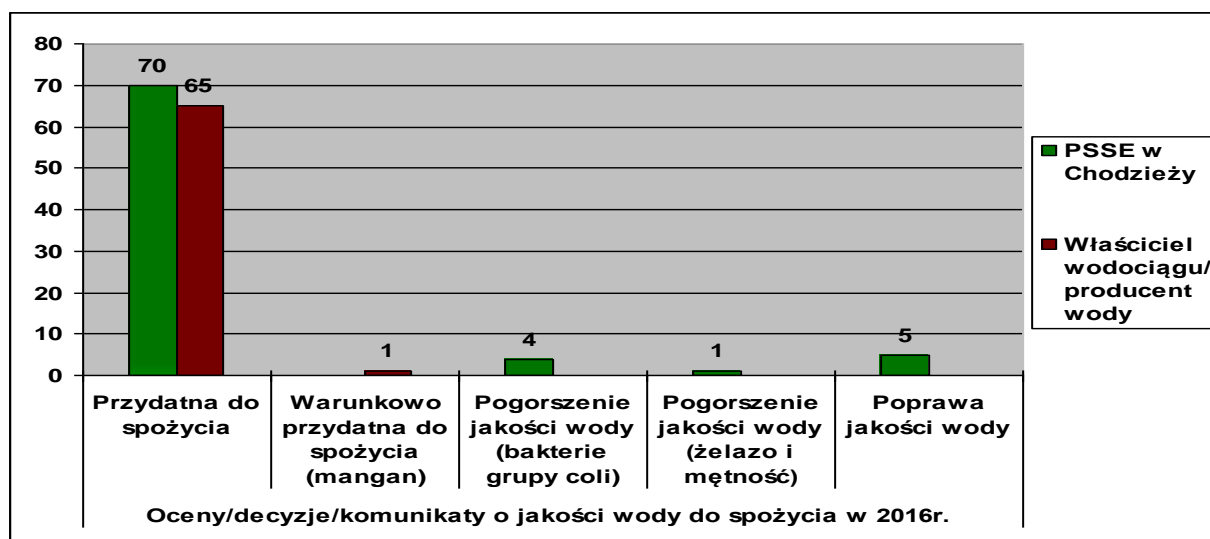
Zaopatrzeniem ludności w wodę zajmowały się: 4 wodociągi o produkcji wody poniżej $100 \text{ m}^3/\text{dobę}$ (liczba zaopatrywanej ludności - 1909 osób), 9 wodociągów o produkcji wody od 100 do $1000 \text{ m}^3/\text{dobę}$ (liczba zaopatrywanej ludności - 16359 osób) i 3 wodociągi o produkcji wody powyżej 1000 do $10000 \text{ m}^3/\text{dobę}$ (liczba zaopatrywanej ludności - 28992 osoby). Pozostałych 8 wodociągów produkowało wodę tylko na własne potrzeby.

Ogółem w obiektach zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze przeprowadzono 26 kontroli protokolarnych i 64 kontrole poborowe, wydano 135 ocen jakości wody do spożycia. 70 ocen jakości wody stwierdzających przydatność wody do spożycia na podstawie badań wykonanych w ramach nadzoru sanitarnego, 65 ocen jakości wody stwierdzających przydatność wody do spożycia i 1 ocenę stwierdzającą warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na ponadnormatywną zawartość manganu na podstawie badań wykonanych przez producenta wody w ramach monitoringu wewnętrznego.

	Oceny/decyzje/komunikaty o jakości wody do spożycia w 2016r.				
	Przydatna do spożycia	Warunkowo przydatna do spożycia (mangan)	Pogorszenie jakości wody (bakterie grupy coli)	Pogorszenie jakości wody (żelazo i mętność)	Poprawa jakości wody
PSSE w Chodzieży	70	-	4	1	5
Właściciel wodociągu/producent wody	65	1	-	-	-

Tabela nr 5. Oceny/decyzje/komunikaty o jakości wody do spożycia w 2016r. na podst. badań PSSE oraz badań monitoringu wewnętrznego właścicieli wodociągów

Wykres nr 5 Oceny/decyzje/komunikaty o jakości wody do spożycia w 2016r. na podst. badań PSSE oraz badań monitoringu wewnętrznego właścicieli wodociągów

W związku ze stwierdzoną w roku sprawozdawczym 2016 obecnością w wodzie bakterii grupy coli w 4 wodociągach, niezgodną z wymaganiami zawartością żelaza i mętności w 1 wodociągu, pismami wyegzekwowano poprawę jakości wody. Wydano 5 komunikatów o pogorszeniu jakości wody, a po doprowadzeniu jakości wody do wymagań rozporządzenia 5 komunikatów o poprawie jakości wody.

Ponadto wydano 1 ocenę stwierdzającą, że jakość wody pod względem zawartości bakterii z rodzaju Legionella w instalacji wody ciepłej Szpitala w Chodzieży jest zgodna z wymaganiami rozporządzenia, 1 decyzję nakazującą doprowadzenie jakości wody do wymagań rozporządzenia pod względem zawartości bakterii z rodzaju Legionella w instalacji wody ciepłej w internacie Ochotniczego Hufca Pracy w Szamocinie.

Wydano 2 zgody w formie decyzji na zastosowane materiały, wyroby i preparaty do uzdatniania i dystrybucji wody, 1 decyzję zatwierdzającą laboratorium zakładowe. Wyegzekwowano wykonanie 2 decyzji nakazu, w tym 1 decyzji z 2015r. dotyczącej poprawy jakości wody pod względem zawartości żelaza i mętności w wodociągu publicznym w Budzynie i decyzji z 2016r. dotyczącej doprowadzenia jakości wody pod względem zawartości bakterii z rodzaju Legionella w instalacji wody ciepłej w internacie Ochotniczego Hufca Pracy w Szamocinie.

Mandatów karnych nie nałożono.

Przyjęto 1 skargę na jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w mieszkaniu bloku wielorodzinnego. Skarga była bezzasadna.

Wodociągi raportowane do UE		
ze względu na produkcję wody powyżej 1000m ³ /dobę	ze względu na liczbę zaopatrywanej ludności powyżej 5000 osób	ze względu na produkcję wyrobów spożywczych przeznaczonych na eksport
1. Wodociąg publiczny w Chodzieży 2. Wodociąg publiczny w Margoninie 3. Wodociąg publiczny w Budzynie	1. Wodociąg publiczny w Szamocinie	1. Wodociąg lokalny OSM w Chodzieży 2. Wodociąg lokalny Palarni Kawy w Sułaszewie 3. Wodociąg lokalny Agro-Danmis Gramowscy sp.jawna w Bukowcu

Tabela nr 6. Kryteria decydujące o raportowaniu wodociągów do UE

Siedem wodociągów było raportowanych do Unii Europejskiej. Wodociąg publiczny w Chodzieży, wodociąg publiczny w Budzynie i wodociąg publiczny w Margoninie były raportowane ze względu na produkcję wody powyżej 1000 m³/dobę, wodociąg publiczny w Szamocinie ze względu na liczbę zaopatrywanej ludności powyżej 5000 osób, a 2 wodociągi zakładowe i 1 wodociąg lokalny ze względu na produkcję wyrobów spożywczych przeznaczonych na eksport. Skontrolowano wszystkie wodociągi. Wszystkie wodociągi uzyskały pozytywną opinię ze względu na dobrą jakość wody pod względem fizykochemicznym i bakteriologicznym i dobry stan techniczny.

W połowie 2016 r. przeprowadzono prace remontowo-budowlane w stacji uzdatniania wody w Bukowcu. Na czas remontu sieć wodociągową w Bukowcu przez okres 1 miesiąca (sierpień 2016r.) podłączono do wodociągu publicznego w Prośnie.

Wodociągi na terenie powiatu chodzieskiego ujmują wodę ze studni głębinowych wierconych. Woda poddawana jest procesowi uzdatniania. Nie stwierdzono niedoborów wody.

V Kąpieliska naturalne i baseny oraz jakość wody do kąpiel

W ewidencji były 3 miejsca wykorzystywane do kąpiel: przy Jeziorze Karczewnik w Chodzieży, przy Jeziorze Siekiera w Szamocinie i przy Jeziorze Margonińskim w Margoninie. W sezonie letnim przybyło 1 miejsce wykorzystywane do kąpiel przy Jeziorze Miejskim w Ratajach.

W sezonie letnim przeprowadzono 8 kontroli miejsc wykorzystywanych do kąpiel. Przeprowadzono 1 badanie bakteriologiczne wody w miejscu wykorzystywanym do kąpiel przy Jeziorze Karczewnik w Chodzieży.

W czasie sezonu organizatorzy miejsc wykorzystywanych do kąpiel zlecali badanie wody w ramach monitoringu wewnętrznego. Sprawozdania z badań przekazywali PPIS w Chodzieży w celu dokonania oceny jakości wody w kąpielisku. Wydano 12 ocen jakości wody w miejscach wykorzystywanych do kąpiel. W czasie sezonu kąpielowego woda w miejscach wykorzystywanych do kąpiel spełniała wymagania mikrobiologiczne i inne wymagania w trakcie wizualnego nadzorowania wody.

Miejsca wykorzystywane do kąpiel były oznakowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 2011r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpiel (Dz. U. z 2016r., poz. 2082).

W 2016r. roku, podobnie jak w 2015r. w miejscu wykorzystywanym do kąpiel przy Jeziorze Margonińskim w Margoninie dodatkową atrakcją dla korzystających z kąpiel był kompleks zjeżdżalni.

W miejscu wykorzystywanym do kąpiel przy jeziorze Siekiera w Szamocinie przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego przeprowadzono przycinanie i koszenie rogatka na terenie całego jeziora. Z dna miejsca do kąpiel usunięto częściowo muł, dno pokryte ok. 15 cm warstwą piasku. Na kąpielisku zamontowane były dodatkowo 2 zjeżdżalnie dla małych dzieci.

Miejsca wykorzystywane do kąpiel przy Jeziorze Miejskim w Ratajach wyposażono w kontener spełniający funkcję zaplecza socjalnego dla ratowników oraz magazynu do przechowywania sprzętu ratunkowego, wieżę obserwacyjną i pływający pomost. W sezonie letnim dla osób korzystających z miejsca wykorzystywanego do kąpiel udostępnione były 2 toalety typu TOI-TOI Fresh oraz przebieralnia. Teren plaży pokryty był piaskiem. Na terenie plaży umieszczone były pojemniki na śmieci.

W roku sprawozdawczym 2016, podobnie jak w 2015r., zewidencjonowane były 2 baseny - basen kryty w Chodzieży i basen kąpielowy w Budzynie. Zarządcy basenów wykonywali badania w ramach monitoringu wewnętrznego.

W basenie krytym w Chodzieży przeprowadzono 3 kontrole protokolarne oraz 13 kontroli poborowych, wykonano 48 badań bakteriologicznych wody, w tym 2 badania w kierunku bakterii z rodzaju Legionella. W ramach monitoringu wewnętrznego pobrano 50 próbek w kierunku bakteriologicznym i fizykochemicznym oraz 16 próbek w kierunku bakterii z rodzaju Legionella. Jakość wody w nierce basenowej i zjeżdżalni, z wyjątkiem 2 prób pobranych w sierpniu i 2 prób pobranych we wrześniu, nie odbiegała od wymagań rozporządzenia. W wannach z hydromasażem często odbiegała od wymagań zawartość chloru wolnego i chloru związanego, utlenialność, ogólna liczba mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h oraz obecne były bakterie Pseudomonas aeruginosa. W związku ze złożoną skargą na stan sanitarno-porządkowy basenu przeprowadzono kontrolę interwencyjną obiektu, w wyniku której potwierdzono zarzuty zawarte w skardze. Osobę odpowiedzialną za stan sanitarno-porządkowy ukarano mandatem karnym w wysokości 100 zł. Kontrola sprawdzająca wykazała poprawę stanu sanitarno-porządkowego obiektu.

W basenie kąpielowym w Budzynie przeprowadzono 1 kontrolę protokolarną oraz 11 kontroli poborowych, wykonano 22 badania bakteriologiczne wody, 4 badania fizykochemiczne oraz 2 badania w kierunku bakterii z rodzaju Legionella. Właściciel basenu prowadził badania w ramach monitoringu wewnętrznego. Pobrano 14 prób w kierunku bakteriologicznym (w tym 7 prób w kierunku bakterii z rodzaju Legionella) i fizykochemicznym. Stan sanitarno-techniczny i sanitarno-porządkowy basenu był dobry. Jakość wody natomiast pogorszyła się. Od października do grudnia w nierce basenowej pomimo podjętych działań naprawczych stwierdzano niezgodną z wymaganiami rozporządzenia ogólną liczbę mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}/48\text{h}$ i obecne w wodzie bakterie Pseudomonas aeruginosa. Od czerwca 2016r. w jacuzzi stwierdzano niezgodną z wymaganiami rozporządzenia ogólną liczbę mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}/48\text{h}$, od października dodatkowo obecność w wodzie bakterii Pseudomonas aeruginosa oraz w październiku obecne w wodzie bakterie z rodzaju Legionella.

VI Obiekty użyteczności publicznej

W 2016r. zewidencjonowanych było 180 obiektów. Ogółem w obiektach użyteczności publicznej przeprowadzono 84 kontrole protokolarne, w tym 60 w obiektach użyteczności publicznej oraz 24 kontrole poborowe na basenach. Łącznie wydano 27 decyzji administracyjnych, 1 decyzję przedłużającą termin wykonania decyzji oraz 23 decyzje dotyczących ekshumacji. Nałożono 1 mandat karny w wysokości 100 zł. Wydano łącznie 18 opinii sanitarnych: 6 dotyczyło

masowych imprez artystyczno-rozrywkowych, 12 opinii dotyczyło regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminach i odbioru odpadów komunalnych.

W 2016r. do komórki Higieny Komunalnej tut. Stacji wpłynęło łącznie 6 pism z prośbą o interwencję (2 dotyczyły hałasu pochodzącego z nowo powstałego klubu fitness, 1 jakości wody do spożycia w budynku mieszkalnych zaopatrywanym przez wodociąg publiczny w Chodzieży, 1 stanu sanitarno-porządkowego pomieszczeń basenu na Pływalni Delfin w Chodzieży, 1 wywozu nieczystości płynnych i składowania odpadów gruzu i eternitu w obszarze terenu NATURA 2000 oraz 1 dotycząca obecności pleśni na ścianach piwnicy budynku mieszkalnego). Trzy skargi, w tym 2 dotyczące hałasu i 1 dotycząca złej jakości wody, nie potwierdziły się. Skarga dotycząca złego stanu sanitarno-porządkowego na pływalni w Chodzieży została rozpatrzona przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży, winnego zaniedbań ukarano mandatem karnym. Składającego skargę dotyczącą obecności pleśni na ścianach piwnicy budynku mieszkalnego pismem Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży poinformował o braku kompetencji do kontroli nieruchomości należących do osób prywatnych i o możliwości indywidualnego zlecenia badań mykologicznych. Jedną sprawę przesłano do innej instytucji do rozpatrzenia zgodnie z właściwością.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej

W roku 2016 w ewidencji Stacji była 1 placówka - Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Budzynie, która nie była zaplanowana do kontroli i nie była skontrolowana.

Hotele, motele, pensjonaty, inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

Zewidencjonowanych było 21 obiektów, w tym: 6 hoteli, 2 motele, 3 pensjonaty oraz 10 innych obiektów, w których świadczone były usługi hotelarskie.

Bieżący stan sanitarno-porządkowy w 14 skontrolowanych obiektach był dobry, 7 obiektów nie zostało zaplanowanych do kontroli w roku 2016. Przedmiotem kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzonej w ww. obiektach był ogólny stan sanitarno - techniczny, postępowanie z bielizną brudną i czystą, gospodarka odpadami i nieczystościami płynnymi, zaopatrzenie w środki czystości. Wszystkie kontrolowane obiekty były w dobrym stanie technicznym i sanitarno-porządkowym. Obiekty te zaopatrzone były w wodę do spożycia z wodociągów publicznych i podłączone były do kanalizacji. W 2016r. w obiektach nie pobierano z nadzoru prób wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju Legionella. Właściciele obiektów nie zlecili przeprowadzenia badań wody w zakresie kolonizacji bakteriami z rodzaju Legionella.

Obiekty wyposażone były w zamykane pojemniki bądź kontenery na śmieci, które ustawione były na podłożach utwardzonych. Pojemniki i kontenery były w dobrym stanie technicznym. Były one opróżniane zgodnie z zawartymi umowami przez zakłady oczyszczania miasta. Obiekty zaopatrzone były w dostateczną ilość środków czystościowych i dezynfekcyjnych. Postępowanie z bielizną pościelową było prawidłowe. Bielizna czysta i brudna przechowywana była w wydzielonych magazynach lub szafach. Stan bielizny w skontrolowanych obiektach był dobry. Bielizna pościelowa prana była w pralniach usługowych, z wyjątkiem 3 obiektów, w których bielizna była prana we własnych pralniach. Właściciele większości obiektów prowadzili okresową dezynfekcję poduszek, kołder i koców.

Otoczenie wszystkich kontrolowanych obiektów było zagospodarowane, utwardzone, częściowo obsadzone zielenią, z zapewnionymi parkingami dla gości hotelowych. Przy niektórych obiektach zapewniono place zabaw, stoliki i krzesła, istniała możliwość wypożyczenia sprzętu wodnego oraz skorzystania z kortów tenisowych i jazdy konnej. Jeden z hoteli posiadał basen z jacuzzi i sauną, a dwa sale bowlingu.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej oraz inne zakłady, w których świadczonych jest łącznie więcej niż jedna z wyżej wymienionych usług

Na terenie powiatu chodzieskiego w 2016 roku zewidencjonowanych było 89 zakładów, w tym: 43 zakłady fryzjerskie, 25 gabinetów kosmetycznych, 1 zakład tatuażu, 12 zakładów odnowy biologicznej, 8 innych zakładów, w których są świadczone różne usługi: fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej. W roku sprawozdawczym 2016 przybyło 16 ww. obiektów, a ubyło 6 obiektów.

W roku 2016 skontrolowano 20 obiektów, przeprowadzono w nich 20 kontroli sanitarnych. Podczas kontroli sanitarnych ww. obiektów szczególną uwagę zwracano na procesy dezynfekcji sprzętu do obsługi klienta. Preparaty i środki dezynfekcyjne używane w zakładach posiadały odpowiednie stężenia nie stwarzające zagrożeń dla zdrowia ludzkiego. Informacje o produktach dezynfekcyjnych umieszczane były na etykietach w języku polskim. Osoby sporządzające roztwory dezynfekcyjne przestrzegały zasad zawartych w instrukcji producenta preparatu. Czyste przybory i narzędzia wykorzystane w czasie zabiegów przechowywane były w czystych, zdezynfekowanych, zamykanych pojemnikach. Brudne narzędzia były odkładane do przeznaczonego do tego celu pojemnika, a następnie dezynfekowane.

Każdorazowo podczas kontroli zwracano uwagę na postępowanie z bielizną – zarówno w aspekcie prania i dezynfekcji, jak i prawidłowego przechowywania bielizny czystej i brudnej. Bielizna wielokrotnego użytku najczęściej była prana poza zakładami. Powszechnie staje się stosowanie bielizny fryzjerskiej i kosmetycznej jednorazowego użytku.

Wszystkie skontrolowane zakłady utrzymane były w czystości.

Odpady stałe gromadzone były w odpowiednio oznaczonych i specjalnie przeznaczonych do tego celu pojemnikach lub kontenerach. Podmioty wytwarzające odpady niebezpieczne posiadały procedury postępowania z odpadami potencjalnie zakaźnymi. Odbiorem ww. odpadów zajmowały się firmy specjalistyczne posiadające odpowiednie zezwolenia na prowadzenie tego rodzaju działalności.

We wszystkich skontrolowanych zakładach przestrzegane były zapisy ustawy z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Dworce autobusowe, stacje kolejowe PKP i przystanki osobowe PKP

Zewidencjonowane były:

- 4 przystanki autobusowe
- 2 stacje PKP.

W roku 2016 w ewidencji było 6 obiektów. Skontrolowano 2 obiekty: Przystanek autobusowy PKS w Chodzieży oraz Stację PKP w Chodzieży. Źródłem zaopatrzenia w wodę ww. obiektów był wodociąg publiczny. Nieczystości płynne odprowadzane były do sieci kanalizacyjnej, odpady komunalne gromadzone były w pojemnikach, które opróżniane były przez specjalistyczne firmy. Obiekty były przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Z przystanku autobusowego PKS w Chodzieży korzystało ok. 1800 osób dziennie. Mimo tak dużej liczby korzystających z przystanku autobusowego brak było dostępu do toalet. Stan sanitarno porządkowy i sanitarno-techniczny skontrolowanych obiektów w dniu kontroli był dobry.

Cmentarze

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży w roku 2016 były 24 cmentarze, w tym 19 cmentarzy parafialnych, 4 cmentarze komunalne i 1 cmentarz wieloiznaniowy.

W 2016 roku skontrolowano 3 cmentarze parafialne. Teren tych cmentarzy był ogrodzony. Ogrodzenie wykonane było z materiału trwałego (płot metalowy, ażurowy, siatka druciana). Na terenie cmentarzy wszystkie aleje i drogi były utwardzone. Źródłem zaopatrzenia w wodę na

wszystkich cmentarzach były wodociągi sieciowe. Odpady komunalne gromadzone były w pojemnikach i kontenerach o dobrym stanie sanitarno-porządkowym i sanitarno-technicznym. Zarządcy cmentarzy mieli podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych z firmami posiadającymi wymagane zezwolenia. Teren skontrolowanych cmentarzy utrzymany był czysto. Na koniec roku sprawozdawczego obiektów złych nie wykazano.

Domy przedpogrzebowe i kostnice

W 2016r. zewidencjonowanych było 5 obiektów: 3 domy przedpogrzebowe i 2 kostnice. Liczba obiektów w stosunku do 2015r. nie uległa zmianie.

W 2016r. skontrolowano 3 obiekty, przeprowadzono w nich 3 kontrole. W obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości, obiekty te w ocenie rocznej zostały uznane jako dobre.

Dom Przedpogrzebowy w Chodzieży został wyłączony z eksploatacji, przeprowadzano w nim kapitalny remont.

Inne obiekty użyteczności publicznej

Nadzorem objętych było 31 obiektów, były to: domy kultury, boiska i hala sportowa, stok narciarski, wyciąg nart wodnych, targowisko, środki transportu publicznego, usługi pogrzebowe, pralnie, firma sprzątająca. Skontrolowano 11 obiektów, przeprowadzono 11 kontroli.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono kontrolę sprawdzającą w domu kultury, dotyczącą wykonania decyzji wydanej w 2015r. W roku 2015 obiekt ten został wykazany jako zły pod względem technicznym. W wyniku wydanej decyzji wyremontowano sale ćwiczeń i korytarz, toaletę dla pracowników, wydzielono i wyposażono pomieszczenie socjalne dla pracowników.

W amfiteatrze doprowadzono do właściwego stanu technicznego podłogę, przez co usunięto przyczynę zacieków w szatniach i toaletach zlokalizowanych pod sceną. Odmalowano część sceny oraz szatnie i toalety.

Na jednym boisku sportowym znajdującym się w ewidencji wyremontowano toalety ogólnodostępne. W dalszym ciągu stwierdzono zniszczoną nawierzchnię betonową na widowni. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży, w związku z planowanym kapitalnym remontem obiektu, decyzją administracyjną przedłużył termin doprowadzenia do właściwego stanu technicznego nawierzchni betonowej na widowni boiska sportowego do listopada 2017r.

W 2016r. skontrolowano 2 obiekty świadczące usługi przewozowe. W sumie skontrolowano 7 autobusów. Kontrolowane autobusy były w dobrym stanie sanitarno-porządkowym i w dobrym stanie sanitarno-technicznym, kierowcy autobusów posiadali aktualne badania techniczne pojazdów. W autobusach zapewnione były pojemniki na odpady komunalne i apteczki doraźnej pomocy. Obiekty w ocenie rocznej uznano za dobre.

W 2016r. zewidencjonowanych było 8 firm, które zajmowały się usługami pogrzebowymi i posiadały środki transportu do przewozu zwłok. W stosunku do roku 2015 ilość firm zajmujących się usługami pogrzebowymi nie zmieniła się. Skontrolowano 5 obiektów, przeprowadzono 5 kontroli, podczas których sprawdzono stan sanitarno-techniczny 5 samochodów do przewozu zwłok.

Wszystkie skontrolowane samochody do przewozu zwłok były trwale oznakowane w sposób wskazujący na ich przeznaczenie, były zarejestrowane jako samochody pogrzebowe. Samochody posiadały kabinę kierowcy odizolowaną od części przeznaczonej na umieszczenie zwłok albo szczątków ludzkich. W części przeznaczonej do przewozu zwłok lub szczątków ludzkich podłoga wyłożona była materiałem łatwozmywalnym, odpornym na działanie środków dezynfekcyjnych. Samochody posiadały zabezpieczenie uniemożliwiające przesuwanie się trumny w czasie transportu. W kabinach kierowców wydzielone było miejsce na środki dezynfekcyjne, worki na trumnę i jednorazowe rękawice ochronne. Według oświadczenia właścicieli firm odpady niebezpieczne (zużyte foliowe worki na trumnę i zwłoki oraz rękawice jednorazo-

wego użytku) były gromadzone przed wywozem do utylizacji w wydzielonych miejscach. Odpady niebezpieczne odbierane były przez firmę specjalistyczną. Po każdym przewozie osoby zmarłej samochody były myte i dezynfekowane na posesjach właścicieli. Prowadzony był rejestr mycia i dezynfekcji samochodów. Do dezynfekcji stosowane były środki myjąco-dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania. W ocenie rocznej wszystkie skontrolowane obiekty uznano jako dobre.

Ustępy publiczne

Pod nadzorem był 1 ustęp publiczny w Chodzieży. Ustęp zaopatrywany był w wodę z wodociągu publicznego w Chodzieży, obiekt podłączony był do sieci kanalizacji miejskiej. Ustęp publiczny zlokalizowany poniżej płyty głównej rynku, nie był przystosowany dla osób niepełnosprawnych z uwagi na bariery architektoniczne w postaci wąskich schodów oraz braku możliwości zjazdu do obiektu. Kontrola ustępu przeprowadzona przed w sezonem letnim 2016 nie wykazała nieprawidłowości.

Podmioty lecznicze

Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Chodzieży w 2016 roku obejmowała nadzorem sanitarnym 90 obiektów służby zdrowia. W roku 2016r. powstały 2 nowe podmioty lecznicze, a 2 obiekty zostały zlikwidowane. W 40 skontrolowanych obiektach służby zdrowia pracownicy PSSE w Chodzieży w roku 2016 przeprowadzili łącznie 62 kontrole protokolarne (w tym 3 kontrole w szpitalu i 59 kontroli w placówkach leczenia otwartego). Wydano łącznie 9 decyzji administracyjnych (w tym 4 decyzje nakazu dotyczące stanu sanitarno-technicznego obiektów). Mandatów karnych nie nakładano.

Zakłady leczenia stacjonarnego

W powiecie chodzieskim pod nadzorem PSSE był 1 szpital - Wielkopolskie Centrum Pulmonologii i Torakochirurgii im. Eugenii i Janusza Zeylandów, Samodzielny Publiczny ZOZ, ul. Szamarzewskiego 62, 60-569 Poznań, Szpital w Chodzieży, ul. Strzelecka 32, 64-800 Chodzież, w którym pracownicy PSSE w Chodzieży przeprowadzili 3 kontrole sanitarne. W szpitalu zakończono program dostosowawczy.

Stan sanitarno-techniczny i funkcjonalność większości skontrolowanych pomieszczeń szpitalnych nie budził zastrzeżeń. W 2016r. w Szpitalu w pomieszczeniu sprężarkowni i próżni zakończono prace remontowe – zainstalowano nową maszynownię próżni, wykonano nowe posadzki. Ponadto w roku sprawozdawczym utworzono Dział Utrzymania Czystości, który doposażono w specjalistyczny sprzęt do sprzątania. Wymieniono także rozdzielnice do prądu w całym obiekcie na nowe oraz wykonano nowy metalowy podjazd do kaplicy zlokalizowanej na pierwszym piętrze szpitala. Wszystkie oddziały doposażano w nowe meble i sprzęt medyczny. Doposażanie tych oddziałów będzie odbywało się także w 2017r.

Podczas kontroli kompleksowej przeprowadzonej w grudniu 2016r. stwierdzono nieprawidłowości stanu sanitarno-technicznego i funkcjonalnego szpitala. W celu poprawy niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego niektórych pomieszczeń zostanie wydana decyzja administracyjna w 2017r.

W roku sprawozdawczym 2016 wyegzekwowano decyzją administracyjną poprawę stanu technicznego pomieszczeń kostnicy, która mieściła się w budynku po byłym prosektorium. Przeprowadzono kapitalny remont kostnicy, w której wydzielono pomieszczenie wydawania zwłok, pomieszczenie biurowe, pomieszczenie chłodni, pomieszczenie sanitarne. Do budynku były dwa wejścia – jedno wejście przeznaczone było do obsługi, drugie wejście przeznaczone było do transportu i wydawania zwłok. W pomieszczeniu chłodni zamontowano cztery komory chłodni-

cze z zawiasami umożliwiającymi otwarcie komór od wewnątrz (każda komora posiadała trzy tace do przechowywania ciał, ogółem wydzielonych było 12 miejsc).

W roku 2016 podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę dla szpitala był własny wodociąg lokalny. Obiekt posiadał pozwolenie wodnoprawne na pobór wód z własnego ujęcia ważne do dnia 26.06.2033r. W 2016r. PPIS w Chodzieży zaplanował i pobrał z wodociągu lokalnego Szpitala w Chodzieży 2 próby wody zimnej. Pod względem fizyko-chemicznym i bakteriologicznym jakość wody odpowiadała obowiązującym wymaganiom dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Pobierano również z nadzoru 4 próby wody ciepłej w kierunku oznaczenia bakterii z rodzaju Legionella. Jakość wody była dobra. Rezerwowym zaopatrzeniem w wodę dla szpitala w 2016 roku był nadal wodociąg publiczny w Chodzieży, który produkował wodę dobrej jakości. W roku sprawozdawczym nie było awarii sieci oraz przerw w dostawach wody w szpitalu, nie przeprowadzano modernizacji sieci.

W szpitalu nadzór nad utrzymaniem czystości w obiekcie sprawował Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych, prowadzona była dokumentacja kontroli wewnętrznej – pobierane były wymazy z powierzchni i sprzętów oraz z rąk personelu medycznego. Szpital posiadał i stosował procedury sprzątania i dezynfekcji pomieszczeń. W obiekcie od kwietnia 2016r. utrzymaniem czystości zajmował się utworzony Dział Utrzymania Czystości. Koordynatorem tego działu była pielęgniarka epidemiczna. Personel sprzątający był podzielony według zadań na salowe sprzątające na oddziałach oraz salowe zajmujące się transportem bielizny i odpadów medycznych, myciem pojemników transportowych i sprzętu porządkowego. Wszystkie oddziały szpitala wyposażone były w odpowiedni sprzęt do sprzątania. Wydzielone były pomieszczenia do przechowywania sprzętu porządkowego oraz do poboru środków dezynfekcyjnych i myjących. Pomieszczenia te posiadały powierzchnie zmywalne oraz były odpowiednio wyposażone. Zachowany był właściwy ciąg technologiczny od części „czystej” do „brudnej”. Punkty mycia rąk personelu wyposażone były w dozowniki z mydłem w płynie i środkiem dezynfekcyjnym oraz w zasobniki z ręcznikami jednorazowego użytku. W szpitalu stosowane były środki dezynfekcyjne przeznaczone do stosowania w placówkach medycznych i w odpowiednich stężeniach. Podczas kontroli sanitarnych bieżąca czystość w szpitalu była zachowana, mandatów karnych nie nakładano.

Zakłady lecznictwa ambulatoryjnego

W ewidencji na dzień 31.12.2016r. było 89 placówek lecznictwa otwartego, w tym:

- 20 podmiotów leczniczych: 12 przychodni, ośrodków zdrowia, poradni, 2 zakłady badań diagnostycznych i medycznych laboratoriów diagnostycznych, 2 zakłady rehabilitacji leczniczej, 4 inne podmioty

- 69 praktyk zawodowych: 14 indywidualnych praktyk lekarskich (w tym 13 indywidualnych. praktyk lekarzy dentyków), 38 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich (w tym 6 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarzy dentyków), 2 grupowe praktyki lekarzy dentyków, 12 grupowych praktyk pielęgniarek, 3 inne praktyki.

Większość placówek na terenie powiatu była w dobrym stanie technicznym. W 2016r. nie zgłoszono żadnej prośby o interwencję w obiektach lecznictwa otwartego. W roku sprawozdawczym skontrolowano 49 obiektów lecznictwa otwartego, przeprowadzono 59 kontroli sanitarnych (w tym 45 kontroli przez HK i 14 kontroli przez Ep). Wydano 9 decyzji administracyjnych (wszystkie przez HK), w tym 4 decyzje nakazu. Postanowień o nałożeniu grzywny oraz pism (zawiadomień) w trybie art. 30 ustawy o PIS nie wydano. Mandatów karnych nie nakładano. Wszystkie 49 obiektów lecznictwa otwartego skontrolowane w roku sprawozdawczym 2016 było dostosowanych do wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739).

W roku sprawozdawczym 2016 podczas kontroli sanitarnych stwierdzono nieprawidłowości dot. stanu sanitarno-technicznego w 4 obiektach (3 obiekty to podmioty wykonujące działalność leczniczą, 1 podmiot wykonujący praktykę zawodową). W wyniku wydanych decyzji

administracyjnych w tych obiektach pomieszczenia doprowadzono do właściwego stanu sanitarno-technicznego.

We wszystkich skontrolowanych w 2016r. placówkach utrzymanie bieżącej czystości i porządku w pomieszczeniach nie budziło zastrzeżeń. Placówki posiadały prawidłowy sprzęt do sprzątania oraz wystarczającą ilość środków czystościowych i dezynfekcyjnych stosowanych z zależności od zagrożeń. Właściciele obiektów dbali o porządek pomieszczeń i otoczenie obiektów. Sprzątaniem 12 obiektów zajmowali się pracownicy lub właściciele placówek, w 2 obiektach sprzątaniem zajmowała się firma zewnętrzna, własnym sprzętem i środkami.

Placówki podmiotów leczniczych prowadzące działalność ambulatoryjną zaopatrywane były w wodę z wodociągów sieciowych publicznych. Jakość wody była dobra.

W obiektach lecznictwa ambulatoryjnego wykorzystywano bieliznę jednorazowego lub wielokrotnego użytku. Wszystkie placówki objęte nadzorem sanitarnym posiadały opracowane i wdrożone procedury postępowania z czystą i brudną bielizną. Bielizna czysta zabezpieczona była przed zanieczyszczeniem i przechowywana w szafkach. Bielizna brudna gromadzona była w zamykanych i oznakowanych pojemnikach. Placówki stosujące bieliznę wielokrotnego użytku korzystały z usług pralni usługowych. Transport bielizny brudnej i czystej odbywał się w plastikowych pojemnikach lub workach foliowych.

W placówkach odpady medyczne zbierane były selektywnie, zgodnie z opracowanymi procedurami. Odpady zabierane były przez firmy specjalistyczne w celu ich utylizacji.

WNIOSKI

1. W 2016 roku wodociągi produkowały wodę dobrej jakości. Przeprowadzono prace modernizacyjne w jednej stacji uzdatniania wody (SUW w Bukowcu).
2. W Domu Przedpogrzebowym zlokalizowanym w Chodzieży, który był w złym stanie technicznym, trwa kapitalny remont.
3. Na terenie powiatu chodzieskiego obecnie brak jest sali sekcyjnej.
4. W 2016 roku stwierdzono poprawę warunków sanitarno-technicznych w 4 obiektach służby zdrowia, w których przeprowadzono prace remontowe.
5. Wszystkie podmioty lecznicze na terenie powiatu zrealizowały programy dostosowawcze i zgodne są z wymaganiami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r., poz. 739).
6. W Chodzieży - Ratajach Urząd Miejski zorganizował nowe miejsce wykorzystywane do kąpieli. W sezonie letnim 2016r. były dostępne 4 miejsca wykorzystywane do kąpieli. Władze samorządowe miast i gmin powinny dążyć do przekształcenia miejsc zwyczajowo używanych do kąpieli na kąpieliska.
7. Należy zapewnić toalety dla korzystających z przystanku autobusowego zlokalizowanego w Chodzieży.
8. Ustęp publiczny zlokalizowany poniżej płyty głównej rynku, nie jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych z uwagi na bariery architektoniczne w postaci wąskich schodów oraz braku możliwości zjazdu do obiektu.

VII Obiekty żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku

PSSE w Chodzieży w 2016r. sprawowała nadzór nad 691 obiektem żywnościowo-żywieniowym, wytwórniami i miejscami obrotu przedmiotami użytku, miejscami obrotu kosmetykami oraz środkami transportu żywności. Wydano 86 decyzji zatwierdzających zakłady do

prowadzenia działalności. W 2016r. skontrolowano 349 obiektów, co stanowi 50,5% obiektów figurujących w ewidencji komórki Higieny Żywności, Żywnienia i Przedmiotów Użytku (HŻŻi-PU). Przeprowadzono ogółem 443 kontrole sanitarne w obiektach żywnościowo-żywnieniowych oraz wytwórniach i miejscach obrotu przedmiotami użytku i kosmetykami. Obiektów, w których wdrożono zasady Dobrej Praktyki Produkcyjnej/ Dobrej Praktyki Higienicznej (GMP/GHP) było 321, część z nich rozpoczęła wdrażanie systemu Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli (HACCP). System HACCP wdrożony został w 16 zakładach, były to 3 zakłady produkujące artykuły spożywcze, 1 produkujący osłonki do wędlin, 1 restauracja i 11 supermarketów.

W celu wyegzekwowania poprawy stanu sanitarno-technicznego zakładów wydano 23 decyzje administracyjne nakazu. Wydano również 7 decyzji o wykreśleniu obiektów z rejestru, 86 decyzji zatwierdzających oraz 70 decyzji opłat. Decyzje administracyjne nakazu dotyczyły następujących grup obiektów:

- sklepów (14 decyzji, w tym 1 na supermarket)
- zakładów żywienia zbiorowego otwartych (7 decyzji)
- piekarni (1 decyzja)
- wytwórni napojów gazowanych (1 decyzja).

Za stwierdzone w czasie kontroli uchybienia natury sanitarno-porządkowej nałożono 5 mandatów karnych na sumę 700 zł. Mandaty karne nałożono w następujących obiektach:

- miejscach obrotu artykułami spożywczymi (sklepach) - 4 na sumę 500zł
- zakładzie żywienia zbiorowego otwartego – 1 na kwotę 200zł.

Wydano 1 postanowienie o sprostowaniu błędu w wydanej decyzji.

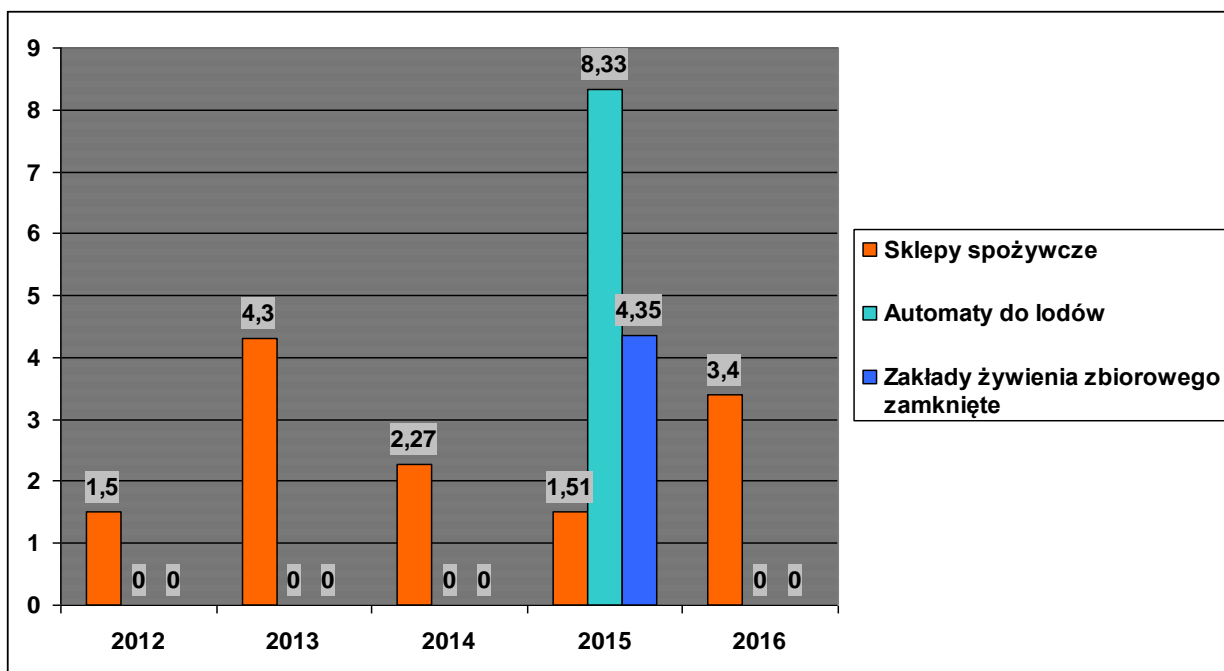
Ocenę zakładów na arkuszach oceny stanu sanitarnego przeprowadzono w 204 obiektach, co stanowi 58,4% obiektów skontrolowanych. W wyniku przeprowadzonej kontroli 3 obiekty uznane zostały za niezgodne z wymaganiami, stanowi to 1,5% obiektów ocenionych.

Niezgodne były:

- sklep mięsno-spożywczy w Szamocinie
- sklep spożywczo-warzywniczy w Chodzieży
- sklep spożywczo-przemysłowy w Nowym Brzeźnie.
-

Nazwa obiektu	Rok				
	2012	2013	2014	2015	2016
Sklepy spożywcze	1,50	4,30	2,27	1,51	3,40
Automaty do lodów	0	0	0	8,33	0
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	0	0	0	4,35	0

Tabela nr 7. Zestawienie porównawcze stanu sanitarnego obiektów żywienia i żywności za lata 2012 – 2016 (wyrażonego w % obiektów niezgodnych)

Wykres nr 6. Zestawienie porównawcze stanu sanitarnego obiektów żywienia i żywności za lata 2012 – 2016 (wyrażonego w % obiektów niezgodnych)

W celu usunięcia stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości oraz z uwagi na uchybienia sanitarne nałożono w ww. obiektach mandaty karne oraz wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzje opłat.

W związku ze złożonymi wnioskami właścicieli wydano 86 decyzji zatwierdzających zakłady do prowadzenia działalności lub zatwierdzające poszerzony zakres działalności oraz 1 decyzję zatwierdzającą zakład warunkowo.

Wydano 4 upomnienia w celu przymuszenia do wykonania decyzji administracyjnych. Tytułów wykonawczych nie wydawano. Nie kierowano wniosków o ukaranie do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Na wnioski właścicieli wpisano do rejestru zakładów będących pod nadzorem PIS oraz nadano numery 12 gospodarstwom rolnym.

W PSSE w Chodzieży w okresie wiosenno-jesiennym grzyboznawca PSSE udzielił 8 porad grzybiarzom.

W 2016 roku, z uwagi na fakt, że powiat leży na trasie dojazdowej do nadmorskich ośrodków wypoczynkowych, wzmożonym nadzorem sanitarnym objęto obiekty żywności i żywienia przy tych trasach. Planując kontrole szczególny nacisk położono na obiekty, które w poprzednich latach wykazywały zły stan sanitarny oraz na te, które produkowały lub świadczyły usługi dla dużej liczby konsumentów. W ramach akcji letniej wykonano 14 kontroli. Nałożono 1 mandat karny za zły stan sanitarny oraz wydano 2 decyzje opłat.

W roku 2016 przyjęto 4 wnioski o interwencję. Dotyczyły one:

- uciążliwych zapachów pochodzących z lokalu gastronomicznego w Chodzieży. W lokalu przeprowadzono kontrolę, w trakcie której sprawdzono warunki sanitarne przy przygotowywaniu burgerów, działanie wentylacji i związane z tym dokumenty. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Nie stwierdzono również żadnych zapachów wokół lokalu
- warunków sanitarno-technicznych stoiska sprzedaży truskawek. Przeprowadzona kontrola nie potwierdziła zarzutów skarżącego

- warunków sanitarnych, braku higieny personelu a także oferowaniu nieświeżego towaru na stoisku mięsno-wędliniarskim w Szamocinie. Przeprowadzone kontrole warunków sanitarnych, a także dokumentów dostaw towaru nie potwierdziły zasadności skargi
- sprzedaży przeterminowanej wody pn. „SELENKA” w sklepie w Margoninie. W wyniku kontroli artykułów przeznaczonych do sprzedaży, a także dokumentów dostaw towaru stwierdzono, że w ww. sklepie nie było takiego towaru.

Jakość zdrowotna środków spożywczych, suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia, środków spożywczych wzbogaconych witaminami lub składnikami mineralnymi oraz przedmiotów użytku i kosmetyków

W roku 2016 zaplanowano pobranie do badań laboratoryjnych 98 próbek środków spożywczych a pobrano 102 próbki. W ramach kontroli urzędowej pobrano 51 próbek artykułów spożywczych w tym 2 próbki dodatkowe, w ramach monitoringu pobrano 5 próbek oraz w ramach kontroli urzędowej i monitoringu 46 próbek w tym 2 próbki dodatkowe.

Mikrobiologicznie w ramach kontroli urzędowej przebadano 31 próbek środków spożywczych. Były to:

- 5 próbek wędlin
- 5 próbek mleka fermentowanego
- 5 próbek galanterii ciastkarskiej
- 5 próbek świeżych warzyw, krojonych, gotowych do spożycia
- 5 próbek świeżych warzyw (kiełków)
- 5 próbek przypraw
- 1 próbka jajek kurzych.

Próbek nie kwestionowano.

Pobrano 30 próbek środków spożywczych do badań mikrobiologicznych w ramach kontroli urzędowo-monitoringowej Były to:

- 5 próbek innych przetworów drobiowych (przeznaczonych do spożycia po obróbce cieplnej)
- 5 próbek lodów z udziałem mleka (tradycyjnych)
- 15 próbek wyrobów ciastkarskich z kremem niepoddanym obróbce termicznej
- 5 próbek wyrobów ciastkarskich z kremem poddanym obróbce termicznej.

Próbek nie kwestionowano.

Pobrano również 1 próbkę surowego mięsa wieprzowego do badań mikrobiologicznych w ramach monitoringu. Probki nie kwestionowano.

Pod względem chemicznym łącznie przebadano 40 próbki żywności. W ramach kontroli urzędowej przebadano 20 próbek środków spożywczych. Były to badania:

- 8 próbek w kierunku obecności metali tj. 2 próbek podrobów drobiowych, 1 próbki mąki pszennej, 1 próbki kaszy, 2 próbek ryżu, 1 próbki pszennych produktów przemysłu piekarskiego i 1 próbki herbatki owocowej
- 1 próbki środków spożywczych uzupełniających obejmujących produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze dla niemowląt i małych dzieci (zawierające marchew, warzywa liściaste i banany) powyżej 6. miesiąca życia w kierunku azotanów
- próbek sosów sojowych w kierunku 3-MCPD i estrów 3-MCPD

- 1 próbki produktów i wyrobów przemysłu piekarskiego w kierunku ochratoksyny A, DON,
- ZEA
- 2 próbek przetworów mlecznych w kierunku barwników
- próbek przetworów zbożowo-mącznych (przekąsek typu snack) w kierunku barwników i substancji konserwujących
- 2 próbek suszonych owoców w kierunku substancji konserwujących
- 1 próbki suplementu diety w kierunku WWA.
- Ww. środków spożywczych nie kwestionowano.
- W ramach monitoringu pobrano 4 próbki żywności. Były to badania:
- 2 próbek herbatek w kierunku obecności metali
- 1 próbki kapusty głowiastej w kierunku obecności azotanów
- 1 próbki konserwy warzywnej w kierunku furanu.

Próbek nie kwestionowano. Na wynikach badań 1 próbki herbaty zielonej liściastej laboratorium zwróciło uwagę, że zbadana próbka herbaty zielonej liściastej wykazuje wysokie zanieczyszczenie ołowiem oraz w oznakowaniu producent na etykiecie nie podał kraju lub miejsca pochodzenia produktu. Wyniki wraz z informacją laboratorium zostały przekazane państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu sprawującemu nadzór nad producentem ww. środka spożywczego.

W ramach badań urzędowo-monitoringowych pobrano 16 próbek żywności. Były to badania:

- próbek w kierunku pozostałości pestycydów tj. 2 próbek czarnych porzeczek i 2 próbek jabłek
- próbek w kierunku GMO tj. 1 próbki konserwy mięsnej i 1 próbki wędlin zawierających w swoim składzie białko sojowe
- próbek w kierunku znakowania tj. 2 preparatów do początkowego żywienia niemowląt, w tym mleka początkowego oraz preparatów do dalszego żywienia niemowląt, w tym mleko następne i 2 próbek przetworów zbożowo-mącznych (chrupek kukurydzianych i wafli ryżowych)
- próbek suplementów diety w kierunku znakowania i badania zawartości witamin i składników mineralnych
- 2 próbek przetworów zbożowo-mącznych tj. płatków kukurydzianych i wafli ryżowych w kierunku glutenu.

Ponieważ na terenie powiatu chodzieskiego nie było producentów suplementów diety i producentów żywności specjalnego przeznaczenia, pracownicy HŻŻiPU kontrolowali ww. artykuły znajdujące się w obrocie. Skontrolowano oznakowanie 25 suplementów diety, 11 środków spożywczych specjalnego przeznaczenia i 11 środków spożywczych wzbogaconych witaminami lub składnikami mineralnymi. Ponadto skontrolowano oznakowanie 9 suplementów diety i 1 środka spożywczego oferowanych przez portale internetowe. Nie kwestionowano oznakowania żadnego z tych artykułów.

W 2016r. zakwestionowano 1 próbkę suplementu diety, co stanowi 0,98% pobranych do badań próbek środków spożywczych. Próbka została zakwestionowana, ponieważ nie figurowała w rejestrze produktów objętych powiadomieniem o pierwszym wprowadzeniu do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W porównaniu do 2015r., w którym kwestionowano również 1 próbkę środka spożywczego ilość środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej nie zmieniała się. W 2016r., podobnie jak w roku poprzednim, nie kwestionowano jakości zdrowot-

nej środków spożywczych lecz oznakowanie. Z tego powodu nadal podczas bieżących kontroli sanitarnych powinno się prowadzić nadzór nad oznakowaniem artykułów spożywczych oraz sprawdzać obecność suplementów diety znajdujących się w obrocie i w rejestrze produktów objętych powiadomieniem o pierwszym wprowadzeniu do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Najwięcej próbek środków spożywczych pobrano z obiektów obrotu żywnością (sklepów), a także z piekarni, hurtowni artykułów spożywczych, przetwórní owocowo-warzywnych.

Pobrano również 4 próbki przedmiotów użytku (2 porcelany, 2 wyrobów szklanych). Próbek nie kwestionowano.

Pobrano także 3 próbki kosmetyków: szampon dla dzieci i płyn do higieny intymnej w kierunku oznaczeń mikrobiologicznych oraz farbę do włosów w kierunku identyfikacji barwników. Żadnej nie kwestionowano.

Oceniono 5 produktów kosmetycznych pod względem zgodności umieszczonych na nich oświadczeń z obowiązującymi przepisami. Nie stwierdzono nieprawidłowości w oznakowaniu tych kosmetyków.

Żywnienie w placówkach zamkniętych

W ewidencji znajdowało się 37 obiektów, były to:

- blok żywienia w domach pomocy społecznej (1)
- blok żywienia w szpitalu (system cateringowy) (1)
- stołówki szkolne (8, w tym w 3 szkołach było żywienie cateringowe)
- stołówki w przedszkolach (17, w tym w 6 placówkach było żywienie cateringowe)
- stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych (2)
- zakład usług cateringowych (1)
- inne zakłady żywienia (7).

Skontrolowano 29 zakładów, w których przeprowadzono 31 kontroli. Decyzji administracyjnych nie wydawano. Zgodnie z obowiązującymi arkuszami oceniono 23 obiekty, wszystkie uznano za zgodne z wymaganiami. Zakłady prowadziły kontrolę wewnętrzną zgodnie z GMP/GHP oraz rozpoczęły wdrażanie systemu HACCP. W czasie kontroli zwracano także uwagę na sposób dystrybucji posiłków oraz temperaturę dostarczanych posiłków, a w przypadku żywienia cateringowego dodatkowo na rodzaj i stan opakowań transportowych. W powyższym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Trzy szkoły na terenie powiatu brały udział w programach dożywiania dzieci w różnych grupach wiekowych, oferując bezpłatnie mleko lub owoce i warzywa. Były to europejskie programy: „Szkłanka mleka i świat czeka” obejmujący klasy od 1-6 oraz „Owoce i warzywa w szkole” obejmujący klasy od 1-3.

W roku 2016r. na terenie powiatu chodzieskiego oceniono teoretycznie 19 jadłospisów. Oceniając jadłospisy sprawdzano czy wymieniono w nich zgodnie z obowiązującymi przepisami dokładny skład potraw oraz alergeny występujące w poszczególnych składnikach. Większość zakładów żywienia starała się uwzględnić alergeny w serwowanych potrawach, ale nie wszystkie skrupulatnie podawały wykaz składników potraw. Tym wszystkim, którzy mało dokładnie informowali konsumentów, w protokole z kontroli wpisywano uwagę o konieczności uzupełnienia jadłospisów o szczegółowy wykaz składników potraw a także zawarte w nich alergeny.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie sposobu żywienia pacjentów szpitala, pensjonariuszy dziennego domu pomocy społecznej oraz dzieci w szkołach, przedszkolach i w 1 klubie malucha. Jeśli w ocenach uwzględnić tylko jakość i dobór składników do przygotowania potraw, żywienie w placówkach żywienia zbiorowego można uznać za prawidłowe. W przedłożonych jadłospisach proponowano potrawy lekkostrawne. Personel ww. placówek układając jadłospisy starał się dostosować je do potrzeb grup żywieniowych. Niektóre placówki przedszkolne i szkolne wysłały personel kuchni na szkolenia układania jadłospisów oraz dostosowania przygotowywanych do wieku i zdrowia dzieci. Potwierdzają to oceniane jadłospisy i rodzaje podawanych potraw, w których stwierdzono wprowadzanie różnego rodzaju „nowości” w menu. Coraz częściej podawane były surówki oraz świeże soki, pieczywo razowe. Jednocześnie należy stwierdzić, że stan techniczny obiektów i ich wyposażenie, dzięki wcześniej wydawanym decyzjom administracyjnym i staraniom właścicieli placówek, ulegają systematycznej poprawie. Również procedury wewnętrznej kontroli jakości zdrowotnej żywności zgodnie z GMP/GHP, które wymusiły modernizację pionów kuchennych wzmocniły bezpieczeństwo żywienia. Niestety placówki nadal borykają się z kłopotami finansowymi, co ogranicza fundusze na żywienie.

Stan sanitarny środków transportu

W 2016 roku w ewidencji były 73 środki transportu żywności były to: samochody do działalności cateringowej przewożące posiłki do klientów, samochody ze skrzynią ładunkową do przewozu opakowanych jednostkowo artykułów wymagających warunków chłodniczych, przyczepy i naczepy do przewozu artykułów nie wymagających warunków chłodniczych w tym ziaren zbóż, mąki luzem. Przeprowadzono 73 kontrole sanitarne. Zatwierdzono 40 środków transportu żywności.

Podczas kontroli sprawdzano stan techniczny skrzyni ładunkowej, stan sanitarny pojazdu, rejestr mycia i dezynfekcji oraz monitoring temperatury. Kontrolowano także czy kierowcy posiadają aktualne książeczki zdrowia do celów sanitarno-epidemiologicznych oraz odzież roboczą. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. Dziesięć środków transportu było oznakowanych w sposób trwały na zewnątrz pojazdu, natomiast 5 posiadało jedynie informację o przewozie żywności umieszczoną za przednią szybą.

W powiecie chodzieskim była firma transportowa posiadająca samochody cysterny do przewozu art. spożywczych sypkich nie wymagających warunków chłodniczych. Na zewnętrznych ścianach cystern było umieszczone logo i adres zakładu. Zakład prowadził kontrolę wewnętrzną zgodnie z GMP/GHP oraz wdrożył system HACCP. Firma posiadała własną myjnię ze specjalnym wyposażeniem do mycia zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych części cystern.

Jedna z firm transportowych działających na terenie powiatu chodzieskiego zgłosiła do zatwierdzenia w grudniu 2016r. ponad 40 samochodów ze skrzyniami ładunkowymi do przewozu głównie artykułów opakowanych nie wymagających warunków chłodniczych. Samochody zostały skontrolowane a decyzje zatwierdzające zostaną wydane w styczniu 2017r.

Nadzór nad przedmiotami użytku i kosmetykami

Pod nadzorem PSSE w Chodzieży znajdował się 1 zakład produkujący osłonki do wędlin z tworzyw sztucznych i wysyłający swoje produkty za granicę. Zakład prowadził kontrolę wewnętrzną zgodnie z dobrą praktyką produkcyjną i dobrą praktyką higieniczną oraz wprowadził

system HACCP. Systemy jakości były audytowane przez firmy zewnętrzne raz w roku. Zakład posiadał również certyfikat na produkcję i eksport wyrobów koszernych.

W 2016 roku w związku ze złożonymi wnioskami o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej przeprowadzono 13 kontroli, oceniono 45 partii materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, sporządzono 13 protokołów z kontroli granicznych oraz wydano 13 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych przez materiały lub wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością przekraczające granice. Podczas kontroli sprawdzano czy zakład posiadał atesty dla poszczególnych komponentów do produkcji oraz aktualne wyniki badań produktów finalnych. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do każdej partii sprzedawanego towaru dołączana była deklaracja zgodności, a na żądanie klienta udostępniano aktualne wyniki badań laboratoryjnych produktu.

Na terenie powiatu chodzieskiego działało 10 zakładów produkujących przedmioty użytku. W tym 8 produkowało porcelanę użytkową a 2 materiały opakowaniowe do kontaktu z żywnością. Większość z nich były to małe zakłady rodzinne produkujące wyłącznie na zamówienie klienta. Zakłady te kupowały porcelanę białą i zdobiły ją zgodnie z życzeniem klientów. Jedyne duże zakłady tej branży to Polskie Fabryki Porcelany „Ćmielów” i „Chodzież” Spółka Akcyjna, w Chodzieży produkujące porcelanę użytkową i ozdobną od podstaw.

Kontrolując zakłady produkujące materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością oraz pobierając próbki porcelany do badań laboratoryjnych sprawdzano magazyny, w których przechowywana była porcelana. Kontrolowano czy zakłady wprowadzają zasady dobrej praktyki produkcyjnej oraz czy dołączają deklaracje zgodności do swoich wyrobów. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

Pobrano do badań 1 próbkę wyrobów porcelanowych krajowych bezpośrednio od producenta. Próbkę zbadano w WSSE w Poznaniu w kierunku migracji ołowiu i kadmu. Próbkę nie kwestionowano.

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży znajdowały się również 1 hurtownia i 9 sklepów handlujących przedmiotami użytku. Do badań laboratoryjnych pobrano 1 próbkę wyrobów porcelanowych i 2 próbki wyrobów szklanych importowanych znajdujących się w obrocie w kierunku migracji ołowiu i kadmu.

W ramach nadzoru nad produkcją i obrotem przedmiotami użytku przeprowadzono 20 kontroli, skontrolowano 6 obiektów.

Ponadto pracownicy Stacji kontrolowali oznakowanie przedmiotów użytku, również naczyń jednorazowego użytku znajdujących się w handlu. Nie stwierdzono nieprawidłowości w znakowaniu i podanym składzie wyrobów.

Razem pobrano 4 próbki przedmiotów użytku do badań. Pomimo, że próbek nie kwestionowano, stały nadzór nad produkcją, pobór próbek przedmiotów do kontaktu z żywnością z porcelany i szkła, zwłaszcza importowanych, jest nadal konieczny.

RASFF (System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt)

W 2016r. w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Chodzieży otrzymała od Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 15 powiadomień dotyczących żywności i 1 powiadomienie dotyczące przedmiotu użytku, nie spełniających wymagań zdrowotnych, które mogły znajdować się w obrocie. Otrzymano 10 powiadomień

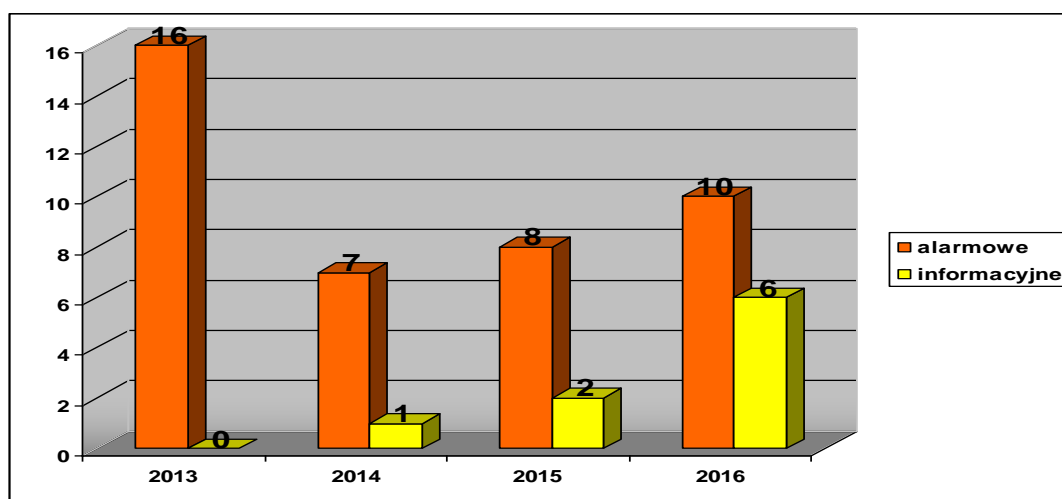
alarmowych:

- dot. produktu pn. „Śliwki suszone” pochodzącego z Chile
- dot. batonów i cukierków wyprodukowanych w Holandii przez firmę Mars
- dot. produktu pn. „Kubek szklany kwadraty 350ml” pochodzącego z Chin
- dot. produktu pn. „Naturalna woda mineralna niegazowana Polanicka Zdrój”
- dot. produktu pn. „Rodzynki suszone Kresto” pochodzącego z Turcji
- dot. produktu pn. „Morele suszone TESCO” pochodzącego z Turcji
- dot. produktu pn. „Czekolada mleczna DUET”
- dot. produktu pn. „Zioła Mnicha Herbata Pu-erh na odchudzanie”
- dot. produktu pn. „Czekolada mleczna DUET”
- dot. suplementu diety pn. „Revex 16 SCITEC Nutrition”

oraz 6 powiadomień informacyjnych dot. produktu pn. Woda źródłana niegazowana „Lewiatan” 1,5l, suplementu diety pn. „AGMAMAX”, suplementu diety pn. Duo-Lactil kapsułki, produktu pn. Mr. Hyde” o smaku: cherry bomb, green apple, orange burst, berry blast, fruit punch, watermelon, mango passion fruit, cotton candy, blue razz, suplementu diety pn. „Mr Hyde” o różnych smakach pochodzącego z USA i wyrobu do kontaktu z żywnością pn. „Miska dekoracyjna” pochodzącego z Chin.

W związku z ww. powiadomieniami przeprowadzano kontrole sanitarne obiektów handlowych, które znajdowały się na listach dystrybucyjnych i podejmowano działania zgodne z kompetencjami.

Dotychczasowe działania w ramach systemu RASFF można ocenić jako dobre i prawidłowe w zakresie identyfikowania i szacowania zagrożeń ze strony żywności oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nie spełniających wymagań zdrowotnych.

Wykres nr 7. Liczba powiadomień w ramach systemu RASFF dot. żywności i przedmiotów użytku do kontaktu z żywnością w latach 2013 - 2016

Informacja o współpracy z innymi jednostkami kontrolującymi oraz środkami masowego przekazu

W 2016 roku w ramach współpracy z :

1. Powiatowym Inspektorem Weterynarii w Chodzieży

- przeprowadzono wspólną kontrolę dokumentacji dotyczącej pochodzenia mięsa wieprzowego w supermarkecie INTERMACHE w Chodzieży
2. Starostwem Powiatowy w Chodzieży, a także z urzędami miast i gmin w powiecie chodzieskim
    - wymieniano informacje dotyczące rejestracji podmiotów produkcji pierwotnej
  3. Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Chodzieży
    - w ramach nadzoru nad produkcją pierwotną przeprowadzono wspólną kontrolę w Gospodarstwie Ogrodniczo-Sadowniczym w Wyszynach
  4. Wojewódzkim Inspektorem Inspekcji Handlowej w Poznaniu Delegatura w Pile
    - wymieniono informację o nieprawidłowościach w kontrolowanych obiektach powiatu chodzieskiego
  5. Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu Delegatura w Pile
    - wymieniono informacje na temat skargi dotyczącej zapachów pochodzących z baru w Chodzieży
  6. Własnymi jednostkami:
    - od PPIS w Obornikach otrzymano informację dotyczącą prowadzenia działalności gastronomicznej i sprzedaży w handlu okrężnym przez firmę nie posiadającą zatwierdzenia. Siedziba ww. firmy znajdowała się na terenie powiatu chodzieskiego
    - do PPIS w Sokołowie Podlaskim jako sprawującemu nadzór nad producentem Sera Morskiego przekazano informację dotyczącą jego oznakowania
    - do PPIS w Poznaniu jako sprawującym nadzór nad producentem kwestionowanego suplementu diety pn. Żelazo
    - do PPIS w Ostrowi Mazowieckiej jako sprawującym nadzór nad producentem suplementu diety pn. Magnez + potas + witaminy z grupy B przekazano informację dotyczącą jego oznakowania
    - do PPIS w Warszawie jako sprawującym nadzór nad producentem herbaty zielonej liściastej PURE GREEN BIG-ACTIVE przekazano informacje z laboratorium umieszczone na wynikach badań herbaty

Ponadto:

na stronie internetowej PSSE w Chodzieży umieszczano następujące artykuły i materiały informacyjne:

- konieczności informowania konsumentów o składzie artykułów spożywczych oferowanych w handlu i gastronomi, łącznie z podaniem występujących w nich alergenów
- „Sezon na zatrucia pokarmowe”
- „Lody”
- ulotka GRZYBY

WNIOSKI

1. Należy nasilić działania mające na celu zapewnienie właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego żywności poprzez wnikliwe kontrole zakładów.
2. Aby skutecznie sprawować nadzór nad suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środkami spożywczymi wzbogacanymi wi-

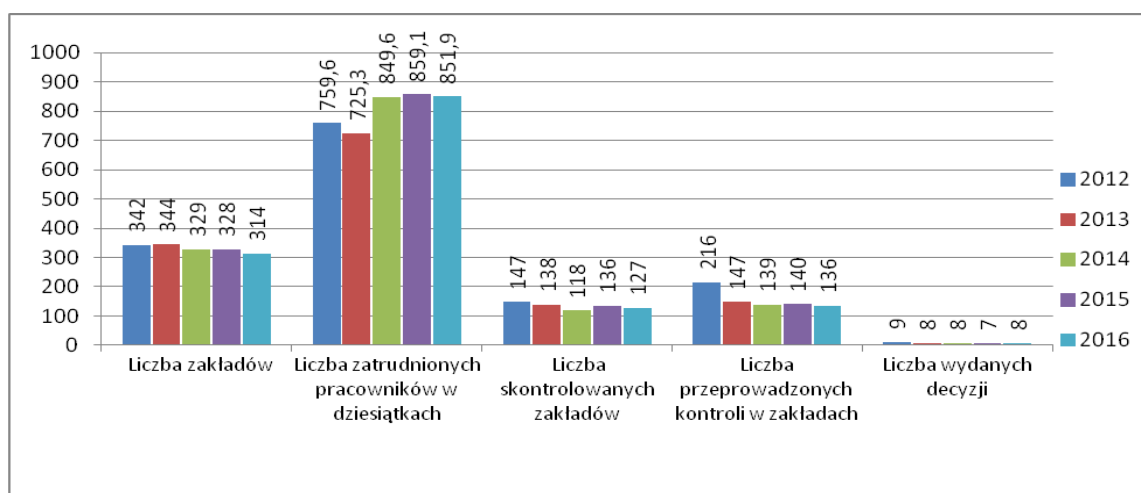
- taminami lub składnikami mineralnymi niezbędne jest systematyczne szkolenie pracowników.
3. Należy kontynuować współpracę ze wszystkimi inspekcjami zajmującymi się zagadnieniem bezpieczeństwa żywności.
  4. Obiekty gastronomiczne i handlowe znajdujące się na trasach turystycznych kontrolować dodatkowo w soboty i niedziele.
  5. Przy kontroli placówek żywieniowych należy kontynuować sprawdzanie obowiązku wpisywania przez zakład w menu alergenów znajdujących się w potrawach.
  6. Brak przepisów regulujących zagadnienie żywienia zbiorowego w szpitalach, szkołach i przedszkolach nie pozwala Państwowej IS na pełną ocenę jakości żywienia; jadłospisy oceniane są tylko teoretycznie co w pełni nie odzwierciedla ich rzeczywistej wartości.

VIII Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy

W ewidencji zakładów pozostających pod nadzorem higieny pracy na dzień 31 grudnia 2016r. wpisanych było 314 zakładów, zatrudniających łącznie 8 519 pracowników.

Działalność nadzorowa	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba zakładów	342	344	329	328	314
Liczba zatrudnionych pracowników	7596	7253	8496	8591	8519
Liczba skontrolowanych zakładów	147	138	118	136	127
Liczba przeprowadzonych kontroli w zakładach	216	147	139	140	136
Liczba wydanych decyzji	9	8	8	7	8

Tabela nr 8. Porównanie działalności nadzorczej w zakresie higieny pracy w latach 2012 – 2016

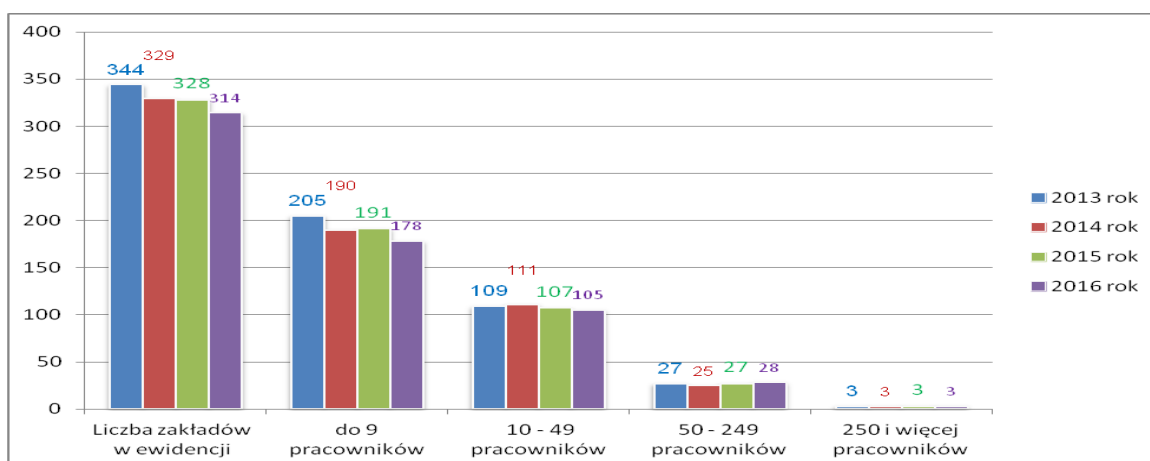

Wykres nr 8. Działalność nadzorcza w zakresie higieny pracy w latach 2012 – 2016

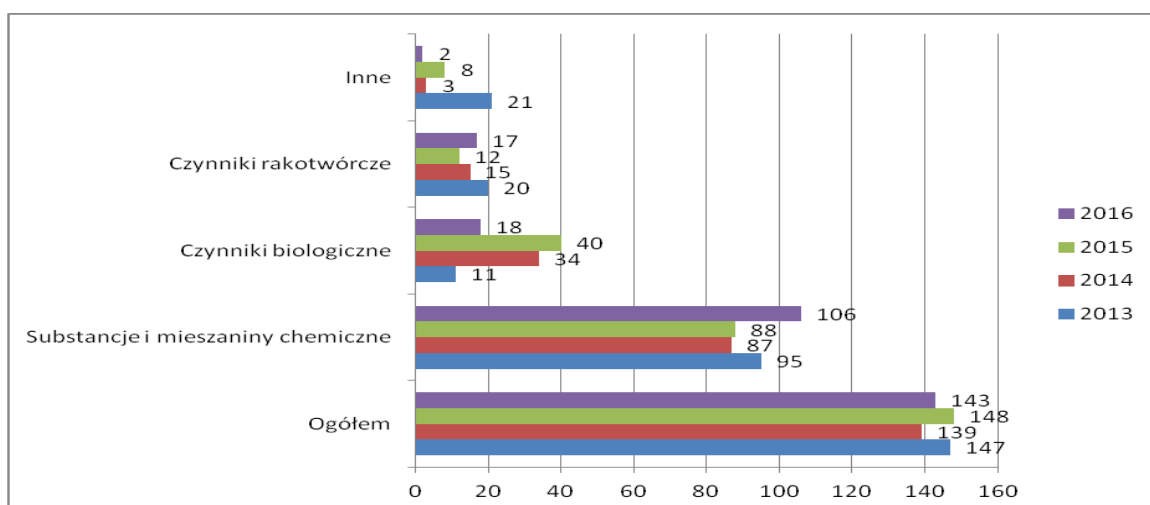
W porównaniu z rokiem 2015 liczba podmiotów w ewidencji zmniejszyła się o 14 a w porównaniu do roku 2012 - o 28. Od 2014 roku liczba zatrudnionych utrzymuje się na tym samym poziomie. Natomiast liczba zatrudnionych wzrosła o 1266 osób w porównaniu do 2013r.

Zmniejszyła się nieznacznie liczba jednoosobowych firm, w których działalność prowadzi tylko właściciel, nie podlegających przepisom Kodeksu pracy. W pozostałych zakładach podlegających kontroli liczba zatrudnionych pracowników utrzymuje się od kilku lat prawie na tym samym poziomie.

Przeważały zakłady zatrudniające do 9 pracowników (56,68% ogółu). Duże zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników (zakład produkujący dętki, zakład produkujący meble tapicerowane oraz zakład produkujący porcelanę stołową) stanowiły 0,96% ogółu zakładów. W 2016 roku przeprowadzono 143 kontrole sanitarne u 127 przedsiębiorców (w roku ubiegłym 148 w 136 zakładach). Nadzorem sanitarnym objęto 45,5% zewidencjonowanych obiektów (w 2015 roku – 41,5%). Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie szkodliwych czynników biologicznych, stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, stosowania i przechowywania substancji i mieszanin chemicznych oraz produktów biobójczych, a także wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej szczególnie tam, gdzie występowały czynniki szkodliwe i rakotwórcze oraz na realizację nakazów wydanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną i Państwową Inspekcję Pracy.

Wykres nr 9. Struktura zatrudnienia w nadzorowanych zakładach pracy w latach 2013 – 2016

Wykres nr 10. Kontrole w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w latach 2013 – 2016

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin. Przeprowadzono 7 kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych – nie stwierdzono nieprawidłowości.

W czasie pozostałych kontroli stwierdzono, że następuje systematyczna poprawa warunków pracy poprzez wymianę starych maszyn i urządzeń na nowe między innymi dzięki działalności informacyjnej i edukacyjnej prowadzonej przez PSSE w Chodzieży skierowanej do właścicieli zakładów.

Postępowanie administracyjne w higienie pracy

W 2016 roku wydano 1 decyzję merytoryczną, w której nakazano doprowadzenie do właściwego stanu technicznego pomieszczeń sanitarnohigienicznych dla pracowników. Termin wykonania decyzji wyznaczono na dzień 30 grudnia 2016r.

1 decyzja z 2015r. dotycząca uaktualnienia karty charakterystyki produkowanej mieszaniny oraz złożenia informacji inspektorowi ds. substancji i mieszanin chemicznych, której termin wykonania był przedłużony do 2016r. została wykonana. 1 decyzja wydana w 2010r. została wykonana częściowo w 2016r. (został wykonany nakaz dotyczący doprowadzenia do właściwego stanu technicznego części pomieszczeń produkcyjnych) a termin wykonania pozostałego punktu (1 nakaz) dotyczący doprowadzenia do właściwego stanu technicznego pomieszczeń produkcyjnych został wydłużony do zrealizowania w 2017 roku.

Upomnień, tytułów wykonawczych, postanowień o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia w 2016 roku nie wydawano. Mandatów karnych nie nałożono.

Narażenie na czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia

Przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia stwierdzono w 64 zewidencjonowanych obiektach (67 było w roku poprzednim).

W warunkach narażenia na czynniki szkodliwe, przy przekroczeniach normatywów higienicznych pracowało 568 osób co stanowi 6,67% ogółu zatrudnionych. W warunkach przekroczeniach NDS i NDN najwięcej pracowników narażonych było na:

- hałas - 514 osób (90,49% ogółu narażonych)
- pyły przemysłowe – 103 osób (18,13% ogółu narażonych)
- czynniki chemiczne - 50 osób (8,80% ogółu narażonych).

Jednocześnie pracujących w warunkach przekroczenia dwóch czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy było:

- 99 pracowników (17,43% ogółu narażonych).

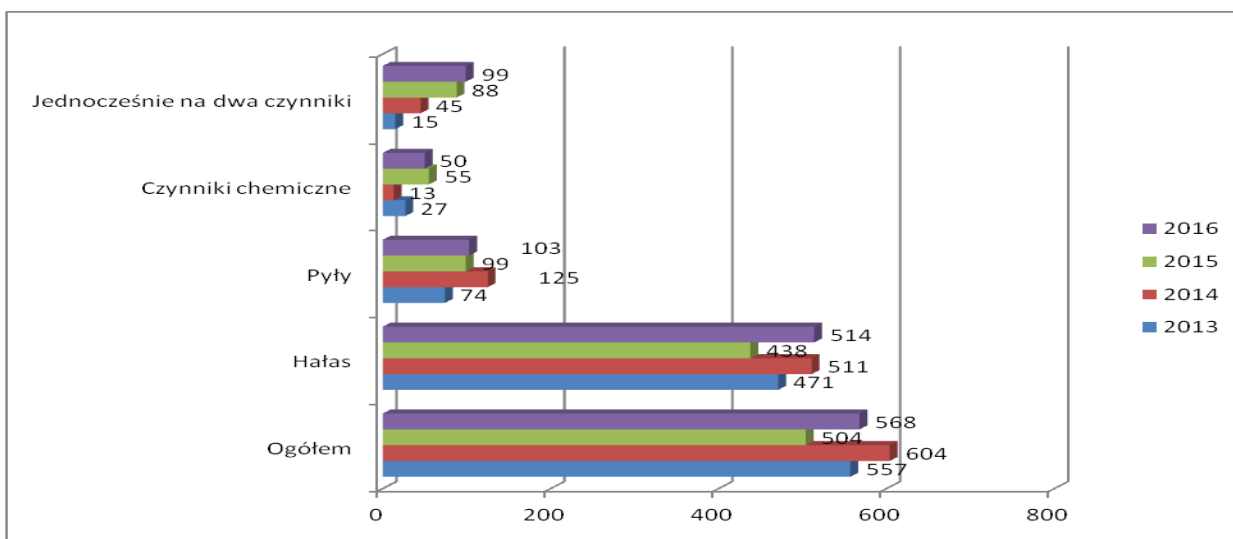
Na terenie powiatu działało dużo zakładów obróbki metalu i przerobu drewna. W związku z powyższym czynnikami szkodliwymi były głównie i hałas pyły drewna.

W warunkach narażenia na czynniki uciążliwe pracowało:

- przy niespełnieniu norm mikroklimatu umiarkowanego – 89 osób (1,04% ogółu zatrudnionych)
- przy niezgodnym z normą oświetleniu pracowały 304 osoby (3,57% ogółu zatrudnionych).

Ogólna liczba pracowników pracujących w warunkach przekroczenia zwiększyła się o 64 osoby w związku z widocznym w zakładach pracy ożywieniem gospodarczym i ciągłym zwiększaniem produkcji. W wielu zakładach pracy systematycznie prowadzone były modernizacje parków maszynowych, wprowadzana była automatyzacja i hermetyzacja procesów produkcyjnych, stosowane były w coraz to większym stopniu centra obróbcze, które w procesie technologicznym wyeliminowały konieczność prowadzenia obróbki na starych zużytych maszynach oraz stosowane były nowe systemy ochron zbiorowych (tj. wentylacja lub odciągi). Zakłady zaopatrywały rów-

niez pracowników w atestowane i odpowiednio dobrane środki ochrony indywidualnej (np. ochronniki słuchu, rękawice, maski).

Wykres nr 11 . Liczba osób pracujących w przekroczeniach najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia w latach 2013 – 2016

Zdjęcie nr 1 Linia do produkcji klocków hamulcowych - „LUMAG” Spółka z o.o. w Budzynie, producent klocków hamulcowych i okładzin ciernych

Na terenie powiatu chodzieskiego, zwłaszcza gminy Budzyna, działało wiele nowoczesnych zakładów produkcyjnych. Na zdjęciu powyżej jest firma będąca jednym z największych producentów klocków hamulcowych i okładzin ciernych do układów hamulcowych wszystkich typów pojazdów samochodowych.

Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi w środowisku pracy

W ewidencji stacji sanitarno-epidemiologicznej znajdowało się 29 zakładów, w których występowały substancje, preparaty, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Najliczniejszą grupę stanowiły zakłady zajmujące się:

- produkcją wyrobów z drewna (pył drewna twardego)
- stacje paliw (benzen będący składnikiem paliw)
- zakład produkujący opony i dętki (benzen, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne występujące w sadzy oraz olejach używanych jako zmiękczacze).

W 2016 roku przeprowadzono kontrole sanitarne w 17 zakładach (w roku 2015 w 12 obiektach), w których w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym pracowało 784 osób (w tym 508 kobiet). Zwracano uwagę na bezpieczeństwo i higienę pracy pracowników, wyposażenie w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, jak również posiadanie oceny ryzyka zawodowego oraz odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzonych programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi i odpowiednich procedur.

W zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi nie stwierdzono uchybień.

Nadzór nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi

Na terenie powiatu chodzieskiego nie było zakładów, w których wykorzystywane były w produkcji czynniki biologiczne zakwalifikowane do grupy 3 lub 4.

W wyniku oceny ryzyka zawodowego stwierdzono możliwość występowania szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do grupy 2 i 3 w 81 zakładach:

- zajmujących się produkcją żywności - 39
- zajmujących się gospodarką odpadami, gospodarką leśną oraz w podmiotach leczniczych – 26
- pozostałych - 17.

W 18 skontrolowanych zakładach potencjalnie narażone na działanie czynników biologicznych było 577 osób. Na działanie szkodliwych czynników biologicznych narażeni byli pracownicy zatrudnieni przy produkcji żywności, mleka, hodowli zwierząt, produkcji pasz, hodowli drobiu, produkcji wyrobów masarskich, produkcji pieczywa, wyrobów cukierniczych, prowadzeniu analiz materiału pobranego od pacjentów, przy leczeniu oraz pielęgnacji pacjentów, podczas prac związanych ze zbiórką odpadów komunalnych, oczyszczaniu ścieków, prowadzeniu gospodarki leśnej. Nie stwierdzono tu nieprawidłowości.

Przeprowadzone kontrole wykazały, iż pracodawcy podejmowali szereg działań profilaktycznych zmniejszających narażenie pracowników, m.in. zapewnili środki ochrony indywidualnej, środki do odkażania skóry, opracowali procedury i instrukcje bezpiecznego postępowania z szkodliwymi czynnikami biologicznymi oraz proponowali pracownikom profilaktyczne szczepienia ochronne (np. przeciw WZW typu B).

Nadzór nad substancjami i preparatami niebezpiecznymi, prekursorami narkotyków

W ramach bieżącego nadzoru nad substancjami i ich mieszaninami przeprowadzono 109 kontroli w podmiotach zajmujących się produkcją, wprowadzaniem do obrotu, stosowaniem oraz dystrybucją substancji i mieszanin chemicznych, prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, produktów biobójczych, środków ochrony roślin oraz detergentów.

Zwracano uwagę na przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 25 lutego 2011r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1203) oraz rozporządzeń wykonawczych do ww. ustawy. Egzekwowano obowiązek posiadania spisu stosowanych i produkowanych substancji i mieszanin chemicznych oraz aktualnych kart charakterystyki, wprowadzania do obrotu prawidłowo oznakowanych produktów, prawidłowego oznakowania magazynów, rurociągów i miejsc przechowywania chemikaliów. Informowano i przypominano również o przestrzeganiu przepisów rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 (REACH) oraz rozporządzenia(WE)nr1272/2008(CLP).

W skontrolowanych zakładach znajdujących się w ewidencji HP zatrudnionych było 5120 pracowników. W kontakcie z substancjami i preparatami chemicznymi na stanowiskach pracy, na których przeprowadzono pomiary pracowało 410 pracowników. W warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń pracowały 63 osoby w 5 zakładach. Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami były przytoczone nieaktualne przepisy prawne w punkcie 15 karty charakterystyk substancji i mieszanin chemicznych – dotyczyło to 4 kart. Nie były wydawane decyzje administracyjne. Jedna decyzja wydana w 2015 roku, której termin wykonania został wyznaczony

ny na 20.01.2016r. dotycząca sporządzenia prawidłowej karty charakterystyki mieszaniny niebezpiecznej i zgłoszenia produkowanego spirytusu gorzelnianego do Biura do Spraw Substancji i Mieszanin Chemicznych została wykonana.

Tematyka kontroli	2012 r.	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.
Substancje i preparaty chemiczne (wprowadzający do obrotu i stosujący)	138	95	87	102	109
Prekursory kategorii 2 i 3	10	4	12	11	13
Produkty biobójcze	13	10	16	23	7
Ogółem	161	109	115	136	129

Tabela nr 9. Kontrole w zakresie nadzoru nad chemikaliami

Rok	Ogółem	Producenci	Importerzy	Dalsi użytkownicy – formulatorzy (producenci mieszanin)	Dystrybutorzy
2012	57	4	0	3	50
2013	57	4	0	3	50
2014	53	2	0	5	46
2015	32	3	0	4	25
2016	57	2	0	7	48

Tabela nr 10. Liczba wprowadzających do obrotu substancje i preparaty chemiczne

Systematycznie poprawia się znajomość prawa wśród podmiotów wprowadzających do obrotu i stosujących chemikalia, czego wynikiem jest zmniejszenie liczby stwierdzonych uchybień oraz lepsza jakość powstających dokumentów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin. Na terenie powiatu chodzieskiego nie było producentów produktów biobójczych. PPIS w Chodzieży nie posiadał informacji dotyczących sprzedaży internetowej produktów biobójczych przez podmioty gospodarcze lub osoby prywatne mające swoją siedzibę na terenie powiatu chodzieskiego.

Na terenie nadzorowanym przez PSSE w Chodzieży nie było producentów ani importerów prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3. W 2016 roku nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie obrotu prekursorami narkotyków.

Substancja	Legalny cel użycia	Ilość	Jednostka	Kategoria prekursorów narkotyków
nadmanganian potasu	dezynfekcja	183	kilogram	2
metyletyloketon	inne	298	litr	3
kwask siarkowy	analizy chemiczne	52	litr	3
kwask siarkowy	procesy galwaniczne	300	litr	3
kwask siarkowy	inne	4 033 240	litr	3
Aceton	analizy laboratoryjne	240	litr	3
Aceton	handel	56	litr	3
Aceton	stosowany jako rozpuszczalnik do farb oraz do mycia pistoletów stosowanych do malowania natryskowego	10	litr	3
kwask solny	mycie, czyszczenie	4 000	litr	3
kwask solny	procesy galwaniczne	4 000	litr	3
kwask solny	analizy laboratoryjne	11	litr	3

Tabela nr 11. Zużycie prekursorów narkotyków w 2016r.

Choroby zawodowe

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chodzieży w 2016r. otrzymał 4 zgłoszenia podejrzeń chorób zawodowych, w tym:

- 1 zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej wymienionej w poz. 15.3 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009r. w sprawie chorób zawodowych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1367) tj. przewlekła choroba narządu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat: niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością fonacyjną głosi i trwałą dysfonią
- 1 zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej wymienionej w poz. 26 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009r. w sprawie chorób zawodowych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1367) tj. choroba zakaźna – borelioza z Lyme
- 1 zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej wymienionej w poz. 3.1 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009r. w sprawie chorób zawodowych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1367) tj. pylice płuc - pylicę krzemową
- 1 zgłoszenie podejrzenia choroby zawodowej wymienionej w poz. 6 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009r. w sprawie chorób zawodowych (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 1367) tj. astma oskrzelowa.

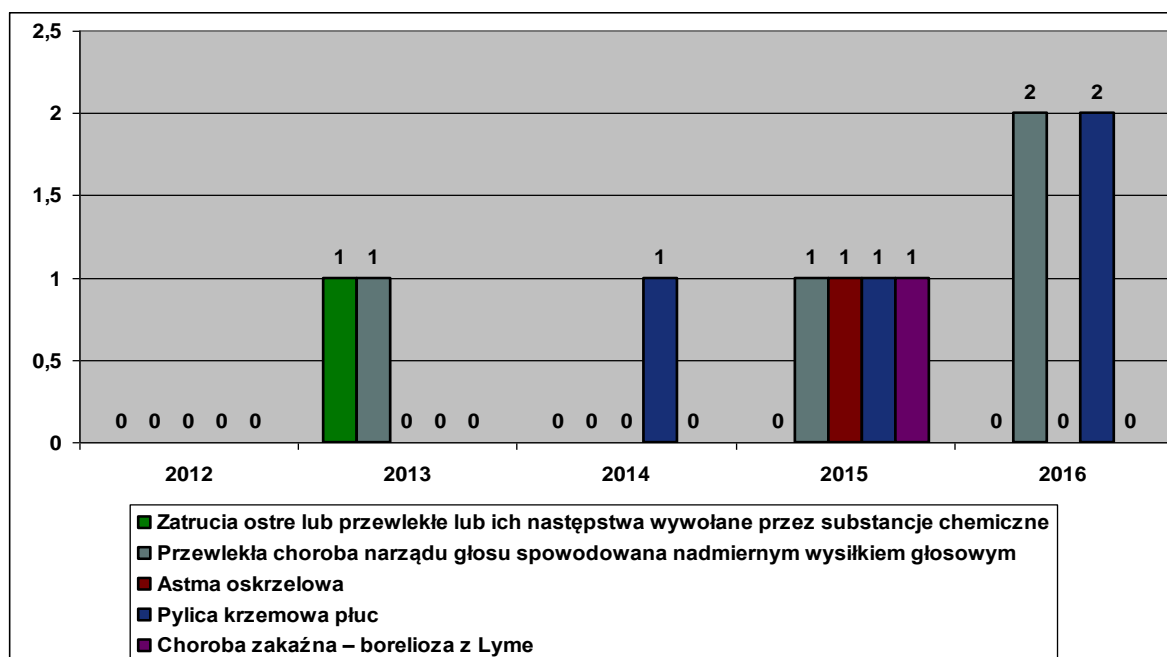
Zgłoszenia dotyczące choroby zawodowej wymienionej w poz. 3.1 tj. pylice płuc - pylicy krzemowej oraz choroby zawodowej wymienionej w poz. 6 tj. astmy oskrzelowej dotyczyły tej samej osoby zatrudnionej w zakładzie produkującym porcelanę.

Numer wykazu	Rodzaj choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych chorób zawodowych				
		2012	2013	2014	2015	2016
1	Zatrucia ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	0	1 ^{*)}	0	0	0
15	Przewlekła choroba narządu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym	0	1	0	1	2
6	Astma oskrzelowa	0	0	0	1	0
3	Pylica krzemowa płuc	0	0	1	1	2
26	Choroba zakaźna – borelioza z Lyme	0	0	0	1	0
Razem		0	2	1	4	4

^{*)} – decyzja nieprawomocna w związku z toczącym się postępowaniem administracyjnym z powodu odwołania się osoby chorej.

Tabela nr 12. Liczba i rodzaj stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2012 – 2016

Wykres nr 12 . Liczba i rodzaj stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2012 – 2016

W 2016r. zostało wydanych 6 prawomocnych decyzji administracyjnych:

- 2 decyzje dotyczące chorób zawodowych tj. pylic płuc, pylic krzemowych
- 2 decyzje dotyczące chorób zawodowych tj. przewlekłych chorób narządu głosu spowodowanych nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat: niedowładu mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością fonacyjną głosi i trwałą dysfonią
- 1 decyzję o braku podstaw do stwierdzenia choroby tj. nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi - nowotwór układu krwiotwórczego
- 1 decyzję o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej tj. astmy oskrzelowej.

Powyższe 2 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej: nowotworu układu krwionośnego i astmy oskrzelowej dotyczyły rolnika indywidualnego.

W 2016 roku wydano 26 postanowień, z czego 5 dotyczyło wznowienia postępowania oraz 21 dotyczyło przedłużenia terminu załatwienia sprawy w związku z oczekiwaniem na orzeczenia lekarskie stwierdzające choroby zawodowe lub brak podstaw do stwierdzenia chorób zawodowych.

WNIOSKI

1. Wzrosła liczba decyzji o stwierdzeniu chorób zawodowych oraz ilość zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych. Związane to było z likwidacją jednego zakładu pracy, w którym występowały czynniki szkodliwe mające wpływ na powstawanie pylic płuc.
2. Zwiększyła się ogólna liczba pracowników pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN w narażeniu na hałas i pyły drewna. Wzrost liczby osób pracujących w warunkach przekroczenia spowodowany był zwiększeniem produkcji.
3. Systematycznie zwiększa się ilość zakładów rozszerzających lub przenoszących produkcję w nowowytbudowanych hal produkcyjnych, co pociąga za sobą poprawę warunków pracy, wymianę starego parku maszynowego na nowy, automatyzację i hermetyzację niektórych etapów procesu technologicznego, szczególnie tych bardzo trudnych i uciążliwych dla pracowników.

IX Obiekty nauczania i wychowania oraz całodobowego pobytu dzieci i młodzieży

W 2016 roku na terenie powiatu chodzieskiego nadzorem objęto 86 placówek nauczania i wychowania, w tym: przedszkola, szkoły wszystkich typów, warsztaty szkolne, internaty, placówki z pobytem dziennym i całodobowym oraz 38 turnusów letniego i zimowego wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

Lp.	Rodzaj stałej placówki nauczania i wychowania	Liczba placówek w 2016r.
1.	Kluby dziecięce	1
2.	Przedszkola	28
3.	Szkoły podstawowe	6
4.	Gimnazja	5
5.	Szkoły specjalne	1
6.	Ponadgimnazjalne szkoły zawodowe	2
7.	Zespoły szkół	7
8.	Warsztaty szkolne	1
9.	Internaty	3
10.	Ośrodki szkolno-wychowawcze OHP	2
11.	Placówki specjalistyczne (Warsztaty Terapii Zajęciowej, Ośrodek Diennej Aktywności dla dzieci Niepełnosprawnych)	1
12.	Schroniska młodzieżowe	1
13.	Placówki działalności edukacyjnej (świetlice - 23, placówki szkoleniowe - 5, szkoła języków obcych - 1, centrum zabaw-1)	30

Tabela nr 13. Liczba stałych placówek nauczania i wychowania w 2016r.

Łącznie w 2016r. przeprowadzono 148 kontroli, podczas których sprawdzano stan techniczny i sanitarno-porządkowy. W jednej placówce przedszkolnej zmierzono 141 stanowisk pracy dziecka, w dwóch szkołach gimnazjalnych i w jednej ponadgimnazjalnej przeprowadzono 12 ocen tygodniowego planu lekcji, w dwóch szkołach podstawowych zważono 854 dzieci i tornistrów. Po przeprowadzonych kontrolach nie wydano decyzji dotyczących poprawy stanu technicznego. Wydano 6 decyzji przedłużających termin wykonania.

W dwóch istniejących w Chodzieży placówkach przedszkolnych od 1 września 2016r. uruchomiono trzy dodatkowe oddziały przedszkolne. W jednej z nich zaadaptowano pomieszczenia po zwolnionym wcześniej mieszkaniu i uruchomiono dwa działające w systemie dwuzmianowym 5-godzinne oddziały, natomiast w drugim przeprowadzono remont i adaptację wolnych pomieszczeń magazynowych, uruchomiono jeden 9-godzinny oddział. Od 1 września uruchomiono nową placówkę przedszkolną na terenie gminy Szamocin. Warunki sanitarno-higieniczne pozwalały na przyjęcie 38 dzieci.

Higiena procesu nauczania

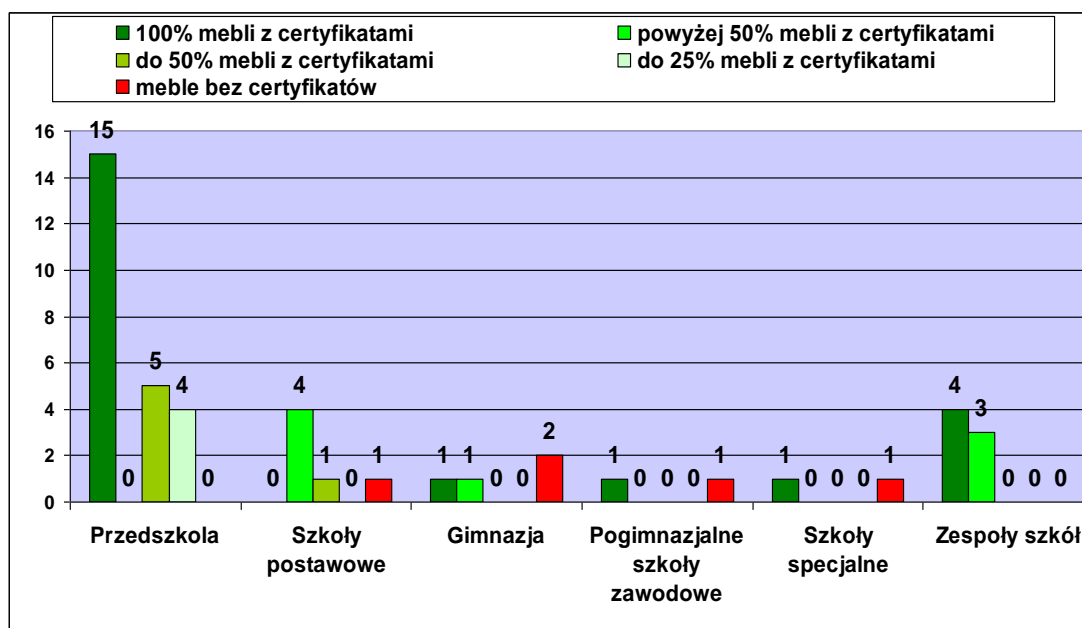
Na terenie powiatu chodzieskiego nie było placówek posiadających ubikacje zewnętrzne.
Liczebność klas

W żadnej ze szkół nie występowało zjawisko zagęszczenia w oddziałach klasowych. Jednak w szkołach typu miejskiego (w dwóch działających samodzielnie szkołach podstawowych), z uwagi na oszczędności ograniczono liczbę oddziałów klasowych kosztem ich większej liczeb-

ności, która wynosiła (z wyjątkiem klas I) 25-30 uczniów. W szkołach tych od wielu już lat realizowany był dwuzmianowy system nauczania. System ten dotyczył wyłącznie uczniów klas I-III. Od 1 września 2015r. dwuzmianowy system nauczania wdrożyła jedna ze szkół podstawowych typu wiejskiego. Sytuacja ta spowodowana była faktem, że pomimo niżu demograficznego liczba oddziałów klasowych była większa od liczby pomieszczeń do nauki.

Meble edukacyjne

W stosunku do roku poprzedniego odnotowano poprawę w wyposażeniu przedszkoli w meble edukacyjne. Po przeprowadzonej ocenie dostosowania 141 mebli do wymagań ergonomii, stwierdzono, że wszystkie dzieci korzystające z tych stanowisk siedziały prawidłowo. Zakupu mebli edukacyjnych dokonały nieliczne placówki przedszkolne. W roku kalendarzowym 2016 w meble nie doposażono żadnej placówki szkolnej.

Wykres nr 13. Ocena zaopatrzenia różnych typów skontrolowanych placówek w meble certyfikowane (na podstawie kontroli 45 placówek tj.52%)

Gimnazja i szkoły podstawowe w dalszym ciągu powinny dokonywać zakupów nowych stoli-ków i krzesełek. Uporządkowanie i odpowiednie wykorzystanie mebli istniejących oraz stały monitoring zajmowanych przez uczniów miejsc prowadzony przez nauczycieli nie poprawi sytu-acji.

Miejsca na podręczniki w szkołach

18 szkół (tj. 85,7%) zapewniło miejsce na pozostawianie podręczników przez uczniów w szkołach zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placów-kach (Dz. U. z 2003r. Nr 6 poz. 69 z późn. zm.), w 4 (tj.19%) pozostałych szkołach, bez wzglę-du na wiek, takie warunki zabezpieczono wszystkim uczniom, w tym dwie szkoły wyposażone zostały w indywidualne, zamykane szafki dla uczniów. Jedna szkoła ponadgimnazjalna nie za-pewniła uczniom miejsca na podręczniki i przybory szkolne. Była to niepubliczna, działająca samodzielnie, ponadgimnazjalna szkoła zawodowa. Dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii uczniów nie widział takiej potrzeby. Uczniowie przychodzili do szkoły wyłącznie z niezbędnymi podręcznikami i przyborami, a waga plecaków uczniów nie stanowiła zagrożenia dla ich prawi-dłowej postawy. Nie wydzielono miejsca na podręczniki również w 2 szkołach gimnazjalnych

i 1 szkole zawodowej, które działały w budynkach środowiskowych hufców pracy. Uczniami tych szkół byli wyłącznie wychowankowie tych hufców mieszkający na miejscu.

Warunki pobytu dzieci 6-letnich

Tylko 2 na 14 szkół podstawowych, po przeprowadzonych w latach poprzednich remontach, wskutek których zyskały dodatkowe sale lekcyjne, były przygotowane do przyjęcia uczniów 6-letnich. W pozostałych 12 szkołach: w 3 szkołach na potrzeby sal lekcyjnych dla uczniów 6-letnich zaadaptowano dotychczas wolne pomieszczenia, w 3 szkołach dokonano adaptacji korytarza, pokoju nauczycielskiego i pomieszczenia biblioteki na dodatkowe sale lekcyjne, 3 szkoły (w których liczba sal lekcyjnych nie uległa zwiększeniu) klasy I-III pracowały w systemie dwuzmianowym oraz w 3 szkołach klasy I były tzw. klasami łączonymi i uczęszczali do niej uczniowie 6 i 7-letni.

Dowozy uczniów

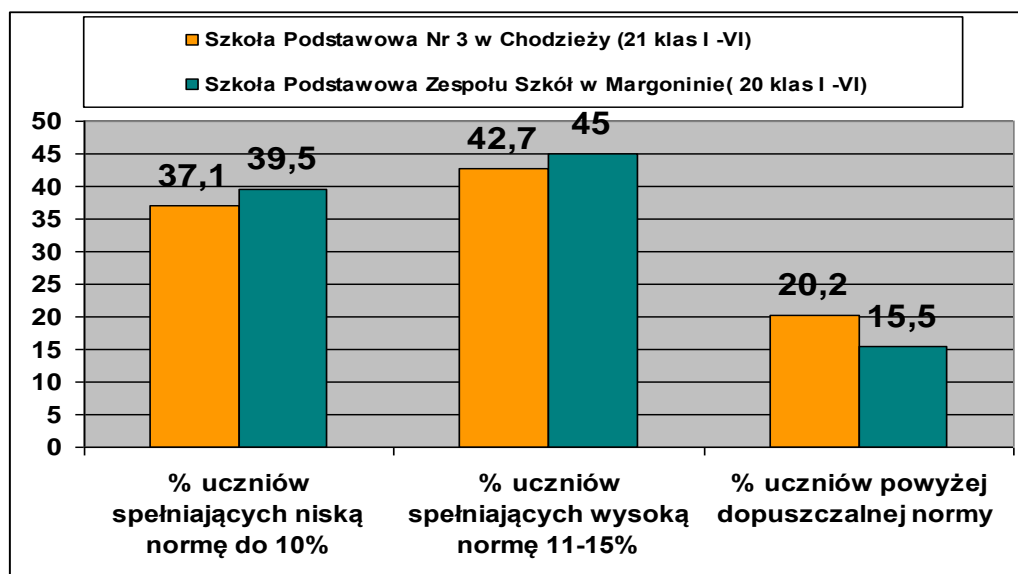
Nie budziły zastrzeżeń dowozy uczniów do szkół. Szkoły wypracowały sobie systemy dowozu pozwalające rozpoczynać zajęcia szkolne o stałej godzinie, a czas oczekiwania na powrót do domu ograniczyć do jednej godziny lekcyjnej.

Ciężar tornistrów/plecaków uczniów

PSSE w Chodzieży przeprowadziła ocenę obciążenia uczniów ciężarem tornistrów w dwóch szkołach podstawowych na terenie powiatu chodzieskiego. Terminy badań zostały wcześniej ustalone z dyrekcją szkoły i pielęgniarką szkolną, tak aby możliwe było indywidualne przeprowadzenie ważenia ciężaru ciała ucznia i ciężaru jego tornistra. Do obu szkół w dniu badań ogółem uczęszczało 981 uczniów. Oceną objęto 854 (87%) uczniów tj. wszystkich obecnych w danym dniu na zajęciach szkolnych.

Przy ocenie obciążenia uczniów ciężarem tornistrów wzięto pod uwagę zalecenia Centralnego Instytutu Ochrony Pracy-Państwowego Instytutu Badawczego, które mówią, że ciężar szkolnego tornistra/plecaka nie powinien przekraczać 10-15% masy ciała ucznia.

Zawartość tornistrów/plecaków stanowiły: podręczniki, zeszyty ćwiczeń, zeszyty, piórniki z przyborami szkolnymi, przybory do zajęć plastycznych, strój i obuwie do lekcji wychowania fizycznego, plastikowe butelki lub termosy z napojem. Tylko w 3 przypadkach stwierdzono dodatkowe piórniki, których zawartością były kredki i pisaki oraz w 1 przypadku nie zjedzone kanapki z kilku ostatnich dni. Nie stwierdzono przedmiotów nie związanych z nauką taki jak np. zabawki, albumy, książki nie będące lekturami. Z uwagi na brak możliwości skorzystania w szkole z napoju butelki lub termosy stanowiły podstawowe wyposażenie uczniów.

Wykres nr 14. Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów w dwóch szkołach podstawowych na terenie powiatu chodzieskiego w 2016r. (ocena na podst. badań 854 tj. 87% uczniów obecnych na zajęciach)

Na podkreślenie zasługuje fakt, że aż co 5 uczniów w szkole podstawowej w Chodzieży nosił zbyt ciężki tornister (powyżej dopuszczalnej normy). W szkole tej nie ma żadnej formy dożywiania i uczniowie nie mają możliwości wypicia jakiegokolwiek napoju w ciągu godzin pobytu w szkole.

Według oświadczenia dyrektorów obu szkół, uczniowie mieli możliwość pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych w placówce, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 grudnia 2003r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.). Uczniowie rzadko z możliwości tej korzystali, ponieważ mieli po jednym komplecie podręczników.

Opieka nad uczniami przed i po lekcjach

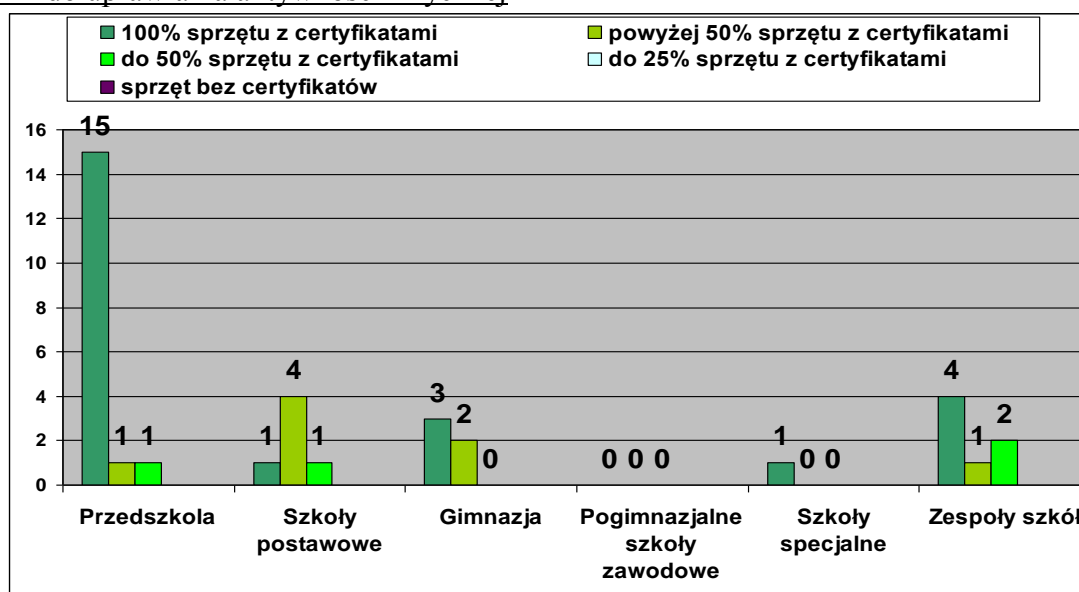
Na przestrzeni całego roku podczas kontroli placówek szkolnych dodatkowo oceniano warunki sanitarnohigieniczne w świetlicach szkolnych. Skontrolowano wszystkie świetlice szkolne działające na terenie powiatu. Świetlice szkolne funkcjonowały w 12 szkołach (tj. w 57% szkół). 4 z tych szkół dysponowały wydzielonymi pomieszczeniami świetlic, 8 pozostałych opiekę nad dziećmi zapewniono w ramach tzw. godzin świetlicowych w wolnych salach lekcyjnych. W pozostałych 9 szkołach nie było świetlic. Uczniowie bezpośrednio po zakończonych lekcjach wracają do domu. Dyrektorzy tych szkół wyjaśnili, że rodzice nie zgłosili potrzeby uruchomienia tej formy opieki nad dziećmi.

Opieka zdrowotna

Tylko w 8 (tj. 38,0%) na 21 placówek nauczania funkcjonował gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w pozostałych placówkach dochodząca raz na dwa tygodnie pielęgniarka posiadała tylko wyznaczone miejsce do pracy, którym najczęściej był pokój nauczycielski. Opieki tej brak było we wszystkich przedszkolach funkcjonujących na terenie powiatu chodzieskiego.

Częstym problemem była wszawica. Z informacji uzyskanych od dyrektorów szkół wynikało, że wszawica występowała w znanych dobrze szkole środowiskach rodzinnych. Dyrektorzy placówek chcąc postępować zgodnie z literą prawa byli w tej sprawie bezradni. Szukali pomocy w ośrodkach pomocy społecznej, z różnym skutkiem. Problem kończył się zwykle dopiero z chwilą opuszczenia szkoły przez ostatnie dziecko z danej rodziny.

Warunki do uprawiania aktywności fizycznej

Wykres nr 15. Ocena zaopatrzenia różnych typów skontrolowanych placówek w certyfikowany sprzęt i urządzenia sportowe (na podstawie kontroli 36 placówek tj.42%)

Poprawie uległy warunki do prowadzenia lekcji wychowania fizycznego w dużych zespołach szkół. Wybudowane w latach poprzednich hale sportowe umożliwiały prowadzenie lekcji na trzech boiskach równocześnie. Rozwiązanie to zabezpieczało w 100% potrzeby poszczególnych szkół.

4 szkoły (tj.18%) lekcje wychowania fizycznego realizowały poza obiektem szkoły. 2 z nich (Zespół Prywatnych Szkół Ponadgimnazjalnych w Chodzieży i Zespół Placówek Oświatowych w Chodzieży) w okresie jesieni i wiosny zajęcia realizowały na pływalni „Delfin” i boisku „Orlik”, w okresie zimy na pływalni „Delfin” i w wynajmowanych halach sportowych usytuowanych przy chodzieskich szkołach.

W sześciu szkołach wyposażenie boisk szkolnych było stare i nie posiadało certyfikatów jakości.

Dostosowanie szkół dla uczniów niepełnosprawnych

Tylko dwie szkoły można było określić mianem szkoły w pełni dostosowanej do potrzeb uczniów niepełnosprawnych, ponieważ posiadała możliwości swobodnego przemieszczania się wewnątrz budynku, dostęp z zewnątrz budynku oraz przystosowane ubikacje. Były to: Zespół Szkół w Szamocinie i Zespół Szkół w Margoninie. Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja posiadały wejścia do budynku dostosowane dla uczniów niepełnosprawnych za pomocą podjazdów lub wejście było na parterze, bez barier architektonicznych. W pozostałych szkołach istniały ograniczenia wewnątrz budynku w postaci: braku możliwości swobodnego przemieszczania się uczniów na wózkach między kondygnacjami i braku przystosowanej ubikacji.

Na 21 placówek szkolnych:

- w 6 szkołach przystosowane ubikacje były wyłącznie przy halach sportowych/salach gimnastycznych, w 1 ubikacja usytuowana była na piętrze budynku, w 1 na parterze budynku (obydwa budynki piętrowe i bez windy), w 13 brak było dostosowanej ubikacji.

- 4 placówki funkcjonowały w budynkach parterowych, w 1 placówce była możliwość wejścia do szkoły przez halę sportową i przy pomocy podnośnika przedostania się wyłącznie na parter budynku dydaktycznego szkoły (Margonin), w 1 placówce była możliwość swobodnego przemieszczania się uczniów niepełnosprawnych pomiędzy kondygnacjami (Szamocin), w 1 placówce był schodolaz, w pozostałych 14 szkołach brak schodolazów, podnośników lub wind.

Dożywianie

Najlepiej sytuacja w zakresie dożywiania wyglądała w mieście i gminie Margonin. Wszystkie chętne oraz objęte pomocą socjalną dzieci i uczniowie uczęszczający do przedszkoli i szkół na terenie Miasta i Gminy Margonin objęte były dożywianiem w formie obiadu. Posiłki przygotowywane były w Zespole Szkół i w Samorządowym Przedszkolu w Margoninie. Transport posiłków zabezpieczał organ prowadzący samochodem posiadającym zgodę Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chodzieży. Wszyscy chętni uczniowie tych szkół otrzymywali również herbatę.

Poprawa sytuacji wskazana byłaby w szkołach w Chodzieży, gdzie w wyniku zmian dokonanych przez organ prowadzący, polegających na przekształceniu kuchni szkolnych w działalność prywatną, w 3 szkołach na terenie miasta Chodzieży znacznie zmniejszyła się liczba uczniów korzystających z obiadów z powodu wzrostu ceny obiadów. Uczniowie tych szkół przez cały pobyt w szkole nie mieli możliwości skorzystania z ciepłego napoju. Ciepły napój podczas kilkugodzinnego pobytu w szkole ważny jest zwłaszcza dla uczniów szkół podstawowych.

W szkołach prywatnych brak posiłków wynikał z braku zainteresowania dożywianiem ze strony rodziców. Uczniowie OHP w Szamocinie i Próchnowie korzystali z wyżywienia w budynku zamieszkania, w którym mieściły się również szkoły.

Placówka	Za- kres doży- wiania	w tym	Licz- -ba	%	Wyszczególnienie
Placówki wydające obiad i herbatę/obiad, przygotowywane w kuchniach szkolnych/ dowożonych w systemie cateringowym	tylko obiad	5	15	71,4 %	- Szkoły Podstawowe: nr 1 w Chodzieży, nr 3 w Chodzieży - Gimnazjum Miejskie w Chodzieży - Społeczne Gimnazjum w Chodzieży - Gminne Gimnazjum w Budzynie
	obiad i herbatę	10			- Szkoły Podstawowe: Budzyń, Wyszyny, Lipiny, Radwanki, Oleśnica, Stróżewo, Strzelce - Zespoły Szkół: Margonin, Szamocin - Niepubliczna Szkoła Podstawowa Specjalna w Chodzieży
	Razem				
Placówki wydające	herbatę i kanapkę		1	4,8%	- Zespół Szkół Lipia Góra
Placówki wydające	tylko herbatę		1	4,8%	- Prywatny Zespół Placówek Oświatowych w Chodzieży, ul. Siejaka
Placówki nie prowadzące dożywiania	-		4	19,0%	- Zespół Prywatnych Szkół Ponadgimnazjalnych Chodzież, ul. Mickiewicza - OHP: Niepubliczne Gimnazjum w Szamocinie, Niepubliczne Gimnazjum w Próchnowie, Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Próchnowie
Ogółem			21	100%	

Tabela nr 14 . Liczba szkół w zależności od miejsca przygotowywania, wydawania posiłków i zakresu dożywiania

Współpraca z innymi instytucjami

Wspólnie z funkcjonariuszem Komendy Powiatowej Policji w Chodzieży przeprowadzono kontrole dwóch turnusów wypoczynku letniego. Funkcjonariusz Policji przeprowadził pogadankę na temat bezpiecznych wakacji, natomiast pracownik Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży przeprowadził kontrole obejmującą stan techniczny i sanitarny pomieszczeń, wyposażenia i otoczenia miejsca wypoczynku oraz kontrolę dokumentacji: zdrowotnej dla celów sanitarno-epidemiologicznych, zaświadczeń o braku przeciwwskazań do pracy na zajmowanym stanowisku, dokumentów potwierdzających kwalifikacje do udzielania pomocy przedlekarskiej, instrukcji udzielania pomocy przedlekarskiej, kart kwalifikacyjnych dzieci, potwierdzenia zgłoszenia placówki wypoczynku do elektronicznej bazy danych.

WNIOSKI

1. Należałoby zapewnić uczniom szkół podstawowych z dwuzmianowym systemem pracy i pobytem uczniów w świetlicy możliwość skorzystania z ciepłego napoju z uwagi na czas przebywania uczniów w szkole.
2. Jedną z istotnych przyczyn zbyt dużego obciążenia uczniów ciężarem tornistrów jest konieczność noszenia bidonów i termosów z napojem, ponieważ jedna ze szkół objętych badaniem nie zapewniała uczniom żadnego napoju w trakcie zajęć szkolnych.
3. Boiska szkolne – 6 szkół i sale gimnastyczne 7 szkół należy wyposażać w urządzenia i sprzęt sportowy posiadający certyfikaty jakości.
4. Należy kontynuować dostosowywanie placówek nauczania do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

X Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W roku sprawozdawczym w nadzorze zapobiegawczym ogółem wydano:

postanowień - 8, w tym dotyczących:

- uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016r. poz. 353 z późniejszymi zmianami) - 7;
- uzgodnienie warunków zabudowy na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 1412 z późniejszymi zmianami) - 1;

decyzji - 35, w tym:

- płatniczych – 33;
- opiniujących dostosowanie gabinetów lekarskich do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenie podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r., poz. 739) dotyczących punktu poboru krwi – 2;

opinii sanitarnych - 90, w tym dotyczących:

- uzgodnienia pod względem wymagań sanitarno-higienicznych projektów - 2, w tym:
  - uzgodnienia projektu kostnicy - 1
  - uzgodnienie projektu modernizacji oczyszczalni ścieków – 1;
- spełnienia warunków sanitarnych i higienicznych (opinie wydane na wniosek stron) - 5, w tym przez:
  - pomieszczenia socjalno-biurove apteki - 1
  - pomieszczenia przeznaczone na warsztaty dla dzieci niepełnosprawnych - 1
  - pomieszczenia przedszkola - 3;
- uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko sporządzonej na potrzeby miejscowego planu zagospodarowania - 16;
- zaopiniowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity z 2016r. Dz. U. poz. 778 z późniejszymi zmianami), dla którego uchwała o sporządzeniu lub zmiany miejscowego planu zagospodarowania terenu została podjęta przed dniem 21.10.2010r. - 1;
- uzgodnienie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko - 4;
- stwierdzenie braku potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko - 34;
- uzgodnienie warunków realizacji inwestycji, wydanych na podstawie prognozy oddziaływania na środowisko - 4;
- dopuszczenie obiektów do użytkowania - 24, w tym:
  - obiektów produkcyjnych, socjalno-biurowych przy obiektach produkcyjnych - 8
  - przedszkola - 1
  - małej gastronomi - 2
  - zakładów kosmetycznych - 7
  - zaplecza socjalno- sanitarnego boiska sportowego - 1
  - obiektów użyteczności publicznej (budynek urzędu gminy i budynek Ochotniczej Straży Pożarnej) - 2
  - drogi - 1

- obiektu usługowo-handlowego - 1
- kostnicy - 1.

Wizji i kontroli w terenie obiektów wymagających uzyskania pozytywnych opinii dotyczących spełnienia wymagań sanitarnych i higienicznych przez obiekty przed przystąpieniem do ich użytkowania wykonano - 41.

Opinie wydawane były na podstawie:

- ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (tekst jednolity z 2016r. poz. 290 z późniejszymi zmianami) i ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity z 2015r. poz. 1412 z późniejszymi zmianami) oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2015r. poz. 1422 z późniejszymi zmianami) i przepisów szczegółowych, zależnie od rodzaju obiektu (14 opinii, wszystkie pozytywne)
- ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity z 2015r. poz. 1412 z późniejszymi zmianami) oraz przepisów szczegółowych, zależnie od rodzaju obiektu (10 opinii, wszystkie pozytywne).

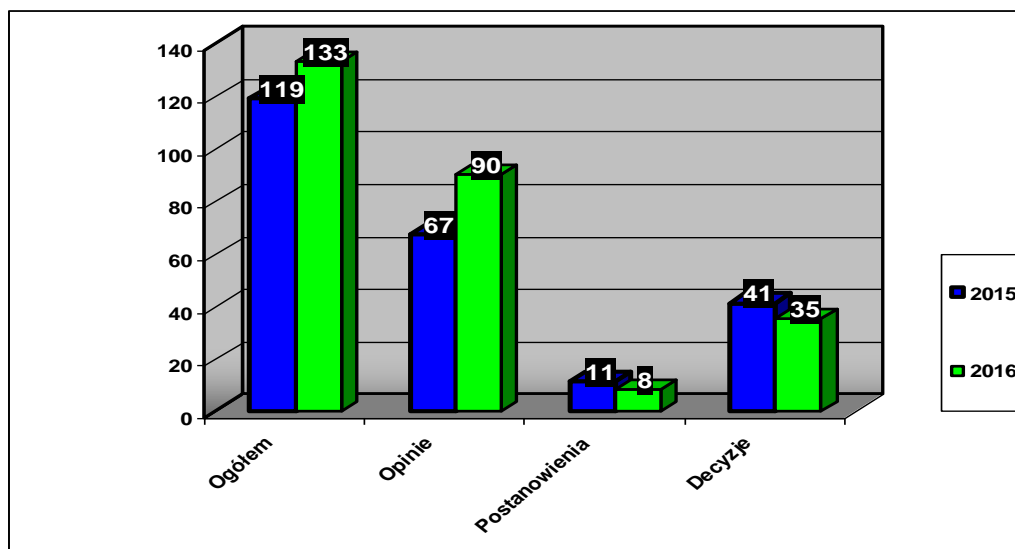
Opinie wydane zostały po dokonaniu oględzin obiektów przed dopuszczeniem ich do użytkowania. Oględziny prowadzone były przez pracownika zapobiegawczego nadzoru przy współudziale pracownika nadzoru bieżącego, któremu odbierany obiekt miał podlegać po uzyskaniu zgody na jego użytkowanie. O zgodę na użytkowanie wnioskodawcy, zgodnie z Prawem budowlanym, występowali również do innych organów: do Państwowej Powiatowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Pracy, Inspekcji Ochrony Środowiska.

Czynności kontrolne przed dopuszczeniem obiektów do użytkowania na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (tekst jednolity z 2013r. poz. 1409 z późniejszymi zmianami) przeprowadzane były w ustawowym terminie 14 dni od daty zawiadomienia. W trakcie oględzin obiektów przed rozpoczęciem ich użytkowania, zwracano uwagę na zgodność wykonania obiektów z zatwierdzonym do realizacji projektem, warunkami pozwolenia na budowę, przepisami i obowiązującymi normami. Większość projektów, na podstawie których wykonane zostały obiekty podlegające oględzinom, była uzgodniona pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych przez rzeczoznawcę ds. sanitarno-higienicznych lub przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Uzgodnienia były wykonywane przed rozpoczęciem realizacji obiektu. Do projektów w trakcie realizacji inwestycji nie były wprowadzone zmiany, które pogorszyłyby warunki sanitarno-higieniczne na obiekcie. W nowych obiektach projektanci i inwestorzy szczególną wagę przywiązywali do warunków sanitarno-higienicznych oraz do funkcjonalności zakładów. Obiekty zostały wykonane starannie, estetycznie i funkcjonalnie. Zastosowano materiały i wyroby budowlane posiadające wymagane dokumenty potwierdzające dopuszczenie ich do obrotu i do stosowania. Obiekty zostały wyposażone w urządzenia wentylacyjne zapewniające wymianę powietrza w pomieszczeniach i w urządzenia klimatyzacyjne zwiększające komfort m.in. w pomieszczeniach pracy, wypoczynku i w lokalach usługowych. Woda doprowadzona do obiektów pod względem bakteriologicznym spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2015r., poz. 1989).

Jedną sprawę przekazano zgodnie z kompetencjami do rozpatrzenia przez Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

WYSZCZEGÓLNIENIE SPRAW		2015	2016
Ogółem uzgodniono i zaopiniowano w drodze decyzji, postanowień i opinii sanitarnych		119	133
w drodze opinii sanitarnych	zaopiniowanie dokumentacji projektowych	1	2
	opinie dotyczące konieczności wykonania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i określenie jego zakresu	22	38
	opinie dotyczące zakresu informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko - miejscowe plany zagospodarowania	8	16
	opiniowanie miejscowego planu zagospodarowania	0	0
	opinie dotyczące spełnienia warunków sanitarno-higienicznych przez placówki opiekuńczo-wychowawcze i podobne	0	4
	opinie wydawane w związku z uczestnictwem w czynnościach związanych z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych	29	25
	opinie dotyczące uzgodnienia warunków realizacji inwestycji na podstawie prognozy oddziaływania inwestycji na środowisko	7	4
w drodze postanowienia	uzgodnienie warunków zabudowy i zagospodarowania	1	1
	zaopiniowanie miejscowego planu zagospodarowania i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	1	0
	uzgodnienie miejscowego planu zagospodarowania	9	7
w drodze decyzji	decyzje o spełnieniu wymagań przez pomieszczenia i urządzenia podmiotów prowadzących działalność leczniczą	5	2
	decyzje płatnicze	36	33

Tabela nr 15 . Porównanie liczby spraw uzgodnionych i zaopiniowanych w drodze decyzji, postanowień i opinii sanitarnych przez zapobiegawczy nadzór sanitarny w roku 2015 i 2016

Wykres nr 16 . Porównanie liczby spraw uzgodnionych i zaopiniowanych w drodze decyzji, postanowień i opinii sanitarnych przez zapobiegawczy nadzór sanitarny w roku 2015 i 2016

WNIOSKI

1. Dobrze przebiegała współpraca z z komórkami bieżącego nadzoru sanitarnego PSSE oraz administracją samorządową.
2. Nadal nie zostały określone w ustawach i w rozporządzeniach wymagania sanitarne i higieniczne dla zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu i odnowy biologicznej; przepisy branżowe nie zawierały wyraźnych odnośników o konieczności dostosowania obiektów, w których planowane jest rozpoczęcie działalności, do wymogów wynikających z prawa budowlanego i rozporządzeń z prawem budowlanym współpracujących (np. rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie).
3. W dalszym ciągu brak jest w ustawach zasad jednoznacznie określających kompetencje poszczególnych organów (powiatowych, wojewódzkich) inspekcji sanitarnej przy opiniowaniu i uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania.

XI Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia

Programy ogólnopolskie:

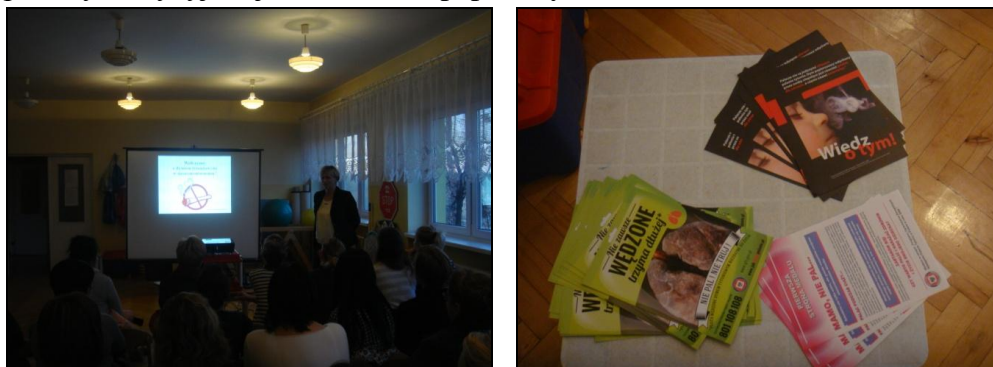
Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce

W 2016 roku na całokształt programu złożyły się następujące działania:

- **Program „Czyste Powietrze Wokół Nas”** zrealizowany w 14 przedszkolach powiatu.

W tych placówkach nauczyciele przeprowadzali zajęcia dla najstarszych dzieci i ich rodziców zgodnie ze scenariuszami zajęć, które otrzymali z PSSE. Odbływały się pogadanki, prelekcje i zajęcia integracyjne z rodzicami, wykonywano ekspozycje i prace plastyczne, organizowano wycieczki. Wszystkie te działania miały spowodować wzrost kompetencji rodziców w zakresie

ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy są narażone na przebywanie w otoczeniu osób palących, zarówno papierosy tradycyjne, jak również e-papierosy.

Zdjęcia nr 2 i 3. Wykład dla rodziców i opiekunów w ramach programu „Czyste Powietrze Wokół Nas” i materiały edukacyjne - Przedszkole Gminne w Szamocinie

- **Program: „Nie Pal Przy Mnie Proszę”** skierowany dla uczniów młodszych klas szkół podstawowych tj. klas I – III, realizowany był w 10 szkołach na terenie powiatu chodzieskiego. Oznacza to, iż ponad 70% szkół podstawowych z powiatu chodzieskiego uczestniczyło w realizacji ww. programu.

- Drugą inicjatywą skierowaną do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz młodzieży uczęszczającej do gimnazjów jest program pt. **„Znajdź Właściwe Rozwiązanie”**. Program ten realizowany był osobno w 8 szkołach podstawowych (tj. 57% w grupie szkół podstawowych na terenie powiatu chodzieskiego), oraz 4 szkołach gimnazjalnych (tj. 40% gimnazjów na terenie powiatu chodzieskiego).

Celem obu tych programów było zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu. Realizatorami tych programów w szkołach byli pedagodzy, nauczyciele przedmiotowi, pielęgniarki środowiskowo-szkolne oraz inne osoby współpracujące ze szkołą, np. psychologzy. Szkoły były wyposażone w broszury z gotowymi scenariuszami zajęć nt. profilaktyki tytoniowej oraz plakaty i ulotki.

Zarówno w programie „Nie Pal Przy Mnie Proszę”, jak również „Znajdź Właściwe Rozwiązanie” szkoły podejmowały współpracę z rodzicami.

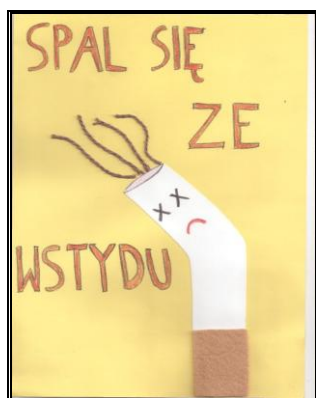

Zdjęcie nr 4. Prace plastyczne pod hasłem „Nie pal przy mnie proszę!” wykonane dla rodziców przez uczniów Szkoły Podstawowej Nr 1 im. S. Staszica w Chodzieży

- **Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej pn. „Bieg po Zdrowie”**

W czwartym kwartale 2016 roku rozpoczęto wdrażanie programu „Bieg po Zdrowie.” Program skierowany jest dla uczniów klas IV szkół podstawowych, ma na celu zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e – papierosów. W związku z rozpoczęciem realizacji ww. programu w 2016 roku pozytywnie zostały ocenione szkoły, które wyraziły chęć wzięcia udziału w programie.

- **Konkurs pt. „Palić, nie palić - oto jest pytanie?”** organizowany od wielu lat z inicjatywy WSSE w Poznaniu. Jego adresatami byli uczniowie klas V szkół podstawowych. W tym roku zadaniem uczestników konkursu było wykonanie pracy plastycznej - projektu graficznego tzw. „mem” promującego i upowszechniającego wśród dzieci stylu życia wolnego od nałogu tytoniowego. Na etap powiatowy wpłynęły 4 prace konkursowe z 4 szkół. Laureatom konkursu wręczono dyplomy i nagrody, ufundowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (PPIS) w Chodzieży. Pracę, która zajęła I miejsce przesłano do WSSE w Poznaniu na etap wojewódzki. Laureat konkursu został zaproszony przez WSSE na finał wojewódzki konkursu do Multikina w Poznaniu.

Plik komputerowy z zeskanowanym obrazem nr 5 i 6. Najlepsze prace biorące udział w konkursie pt. „Palić, nie palić – oto jest pytanie?”, edycja - 2016r. Autorzy prac, to: Milena Romańczyk ze Szkoły Podstawowej Nr 3 im. Powstańców Wielkopolskich w Chodzieży – I miejsce (po lewej) i Dobrosława Józwiak ze Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Radwankach – II miejsce (po prawej).

- **Projekt „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń”,** realizowany od wielu lat, w gimnazjach całej Wielkopolski. Docelowym działaniem w ramach projektu jest edukacja rówieśnicza, a poprzedza ją przeszkolenie niewielkiej, około 20-osobowej wybranej grupy uczniów gimnazjum w zakresie problematyki tytoniowej. W 2016 roku przeszkolono 22 uczniów z Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie. Wiedzę zdobytą podczas szkolenia uczniowie przekazywali swoim rówieśnikom w szkole i przy okazji spotkań poza szkołą. PSSE w Chodzieży współpracowała z Młodzieżowymi Liderami Zdrowia kontra tytoń m.in. podczas obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia.

Zdjęcie nr 7. „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń”, edycja – 2016r. – uczniowie Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie

- **Akcje profilaktyczne: Światowy Dzień bez Tytoniu - 31 maja i Rzuć Palenie Razem z Nami (Światowy Dzień Rzucania Palenia) - 17 listopada** organizowane corocznie dla ogółu społeczeństwa. W 2016 roku akcje te realizowano w formie wykładów, eventów, punktów edukacyjno-profilaktycznych, ekspozycji, artykułów prasowych, poradnictwa i dystrybucji materiałów edukacyjnych oraz konkursów z nagrodami. U osób palących wykonywano pomiar wydychanego CO z płuc przy pomocy urządzenia smokerlyzer. W akcjach tych uczestniczyli Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń, angażując się w dystrybucję wśród społeczności lokalnej materiałów edukacyjnych powierzonych podczas szkolenia. Poza tym do współpracy włączono szkoły, podmioty lecznicze, zakłady pracy, media lokalne oraz instytucje publiczne.

*Zdjęcia nr 8 i 9. Punkty informacyjno - edukacyjne zorganizowane przez PSSE w Chodzieży :
po lewej- Obchody Światowego Dnia bez Tytoniu podczas Powiatowego Turnieju Wiedzy Prewencyjnej w Stróżowi, .po prawej – Obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia w Urzędzie Pocztowym, ul. Kościuszki w Chodzieży*

- **Edukacja zdrowotna w zakładzie pracy**

Przeprowadzono 1 wykład na temat szkodliwości palenia tytoniu i ustawodawstwa w zakresie palenia tytoniu dla 31 osób – pracowników Palarni Kawy – Jacobs Douwe Egberts w Sułaszewie, gm. Margonin.

Zdjęcie nr 10. Wykład dla pracowników Palarni Kawy - Jacobs Douwe Egberts w Sułaszewie, gm. Margonin na temat szkodliwości palenia tytoniu i systemu legislacyjnego w zakresie ograniczania używania tytoniu w Polsce, przeprowadzony przez pracowników PSSE w Chodzieży

Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych (SWISS CONTRIBUTION)

Program jest współfinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarskiego Programu Współpracy z Nowymi Krajami Członkowskimi Unii Europejskiej. Głównym celem programu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 rokiem życia. Działania profilaktyczne kierowano do ogółu społeczeństwa za pośrednictwem informacji umieszczanych na stronie internetowej PSSE oraz lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych. Edukacją prozdrowotną objęto również młodzież z 3 szkół ponadgimnazjalnych powiatu poprzez realizację projektu „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Projekt ten prowadzili w szkołach pedagodzy szkolni, przeszkoleni wcześniej przez przedstawicieli Inspekcji Sanitarnej.

W ramach lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych zorganizowano 5 eventów, podczas których pracownicy PSSE w Chodzieży prowadzili: poradnictwo w zakresie programu, dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących profilaktyki tytoniowej, pomiar ciśnienia tętniczego i tętna, pomiar wydychanego CO przy pomocy urządzenia smokerlyzer oraz konkurs z nagrodami przekazanymi z WSSE.

Zdjęcia nr 11 i 12. Eventy przeprowadzone w ramach realizacji Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych: po lewej - podczas zajęć ZUMBY prowadzonych przez Szkołę Tańca MamboRico Latin Club. R. Gotlieb, Piła w Restauracji PLATINIUM w Budzynie, w dniu 16.03.2016r.; po prawej - w Parku im. ks. Ostrowskiego, podczas lokalnego Festynu ZDROWA SOBOTA, w dniu 20.08.2016r.

„Trzymaj Formę!”

Program realizowało 6 szkół podstawowych (tj. 43%) i 4 gimnazja (co stanowi 40% ogółu gimnazjów w powiecie chodzieskim. Jego celem była edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety.

Tak, jak w latach ubiegłych program realizowali w szkołach nauczyciele, zwłaszcza nauczyciele biologii i wychowania fizycznego oraz pielęgniarki środowiskowo-szkolne. W ramach programu, najczęściej i najchętniej młodzież uczestniczyła w zajęciach kulinarnych, na których przygotowywano zdrowe posiłki (np. kanapki, surówki i sałatki owocowo-warzywne), a następnie odbywała się wspólna degustacja tych potraw. Ww. działania wspierali rzeczowo i finansowo dyrektorzy szkół, rodzice, władze gminne lub osoby prywatne. Podczas realizacji programu współpracowano także z pracownikami ON.HŻ PSSE w Chodzieży. Partnerem programu jest Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności”.

Program „Trzymaj Formę!” i inne podobne tematycznie programy należy realizować systematycznie, gdyż w dalszym ciągu wiedza na temat racjonalnego odżywiania i wpływu aktywności fizycznej na zdrowie, tylko w minimalnym stopniu ma odzwierciedlenie w pozytywnych trendach żywieniowych.

Zdjęcia nr 13 i 14. Zajęcia prowadzone w ramach programu „Trzymaj Formę!”; po lewej stronie w Zespole Szkół w Szamocinie, dnia 11.05.2016r.; po prawej stronie w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Stróżewie dnia 8.11.2016r.)

Profilaktyka HIV/AIDS

W tym zakresie przeprowadzono następujące działania:

- Realizowany od wielu lat projekt wielkopolski pt. „**Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra HIV**”, w ramach którego przeprowadzono szkolenie z zakresu profilaktyki HIV/AIDS dla 10 uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Projekt polega na edukacji rówieśniczej na temat HIV/AIDS. Wiedzę zdobytą za pośrednictwem szkolenia, młodzież przekazywała swoim rówieśnikom w szkole, w domu, na prywatkach i innych spotkaniach. Liderzy Zdrowia zorganizowali również obchody Światowego Dnia AIDS. Projekt „Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra HIV” cieszy się dużym zainteresowaniem młodzieży.

Zdjęcia nr 15 i 16. Szkolenie „Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV”. Edycja – 2016r

- Akcja wojewódzka **Bezpieczne Walentynki**, organizowana dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych z okazji *Dnia Zakochanych* – 14 lutego. Przy okazji imprez waleńtyńkowych w szkołach ponadgimnazjalnych, we współpracy z Młodzieżowymi Liderami Zdrowia kontra HIV prowadzono edukację z zakresu problematyki HIV/AIDS, połączoną z dystrybucją ulotek i zakładerek przygotowanych specjalnie na tę akcję.

- Wzorem lat ubiegłych, z inicjatywy WSSE w Poznaniu przeprowadzono **konkurs „Nie daj szansy AIDS”**. Celem konkursu było przede wszystkim uświadomienie, że zagrożenie HIV może dotyczyć każdego człowieka. Adresatami tej inicjatywy byli uczniowie gimnazjum, a ich zadaniem było wykonanie stworzenie krótkiego materiału filmowego pod tytułem „*Krótki film o HIV*”. Na etap powiatowy wpłynęły do PSSE 2 prace. Zwycięzcy konkursu otrzymali nagrody, dyplomy i upominki, które ufundował PPIS w Chodzieży. Laureat etapu powiatowego otrzymał z WSSE w Poznaniu zaproszenie na finał wojewódzki konkursu organizowany tradycyjnie w Multikinie w Poznaniu.

Zdjęcie nr 17. Laureaci I miejsca w konkursie pt. „Uzależnienia sprzyjają HIV”- „*Krótki film o HIV*” autorstwa: Roksany Kadur, Jakuba Lach, Klaudii Brzezinskiej z Zespołu Szkół w Szamocinie.

- W ramach **Obchodów Światowego Dnia AIDS** – W dniu 1 grudnia przedstawiciele PS SE w Chodzieży przeprowadzili wykład na temat epidemiologii, diagnostyki, leczenia i profilaktyki HIV/AIDS dla 80 uczniów gimnazjum z Zespołu Szkół w Szamocinie. Przeprowadzono również dystrybucję materiałów edukacyjnych z PSSE. W ww. placówce zorganizowano także obchody Światowego Dnia AIDS dla społeczności szkoły. W stołówce szkolnej, a także na holu szkoły wywieszono plakaty dotyczące profilaktyki HIV/AIDS wykonane przez obecnych i byłych uczniów szkoły. Dodatkowo podczas zajęć otwartych w Przedszkolu

Samorządowym im. Koziółka Matolka w Wyszynach przeprowadzono dystrybucję kart pracy/kolorowanek pt. „Zawsze Razem,” które traktowały o tematyce HIV/AIDS. Ponadto na stronie internetowej PSSE w Chodzieży przygotowano artykuł, który odnosił się do aktualnych informacji dotyczących problematyki HIV/AIDS. W holu PSSE wykonano ekspozycję fotografii i prac konkursowych, które na przestrzeni ostatnich lat zostały przesyłane do PSSE w Chodzieży. Poza tym stworzono gazetkę odnoszącą się do tematyki HIV/AIDS. Przygotowana gazetka prezentowała podstawowe informacje na temat HIV/AIDS.

Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia

W 2016 roku Światowy Dzień Zdrowia przebiegał w tematyce profilaktyki cukrzycy. Wszystkie działania podczas Światowego Dnia Zdrowia miały doprowadzić do zwiększenia wiedzy o rosnącym rozpowszechnieniu cukrzycy, ogromnym obciążeniu tą chorobą i jej poważnych następstwach, zwłaszcza w krajach o niskich i średnich dochodach. Ponadto w społecznościach lokalnych zamierzano zainicjować podjęcie konkretnych, skutecznych i ekonomicznych działań w walce z chorobą, które będą obejmować zarówno profilaktykę, jak i jej metody diagnozy, leczenia i opieki nad osobami chorymi na cukrzycę.

Na stronie internetowej PSSE w Chodzieży zamieszczono artykuł poświęcony temu zagadnieniu. Pakiet informacji na temat profilaktyki cukrzycy przesłano drogą elektroniczną do: podmiotów leczniczych, starostwa chodzieskiego, urzędów miast i gmin powiatu chodzieskiego. Ponadto przeprowadzono jeden wykład skierowany dla osób dorosłych/seniorów w Centrum Aktywności Seniora WIGOR w Chodzieży, a także imprezę prozdrowotną zrealizowaną wśród uczniów Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Chodzieży.

Zdjęcie nr 18. Wykład skierowany dla osób dorosłych/seniorów w Centrum Aktywności Seniora WIGOR w Chodzieży, w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia w 2016r.

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Celem programu było zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę, a jego adresatami była młodzież ze szkół ponadgimnazjalnych wraz z rodzicami.

Program realizowano przy współpracy WSSE w 4 szkołach ponadgimnazjalnych powiatu. Programem objętych było 343 uczniów, 46 rodziców i opiekunów, oraz 4 pielęgniarki (koordynatorki programu w szkołach). Działania edukacyjne prowadziły pielęgniarki szkolne, przy pomocy materiałów edukacyjnych przekazanych z PSSE.

Akcje ogólnopolskie

Profilaktyka chorób odkleszczowych - II edycja Ogólnopolskiej Kampanii Edukacyjnej pt. „Kleszczowe zapalenie mózgu – Szczepimy! Zapobiegamy!”

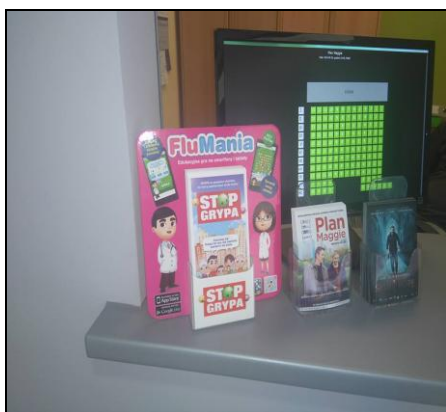
Na stronie internetowej PSSE w Chodzieży zamieszczono artykuł Fundacji „Aby Żyć” oraz inne informacje przesłane przez tę fundację. Ponadto na stronie internetowej PSSE w Chodzieży opublikowano Artykuł nadesłany z WSSE w Poznaniu pt. „Kleszcze – sytuacja epidemiologiczna. Sezon na kleszcza.” Broszurę zawierającą podstawowe informacje nt. chorób odkleszczowych zamieszczono także na stronie internetowej PSSE i na tablicy informacyjnej w siedzibie PSSE.

Kampania „Lekki Tornister”

W celu rozpropagowania kampanii wystosowano pismo przewodnie wraz z regulaminem V edycji Projektu, a także prezentacją w formie multimedialnej, do dyrektorów wszystkich szkół podstawowych powiatu chodzieskiego.

Profilaktyka grypy – Społeczna Kampania Informacyjna Ogólnopolskiego Programu Zwalczenia Grypy

W związku z trwającym sezonem zachorowań na gripę wśród społeczeństwa powiatu chodzieskiego przeprowadzono następujące działania informacyjne: do wszystkich placówek oświatowych oraz podmiotów leczniczych powiatu przesłano w formie elektronicznej materiały informacyjno – edukacyjne. Ponadto prowadzono dystrybucję ulotek tradycyjnych wśród wielu instytucji na terenie powiatu chodzieskiego. Dodatkowo z uwagi na obchody Ogólnopolskiego Dnia Profilaktyki Grypy nawiązano współpracę z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Budzynie, gdzie od dnia 30.09 – 02.10.2016r. odbyła się akcja informacyjna. Uświadamiano społeczność lokalną poprzez dystrybucję materiałów informacyjnych, które dołączane były do każdego sprzedanego biletu w tamtejszym Kinie Mewa. Broszury informacyjne dotyczące profilaktyki grypy dostępne były społeczności lokalnej także poza godzinami emisji filmów. Wyeksponowane były w bibliotece znajdującej się w tym samym budynku tj. GOK w Budzynie.

Zdjęcia nr 19 i 20. Obchody Ogólnopolskiego Dnia Profilaktyki Grypy w Gminnym Ośrodku Kultury w Budzynie, w którym w dniach 30.09 – 02.10.2016r. trwała akcja informacyjna

Programy i akcje wojewódzkie

Program „Moje Dziecko Idzie do Szkoły”

Programem, który cieszy się dużym powodzeniem wśród pedagogów i rodziców od wielu już lat, objęto dzieci 498 dzieci z grup „0” (tj. 76% wszystkich dzieci z tzw. zerówek) wraz z rodzicami, w 11 placówkach przedszkolnych. Głównym celem programu była poprawa stanu zdrowia dzieci rozpoczynających naukę w szkole.

Nauczyciele, przy użyciu bardzo różnorodnych form edukacji realizowali wśród dzieci i rodziców bloki tematyczne dotyczące m. in.: racjonalnego odżywiania; profilaktyki zatruc pokarmowych; higieny jamy ustnej i profilaktyki próchnicy zębów; przeciwdziałania wadom postawy; ochrony wzroku; wczesnej interwencji logopedycznej oraz bezpiecznej drogi do szkoły i domu. PSSE wyposażyło wszystkie dzieci, rodziców oraz nauczycieli w materiały edukacyjne dotyczące programu. Podczas realizacji programu przedszkola współpracowały najczęściej m. in. z Komendą Powiatową Policji i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Chodzieży, Nadleśnictwami i Strażą Pożarną.

Zdjęcia nr 21 i 22. Zajęcia praktyczne dla dzieci rozwijające prawidłowe nawyki żywieniowe w Niepublicznym Przedszkolu Mały Odkrywca w Budzynie – zdjęcie po lewej; pogadanka z dziećmi na temat zdrowego odżywiania w Niepublicznym Przedszkolu Mali Odkrywcy w Chodzieży – zdjęcie po prawej stronie

Projekt „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy”

Działaniami objęto dzieci 5 i 6-letnie wraz z rodzicami w 19 przedszkolach powiatu oraz uczniów w 6 gimnazjach wraz z rodzicami. Bezpośrednim celem projektu jest zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży narażonych na nadwagę, otyłość i choroby dietozależne na terenie województwa wielkopolskiego, a celem ogólnym jest poprawa stanu zdrowia populacji dzieci i młodzieży w Polsce. Projekt ten jest spójny z programem „Trzymaj Formę”.

W ramach realizacji Projektu przeprowadzono następujące działania:

- szkolenie dla młodzieży gimnazjalnej na temat racjonalnego odżywiania i aktywności fizycznej,
- kształtowanie pozytywnych nawyków żywieniowych w przedszkolach,
- festyn prozdrowotny w przedszkolu pt. „Z MISIEM – BĄDŹMY ZDROWI, WIEMY WIEC DZIAŁAMY” dla łącznej grupy około 150 dzieci.

Konkurs plastyczny pod hasłem „Bądźmy Zdrowi” skierowany dla gimnazjalistów został nagłośniony wśród grupy docelowej, lecz niestety do Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Chodzieży nie została przesłana żadna praca.

Zdjęcia nr 23 i 24. Festyn prozdrowotny w ramach Projektu „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy” w Przedszkolu Samorządowym w Margoninie

Projekt „Wiem. Nie borę! Jestem bezpieczny”

Wyżej wymieniony projekt edukacyjny skierowany był do młodzieży, rodziców i nauczycieli ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a jego celem było zapobieganie stosowaniu nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. dopalaczy, poprzez zwiększenie wiedzy i świadomości młodych ludzi i ich rodziców na temat skutków zdrowotnych zażywania tych środków. Projekt realizowano we współpracy z Wojewódzką i Powiatową Komendą Policji. Swoje uczestnictwo w projekcie zgłosiło 69% tj. łącznie 11 placówek w powiecie, do których adresowany był projekt.

W 2016 roku pracownik działu OZ i PZ PSSE w Chodzieży uczestniczył w jury VIII Gimnazjalnej Spartakiady Promocji Zdrowia i Humoru. Hasłem przewodnim spartakiady była profilaktyka stosowania tzw. dopalaczy. W związku z tym, uczestnicy spartakiady wykonywali konkurencje w kategorii teoretycznej i sportowej, nawiązujące tematycznie do tego hasła.

Zdjęcia nr 25 i 26. VIII Gimnazjalna Spartakiada Promocji Zdrowia i Humoru, Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie, 9.03.2016r.

Przeprowadzono także konkurs pt. „Dopalacze niszczą życie.” Organizatorem konkursu był Komendant Wojewódzkiej Policji w Poznaniu. Natomiast jednym z wielu partnerów konkursu był Wojewódzki Inspektor Sanitarny. Konkurs dotyczył stworzenia Plakatu lub Spotu z zakresu

profilaktyki stosowania tzw. dopalaczy. Skierowany był do młodzieży gimnazjalnej, a także ponadgimnazjalnej.

Zdjęcie nr 27. Wręczenie nagród w konkursie pt. „Dopalacze niszczą życie”, które odbyło się w Komendzie Powiatowej Policji w Chodzieży 1.04.2016r.

Przedstawiciele PSSE w Chodzieży wraz z przedstawicielem Komendy Powiatowej Policji w Chodzieży przeprowadzili wiele zajęć dla adresatów projektu. Spotkania odbyły się wśród uczniów ze Społecznego Gimnazjum im. św. Barbary w Chodzieży, I Liceum Ogólnokształcącego im. św. Barbary w Chodzieży, Zespołu Szkół w Margoninie, a także wśród opiekunów z rodzin zastępczych w Młodzieżowym Domu Kultury w Chodzieży. Zajęcia dotyczyły profilaktyki stosowania tzw. dopalaczy. Formy pracy to: wykład, dyskusja i projekcja filmów. Pracownik OZ i PZ PSSE prowadził zajęcia na podstawie scenariuszy zajęć zawartych w poradniku K. Wojcieszka pt. „Smak życia czyli debata o dopalaczach”. Natomiast przedstawiciel policji prowadził zajęcia na podstawie wytycznych programu autorskiego Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu pt. „Dopalacze niszczą życie”.

Ponadto przeprowadzono szkolenie zakresu przeciwdziałania stosowaniu tzw. „dopalaczy”, dla grupy młodzieży gimnazjalnej (22 uczniów) z Społecznego Gimnazjum im. św. Barbary w Chodzieży. Tego samego dnia również w placówce na ul. S. Żeromskiego 11 w Chodzieży, przeprowadzono takie samo szkolenie dla grupy 20 uczniów szkoły ponadgimnazjalnej- I Liceum Ogólnokształcącego im. św. Barbary w Chodzieży. Podczas szkoleń uczniowie wypełnili ankiety wstępne i końcowe dotyczące dopalaczy.

W drugim kwartale 2016 roku na stronie internetowej PSSE w Chodzieży zamieszczono artykuł dotyczący regulaminu konkursu pt. „STOP DOPALACZOM”. Natomiast w późniejszym czasie na w/w stronie internetowej zamieszczono artykuł dotyczący konkursu pt. „Oddal to.”. Dodatkowo na stronę internetową PSSE w Chodzieży przygotowano 1 artykuł dotyczący problematyki dopalaczy.

Równocześnie z realizowanymi inicjatywami z zakresu profilaktyki dopalaczy prowadzono także dystrybucję materiałów informacyjno – edukacyjnych zarówno skierowanych do młodzieży, jak również dla rodziców/ opiekunów.

Zdjęcia nr 28 i 29. Zajęcia dla uczniów I Liceum Ogólnokształcącego im. św. Barbary w Chodzieży 30.03.2016r. - po lewej; wykład dla opiekunów z rodzin zastępczych, który odbył się w Młodzieżowym Domu Kultury w Chodzieży dnia 28.04.2016r. - po prawej

Zdjęcia nr 30 i 31. Wykład dla rodziców uczniów uczęszczających do Zespołu Szkół w Margoninie, ul. Polna 6 dnia 11.05.2016r. - po lewej; szkolenie młodzieży gimnazjalnej, Społeczne Gimnazjum im. św. Barbary w Chodzieży, ul. S. Żeromskiego 11, 30.11.2016r. - po prawej

Zdjęcia nr 32. Szkolenie młodzieży ponadgimnazjalnej, I Liceum Ogólnokształcące im. św. Barbary w Chodzieży, ul. S. Żeromskiego 11, 30.11.2016r.

Programy i akcje lokalne oraz inne przedsięwzięcia

Akcja „Bezpieczne Lato”

W 2016 roku pracownik działu OZ i PZ PSSE w Chodzieży przeprowadził zajęcia z elementami pogadanki wśród uczestników półkolonii. Tematyka zajęć dotyczyła pojęcia zdrowia. Celem przeprowadzonych zajęć było pokazanie dzieciom zalet bycia zdrowym człowiekiem, jak

również kształtowania umiejętności rozpoznawania zachowań sprzyjających zdrowiu, a także takich, które mogą mu szkodzić. Uczestnicy zajęć rozwiązywali rebusy, układali rozsypanki obrazkowe, a także brali udział w Quizach dotyczących zachowań prozdrowotnych. Podczas zajęć poruszone zostały takie kwestie jak: higiena osobista (w tym jamy ustnej), higiena wypoczynku, profilaktyka chorób zakaźnych i racjonalnego odżywiania. Na zakończenie spotkania pracownik/stażysta działu OZ i PZ wręczył dzieciom karty pracy do uzupełnienia i pokolorowania pt. „Wiem jak dbać o zdrowie” (karty pracy dystrybuowane przez WSSE Dział Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w Poznaniu, Poznań 2006r.). Rozdano także ulotki dotyczące higieny jamy ustnej pt. „Moje zdrowe i piękne zęby”. Dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących szeroko pojmowanego zdrowia prowadzono także wśród uczestników innych półkolonii na terenie powiatu chodzieskiego.

Na stronie internetowej i tablicy informacyjnej PSSE zamieszczono informacje i opracowania własne pracownika OZ i PZ PSSE w Chodzieży, związane z bezpieczeństwem zdrowotnym w sezonie letnim: „Bezpieczna podróż – bezpieczne wakacje”; „Najistotniejsze zagrożenia ze strony biologicznych czynników chorobotwórczych w sezonie letnim”; a także artykuły WSSE w Poznaniu. Na stronę internetową PSSE przekierowano również opracowania o podobnej tematyce ze strony internetowej GIS. Do lokalnych gazet wysłano informację na temat przydatności wody w miejscach zwyczajowo wykorzystywanych do kąpieli wodnych.

Badania mammograficzne w mammobusie

W 2016 roku przeprowadzono badania 7-krotnie: 15 stycznia, 4 kwietnia, 3 czerwca, 11 lipca, 2 września, 4 października i 2 grudnia. Badania mammograficzne nagłaśniano na stronach internetowych PSSE w Chodzieży i władz lokalnych oraz za pośrednictwem afiszy informacyjnych rozmieszczonych na terenie powiatu.

Badania mammograficzne wykonano łącznie u 131 kobiet, głównie w wieku 50-69 lat. Żadnej z przebadanych kobiet nie skierowano do dalszej diagnostyki.

Lokalny Festyn prozdrowotny ZDROWA SOBOTA – 20.08.2016r.

Głównym inicjatorem festynu było Stowarzyszenie „BIODERKO” w Chodzieży. Obok wielu stoisk na festynie, oferujących szereg działań profilaktycznych w zakresie zdrowia, pracownicy PSSE w Chodzieży zorganizowali i prowadzili stoisko / punkt promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej, w którym osoby palące tytoń mogły zbadać poziom wydychanego z płuc CO przy pomocy smokerlyzera. Poza tym prowadzono edukację zdrowotną i poradnictwo z zakresu: szczepień ochronnych, profilaktyki chorób zakaźnych, profilaktyki tytoniowej, profilaktyki stosowania tzw. dopalaczy, problematyki HIV/AIDS, profilaktyki chorób cywilizacyjnych (w tym zwłaszcza nowotworów i nadciśnienia tętniczego). Propagowano bezpieczne grzybobranie i racjonalne odżywianie. Prowadzono ogólnopolską kampanię propagującą zdrowy styl życia pt. „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”.

Osobom zainteresowanym wręczano ulotki, publikacje i broszury na powyższe tematy, natomiast najmłodsi uczestnicy imprezy otrzymywali kolorowanki i książeczki o tematyce prozdrowotnej. W przedsięwzięciu wzięło udział około 1000 osób.

Od kilku lat festyn ZDROWA SOBOTA cieszy się dużym zainteresowaniem lokalnej społeczności i oceniany jest bardzo pozytywnie. Jest to jedyna, znacząca tego typu impreza o charakterze prozdrowotnym w sezonie letnim i doskonała dla PSSE okazja do realizowania tak różnorodnej tematyki edukacji zdrowotnej, dla bardzo zróżnicowanej grupy odbiorców.

Zdjęcia nr 33 i 34 . Punkt informacyjno-edukacyjny prowadzony przez pracowników PSSE w Chodzieży podczas lokalnego festynu prozdrowotnego ZDROWA SOBOTA, 20.08.2016r

Współpraca ze szkołami w zakresie ewaluacji zewnętrznej placówek

Na zaproszenie wicedyrektor Zespołu Szkół Licealno – Gimnazjalnych w Ratajach p. Joanny Bahyrycz, pracownik działu OZ i PZ PSSE w Chodzieży uczestniczył w ewaluacji szkoły, dokonywanej przez Kuratorium Oświaty. Udział pracownika PSSE w ewaluacji polegał na przybyciu do szkoły (w dniu 17.10.2016r.), podlegającej ewaluacji i rozmowie/udzielaniu odpowiedzi przedstawicielom Kuratorium Oświaty na temat działalności szkoły w obszarze promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej oraz współpracy szkoły w tej dziedzinie ze środowiskiem lokalnym. Informacje zebrane podczas tej rozmowy były brane pod uwagę przy całościowej ocenie szkoły. Raporty ewaluacyjne opublikowane są na stronie internetowej Systemu Ewaluacji Oświaty: www.npseo.pl .

Instruktaż dotyczące nauki samobadania piersi

Przedstawiciele OZ i PZ PSSE w Chodzieży przeprowadzili instruktaż samobadania piersi. Spotkanie odbyło się w Sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Chodzieży. Uczestniczkami instruktażu były wszystkie kobiety pracujące w Urzędzie Miejskim w Chodzieży, które wyraziły chęć uczestnictwa w spotkaniu. Na początku spotkania została omówiona prezentacja, dotycząca kwestii związanych z zagadnieniem raka piersi (statystyki, charakterystyka zmian, najistotniejsze zasady podczas samobadania piersi). Po krótkim wprowadzeniu i omówieniu tematu kobiety otrzymały fantomy piersi, ćwicząc w ten sposób technikę samobadania. Podczas instruktażu zostały także rozdane ulotki w formie zawieszek, a także broszury, na których znajdowały się podstawowe informacje dotyczące techniki samobadania. Drugie spotkanie instruktażowe przeprowadzono podczas porannego zebrania w PSSE w Chodzieży. W instruktażu mógł wziąć udział każdy, kto wyraził chęć uczestnictwa.

Prowadzono także dystrybucję materiałów edukacyjnych w sklepach odzieżowych, poradniach dla kobiet, zakładach kosmetycznych oraz salonach fryzjerskich na terenie powiatu chodzieskiego.

Zdjęcie nr 35. Instruktaż samobadania piersi w Urzędzie Miejskim w Chodzieży w dniu 19.10.2016r.

WNIOSKI

1. Największym powodzeniem cieszą się programy profilaktyczne realizowane w przedszkolach.
2. Programy profilaktyczne są akceptowane, przyjmowane i realizowane z większym zaangażowaniem przez realizatorów, zwłaszcza w szkołach i przedszkolach, jeśli wsparte są dostateczną ilością różnorodnych materiałów edukacyjnych. Niestety, ich ilość nie jest wystarczająca.
3. W dalszym ciągu brakuje materiałów edukacyjnych takich jak filmy edukacyjne i literatura. Większe nakłady finansowe oraz większa ilość materiałów edukacyjnych znacznie ułatwiłyby realizację zadań z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.
4. W 2016 roku Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat” zakupiło dla PSSE fantom do nauki samobadania piersi firmy ENEBCO Sp. z o.o., który umożliwił przeprowadzenie instruktaży.
5. Dodatkowo WSSE w Poznaniu przekazało PSSE w Chodzieży trzy filmy edukacyjne. Filmy dotyczą tematyki otyłości, dopalaczy, a także nikotyny.
6. Pożądane są programy profilaktyczne kierowane do osób dorosłych w zakresie zapobiegania chorobom cywilizacyjnym (np. cukrzycy czy nadciśnieniu tętniczemu). Równie istotnym wydaje się być stworzenie programu profilaktyki próchnicy dla najmłodszej grupy odbiorców (tj. dzieci w wieku przedszkolnym) oraz ich opiekunów.

Zdjęcia lub pliki komputerowe z zeskanowanym obrazem wykorzystane w opracowaniu:

Zdjęcie lub plik komputerowy z zeskanowanym obrazem nr	Tytuł	Autor/źródło
1.	Linia do produkcji klocków hamulcowych - „LUMAG” Spółka z o.o. w Budzynie, producent klocków hamulcowych i okładzin ciernych	Firma „KABAT” Spółka Jawna w Budzynie
2.	Wykład dla rodziców i opiekunów w ramach programu „Czyste Powietrze Wokół Nas” - Przedszkole Gminne w Szamocinie	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
3.	Materiały edukacyjne - Przedszkole Gminne w Szamocinie	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
4.	Prace plastyczne pod hasłem „Nie pal przy mnie proszę!” wykonane dla rodziców przez uczniów Szkoły Podstawowej Nr 1 im. S. Staszica w Chodzieży	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
5.	Najlepsze prace biorące udział w konkursie pt. „Palić, nie palić – oto jest pytanie?”, edycja - 2016r. Autor pracy: Milena Romańczyk ze Szkoły Podstawowej Nr 3 im. Powstańców Wielkopolskich w Chodzieży – I miejsce	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
6.	Najlepsze prace biorące udział w konkursie pt. „Palić, nie palić – oto jest pytanie?”, edycja - 2016r. Autor pracy: Dobrosława Jóźwiak ze Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Radwankach – II miejsce	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
7.	Młodzieżowi Liderzy Zdrowia kontra tytoń”, edycja – 2016r. – uczniowie Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
8.	Punkt informacyjno - edukacyjny zorganizowany przez PSSE w Chodzieży - Obchody Światowego Dnia bez Tytoniu podczas Powiatowego Turnieju Wiedzy Prewencyjnej w Strózewie	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
9.	Punkt informacyjno - edukacyjny zorganizowany przez PSSE w Chodzieży – Obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia w Urzędzie Pocztowym, ul. Kościuszki w Chodzieży	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
10.	Wykład dla pracowników Palarni Kawy - Jacobs Douwe Egberts w Sułaszewie, gm. Margonin na temat szkodliwości palenia tytoniu i systemu legislacyjnego w zakresie ograniczania używania tytoniu w Polsce, przeprowadzony przez pracowników PSSE w Chodzieży	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
11.	Event przeprowadzony w ramach realizacji Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych podczas zajęć ZUMBY prowadzonych przez Szkołę Tańca MamboRico Latin Club. R. Gotlieb, Piła w Restauracji PLATINIUM w Budzynie	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
12.	Event przeprowadzony w ramach realizacji Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych w Parku im. ks. Ostrowskiego, podczas lokalnego Festynu ZDROWA SOBOTA, w dniu 20.08.2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży

13.	Zajęcia prowadzone w ramach programu „Trzymaj Formę” w Zespole Szkół w Szamocinie, dnia 1.05.2016r.,	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
14.	Zajęcia prowadzone w ramach programu „Trzymaj Formę” w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Stróżewie dnia 8.11.2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
15.	Szkolenie „Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV”. Edycja – 2016r	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
16.	Szkolenie „Młodzieżowych Liderów Zdrowia kontra HIV”. Edycja – 2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
17.	Laureaci I miejsca w konkursie pt. „Uzależnienia sprzyjają HIV”- „Krótki film o HIV” autorstwa: Roksany Kadur, Jakuba Lach, Klaudii Brzezinskiej z Zespołu Szkół w Szamocinie	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
18.	Wykład skierowany dla osób dorosłych/seniorów w Centrum Aktywności Seniora WIGOR w Chodzieży, w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia w 2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
19.	Obchody Ogólnopolskiego Dnia Profilaktyki Grypy w Gminnym Ośrodku Kultury w Budzynie, w którym w dniach 30.09 – 02.10.2016r. trwała akcja informacyjna	K. Pieniążek - PSSE w Chodzieży
20.	Obchody Ogólnopolskiego Dnia Profilaktyki Grypy w Gminnym Ośrodku Kultury w Budzynie, w którym w dniach 30.09 – 02.10.2016r. trwała akcja informacyjna	K. Pieniążek - PSSE w Chodzieży
21.	Zajęcia praktyczne dla dzieci rozwijające prawidłowe nawyki żywieniowe w Niepublicznym Przedszkolu Mały Odkrywca w Budzynie	nauczyciele przedszkola
22.	Pogadanka z dziećmi na temat zdrowego odżywiania w Niepublicznym Przedszkolu Mali Odkrywcy w Chodzieży	nauczyciele przedszkola
23.	Festyn prozdrowotny w ramach Projektu „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy”w Przedszkolu Samorządowym w Margoninie	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
24.	Festyn prozdrowotny w ramach Projektu „Bądźmy zdrowi – wiemy, więc działamy”w Przedszkolu Samorządowym w Margoninie	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
25.	VIII Gimnazjalna Spartakiada Promocji Zdrowia i Humoru, Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie, 9.03.2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
26.	VIII Gimnazjalna Spartakiada Promocji Zdrowia i Humoru, Gimnazjum im. Powstańców Wielkopolskich w Budzynie, 9.03.2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
27.	Wręczenie nagród w konkursie pt. „Dopalacze niszczą życie”, które odbyło się w Komendzie Powiatowej Policji w Chodzieży, 1.04.2016r.	przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Chodzieży
28.	Zajęcia dla uczniów I Liceum Ogólnokształcącego im. św. Barbary w Chodzieży, 30.03.2016r.	Przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Chodzieży
29.	Wykład dla opiekunów z rodzin zastępczych, który odbył się w Młodzieżowym Domu Kultury w Chodzieży, dnia 28.04.2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
30.	Wykład dla rodziców uczniów uczęszczających do Zespołu Szkół w Margoninie, ul. Polna 6 dnia 11.05.2016r.	M.Ferfet i K.Pieniążek - PSSE w Chodzieży
31.	Szkolenie młodzieży gimnazjalnej - Społeczne Gimnazjum im. św. Barbary w Chodzieży, ul. S. Żeromskiego 11, 30.11.2016r.	M.Ferfet i K.Pieniążek - PSSE w Chodzieży

32.	Szkolenie młodzieży ponadgimnazjalnej, I Liceum Ogólnokształcące im. św. Barbary w Chodzieży, ul. S. Żeromskiego 11, 30.11.2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży
33.	Punkt informacyjno-edukacyjny prowadzony przez pracowników PSSE w Chodzieży podczas lokalnego festynu prozdrowotnego ZDROWA SOBOTA, 20.08.2016r.	P.Jęziółowski – PSSE w Chodzieży
34.	Punkt informacyjno-edukacyjny prowadzony przez pracowników PSSE w Chodzieży podczas lokalnego festynu prozdrowotnego ZDROWA SOBOTA, 20.08.2016r.	P.Jęziółowski – PSSE w Chodzieży
35.	Instruktaż samobadania piersi w Urzędzie Miejskim w Chodzieży w dniu 19.10.2016r.	M.Ferfet – PSSE w Chodzieży

Informację opracowano w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chodzieży.